

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato: 11.03.2011

Verneplan for Langsua

1 FORSLAG

Miljøverndepartementet legger med dette fram forslag om opprettelse av Langsua nasjonalpark som er en utvidelse av eksisterende Ormtjernkampen nasjonalpark, opprettelse av landskapsvernområdene Haldorbu, Storlægeret, Dokkfaret og Espedalen, opprettelse av naturreservatene Kjølaåne, Røssjøen, Skardberga, Oppsjømyra og Hersjømyrin, samt utvidelse av eksisterende Hynna naturreservat. Forslaget omfatter:

- **Langsua nasjonalpark:** ca. 537,1 km² i Øystre Slidre, Nord-Aurdal, Nordre Land, Gausdal, Sør-Fron og Nord-Fron kommuner.
- **Haldorbu landskapsvernområde:** ca. 58,6 km² i Øystre Slidre kommune.
- **Storlægeret landskapsvernområde:** ca. 23,3 km² Nord-Aurdal, Nordre Land og Gausdal kommuner.
- **Dokkfaret landskapsvernområde:** ca. 19,2 km² i Gausdal kommune.
- **Espedalen landskapsvernområde:** ca. 183,4 km² i Gausdal, Sør-Fron og Nord-Fron kommuner.
- **Kjølaåne naturreservat:** ca. 19,1 km² i Øystre Slidre kommune.
- **Røssjøen naturreservat:** ca. 24,1 km² i Nord-Aurdal, Etnedal og Nordre Land kommuner.
- **Skardberga naturreservat:** ca. 11,6 km² i Nordre Land og Gausdal kommuner.
- **Oppsjømyra naturreservat:** ca. 14,8 km² i Nordre Land og Gausdal kommuner.
- **Hynna naturreservat:** ca. 64,3 km² i Gausdal kommune.
- **Hersjømyrin naturreservat:** ca. 44,9 km² i Sør-Fron og Nord-Fron kommuner.

Forslaget omfatter totalt ca. 1000,4 km². Av dette er ca. 72 % statlig grunn og 28 % privat grunn. I den foreslåtte nasjonalparken er ca. 77 % statlig grunn og 23 % privat grunn.

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Den foreslåtte nasjonalparken utgjør et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt og villmarkspreget naturområde som inneholder særegne og representative økosystemer og et landskap uten tyngre inngrep. Nasjonalparken skal bidra til bevaring av målene i § 33 bl.a. bokstavene a, c, d, e, og g i naturmangfoldloven. På denne bakgrunn er de sentrale fjellområdene foreslått etablert som nasjonalpark i medhold av naturmangfoldloven § 34, jf. § 35 og § 62.

De foreslåtte landskapsvernområdene Haldorbu, Storlægeret, Dokkfaret og Espedalen er natur- og kulturlandskap med stor økologisk verdi, kulturell verdi og opplevelsesverdi, og som er identitetsskapende. Landskapsvernområdene skal bidra til bevaring av målene i § 33 bl.a. bokstavene a, c, d, e, f og g i naturmangfoldloven. På denne bakgrunn er disse områdene foreslått vernet som landskapsvernområder etter naturmangfoldloven § 34, jf. § 36 og § 62.

De foreslåtte naturreservatene Kjølaåne, Røssjøen, Oppsjømyra, Hynna og Hersjømyrin er spesielle myr- og våtmarksområder og svært viktige leveområder for sjeldne og sårbare plante- og fuglearter. Hynna har også verneverdier knyttet til barskog. Eksisterende Hynna

naturreservat er for øvrig et Ramsar-område og har således internasjonale verneverdier. Det foreslåtte Skardberga naturreservat er et forholdsvis urørt skogområde i form av en velutviklet gammel fjellgranskog og et arts mangfold særpreget av flere kravfulle og truede karplanter, sopp- og lavarter. Foreslåtte naturreservater vil også være viktige som vitenskapelige og pedagogiske referanseområder. Naturreservatene skal bidra til bevaring av målene i § 33 blant annet bokstavene a, b, c og h i naturmangfoldloven. På bakgrunn av dette er disse områdene foreslått som naturreservater etter naturmangfoldloven § 34, jf. § 37 og § 62.

Vern av de foreslåtte områdene bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser i St. meld. nr. 62 (1991-92) Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge, i Prop 1S (2009-2010) for Miljøverndepartementet og i verdens naturvernunion (IUCN) og Biomangfoldkonvensjonen (CBD), jf. naturmangfoldloven § 40.

Verneområdene skal bidra til å oppfylle nasjonale mål som *”Et representativt utvalg av norsk natur skal vernes for kommende generasjoner”* og *”Holde oppe eller bygge opp igjen truede arter til livskraftige nivå”*. Innenfor verneområdene er det en rekke nasjonalt verdifulle naturtyper knyttet til både myr, våtmark, skog, rasmare og kvartærgeologi. Disse har stor betydning som vokse-, produksjons- og hekkeområder for et stort antall planter, dyre- og fuglearter, herunder arter på den norske rødlisten. Vernet vil sikre natur uten større tekniske inngrep, og et større verneområde i de indre delene av Østlandet fra Ormtjernkampen og vestover mot Skaget. Det utfyller naturtypespekteret innenfor eksisterende nasjonalparker og andre større verneområder. Innenfor landskapsvernområdene finnes dessuten noen av de viktigste områdene med fortsatt aktiv seterdrift i Norge. Disse områdene har setermiljøer, kulturminner, kulturlandskap og biologisk mangfold av stor betydning i landsmålestokk. Det vil være av stor verdi å ta vare på disse miljøene samtidig som det gis rom for en utvikling som gjør at dette landskapet fortsatt kan holdes i hevd.

Utvidelsen av eksisterende Ormtjernkampen nasjonalpark bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, blant annet nedfelt i Biodiversitetskonvensjonens artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf også naturmangfoldloven § 33 bokstav g. Verneområdene bidrar også til at det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av biologisk mangfold oppfylles, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2 Vurdering i forhold til naturmangfoldloven kap II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven skal således inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven.

Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies. Staten er grunneier i deler av verneområdene og prinsippene i §§ 8-12 gjelder da for den konkrete eiendomsforvaltningen, herunder for skjøtsel.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturforholdene i områdene som omfattes av foreliggende verneplan er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger. Det vises her til gjennomførte konsekvensvurderinger og Fylkesmannen i Oppland sin tilrådning 30.04.2010. I områdene er det registrert nasjonalt verneverdige landskapsverdier og mange

rødliste arter. Naturmangfoldet er nærmere beskrevet i kapittel 1.3 og i Fylkesmannens tilrådning fra 30.04.2010.

Departementet har vurdert verneplanens effekt på naturverdiene.

Virksomhet som pågår i områdene pr. i dag omtales i kapittel 1.5. Verneforskriftene åpner for at en rekke av disse aktivitetene kan fortsette. For enkelte aktiviteter vil det gjelde restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om artene i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha særlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige inngrep i områdene.

Departementet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Miljøverndepartementet anser at den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologisk tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter, og anser at kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. På denne bakgrunn mener Miljøverndepartementet at det foreligger nok kunnskap om effekten av vernet slik at føre-var-prinsippet ikke får særlig vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Gjennom forvaltningsplanen vil aktiviteter og virksomheter som kan tillates i områdene bli nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriftene, og regulering av den enkelte virksomhet og aktivitet vil kunne vurderes i forhold til samlet belastning i verneområdene. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom vernet legger vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjøres i området, og at de godkjente tiltakene ikke vil ha vesentlig negativ effekt på naturtyper, arter eller økosystem. Når det gjelder § 12 er det særlig lokaliseringalternativer som er aktuelt, blant annet i forbindelse med tillatelser og dispensasjoner til traseer for motorferdsel og for lokaliseringer ved tillatelser til bygninger og anlegg.

1.3 Verneverdier

De foreslåtte verneområdene ligger i en frodig og artsrik lavfjellsregion med stor variasjon i naturtyper, mange arter på den norske rødlista og med innslag av villmarkspregede områder uten større tekniske inngrep. Mellom 50 og 60 % av totalarealet i de foreslåtte verneområdene er definert som inngrepsfri natur (INON-områder). To ”villmarkspregede områder”, dvs. områder som ligger mer enn 5 km fra tyngre tekniske inngrep, finnes innenfor den foreslåtte nasjonalparken.

I nord domineres landskapet av fjellmassivet Skaget – Langsui. Lenger sør og øst er et mer rolig, bølgende viddelandskap med enkelte fjellformasjoner og store vann. Det er flere spor etter siste istid i form av bl.a. skuringsstriper og morener. Nedbørsfeltene til to varig vernede vassdrag, Etna og Gausa, ligger delvis innenfor området. Det er knyttet svært store naturverdier til myr og våtmark, gammel fjellbarskog, rik fjellbjørkeskog med tilstøtende rasmarker. Det er registrert flere større områder med gammel barskog. Myrområdene er viktige både i utstrekning og verdi. Det er registrert mange arter på den norske rødlisten i områdene, spesielt av sopp (52 arter) der 1 av disse er sterkt truet, 21 er sårbare og 30 er nær truet. Av karplantene, er det 9 arter på den norske rødlisten der 3 arter er sårbare, blant annet huldrestarr og 6 er nær truet, deriblant annet håndmarinøkkel. Flere av de rødlistede karplantene i området er kulturbetingete og avhengig av beite og slått. Det er registrert 25 fuglearter fra den norske rødlisten. 6 av disse er registrert som sårbare, blant annet myrhauk, brushane og sanglerke, 18 er registrert som nær truet, blant annet fjellmyrløper, jaktfalk, hønsehauk og dobbeltbekasin. I tillegg er snøugle som er sterkt truet, observert i området.

Av 27 påviste pattedyr, er seks rødlistearter. Jerv og gaupe har fast forekomst i området, mens ulv og bjørn forekommer som streifdyr. Et viktig vinterbeiteområde for elg finnes sentralt i området. Området inneholder også kulturmiljø- og kulturminneverdier knyttet til stølsområdene. Mange steinalderfunn er knyttet til jakt og fangst. Andre utbredte kulturminner er knyttet til jernframstilling, fangstanlegg for både rein og elg, fiske, ferdsel, feplasser og stølsdrift.

1.4 Trusler mot verneverdiene

Inngrep som kan dele opp de områdene er på sikt en trussel mot verdiene i de områder som foreslås vernet. Bl.a. kan hyttebygging, nye veger, masseuttak, økt motorisert ferdsel, kraftutbygging, kraftlinjer, bygging av telekommunikasjonsmaster nevnes. Også nydyrking og utvisning av nye støler/setrer kan skade noen verneverdier. Det samme gjelder skogsdrift/hogst av gammel naturskog. Aktivitet som forstyrrer dyrelivet i sårbare perioder kan også være en trussel mot verneverdiene. Endrete driftsformer i jordbruket med færre dyr på utmarksbeite og fravær av støls-/seterbruk er en trussel mot det åpne kulturlandskapet og dets biologiske mangfold.

1.5 Brukerinteresser

1.5.1 Jordbruk og skogbruk

De viktigste brukerinteressene er knyttet til jord- og skogbruket, særlig beite, støls-/seterdrift har satt et markert preg på deler av særlig landskapsvernområdene. Innenfor de foreslåtte verneområdene er det til sammen ca. 25 setre i drift (melkeproduksjon eller beite/slått). Det meste av skogen ligger over vernskoggrensen og er vurdert til å ha middels- og lav bonitet.

1.5.2 Tamreindrift

Fram tamreinlag har rundt 3000 vinterbeitende rein. Samtlige foreslåtte verneområder overlapper eller ligger inntil beitearealene som brukes høst, vinter og vår. Tamreinlaget har én gjeterhytte i området, for øvrig ingen bygninger eller andre anlegg i de foreslåtte verneområdene.

1.5.3 Friluftsliv og reiseliv

Området er et viktig og lett tilgjengelig friluftsområde hele året. Jakt, fiske, fotturer og skiturer er utbredt. Det er godt utbygd infrastruktur, med sti- og løypenett og fjellstyrenes mange hytter og åpne buer, samt sju turistforeningshytter. Liomseter er den eneste betjente turisthytta. Det er hundekjøringsløype, og hesteridning skjer flere steder i området. Deler av området er også egnet til sykling.

Tyngdepunkt for reiseliv i nærheten av verneområdene er bl.a. Beitostølen, Espedalen og delvis også Lenningen/Synnfjell. I tillegg er det småskala enkeltbedrifter og serveringssteder. Mulighetene for fot- og skiturer samt annet friluftsliv i området benyttes aktivt i markedsføringen av reiselivsbedriftene.

1.5.4 Hytter og andre bygninger

Bygningene i de foreslåtte verneområdene er i hovedsak knyttet til støls-/seterdriften i landskapsvernområdene. Mange av bygningene brukes til fritidsformål, men et flertall brukes til landbruksformål. Fjellstyrene har i tillegg mange åpne buer og utleiehytter i området, særlig i Gausdal. Dessuten er det naust og naustbuer som også brukes også som hytter bl.a. i Nord-Aurdal, samt bygninger knyttet til de sju turistforeningshyttene.

1.5.5 Energiforsyning

Det er flere kraftproduksjonsanlegg som ligger i eller inntil de foreslåtte verneområdene. Glommens og Laagens Brukseierforening AS (GLB) er regulant i Vinstervassdraget, Oppland Energi AS er regulant i Dokkavassdraget, Eidsiva Vannkraft AS er regulant i Gausavassdraget (Roppavassdraget) og Svatsum Elektrisitetsverk AS er regulant i Gausavassdraget (Ognsjøen). Kraftselskapenes drift av anleggene medfører behov for motorferdsel knyttet til snømålinger, tilsyn av damanlegg og en kraftlinje i området. Følgende anlegg ligger innenfor foreslåtte verneområder:

- Dam Hornsjøen i grensen til eksisterende Hynna naturreservat som foreslås utvidet
- Dam Nedre Hersjøen og terskler Vinstra elv i foreslåtte Hersjømyrin naturreservat
- Kraftlinje 22 kV i foreslåtte Espedalen landskapsvernområde og i Hersjømyrin naturreservat
- Dam/kanal ved Øvre Reinsjøen i Hynna naturreservat som foreslås utvidet
- Dam Øvre Ongsjøen i foreslåtte Espedalen landskapsvernområde.

I tillegg grenser den foreslåtte nasjonalparken inn mot reguleringsmagasin i Vinstravassdraget. Den foreslåtte nasjonalparken og det foreslåtte Espedalen landskapsvernområde grenser inn mot Hornsjøen som også er regulert.

1.5.6 Utnyttelse av malmforekomster

I Espedalen pågår det letevirksomhet etter antatt større nikkelforekomster. Blackstone Nickel NUF opererer letevirksomheten med bergrettigheter som gir lete- og undersøkelsesrett til utvinnbare mineraler. Det er påvist en ny forekomst, ”Stormyra”, som inneholder ca. 312 000 tonn malm med 2,95 % nikkelekvivalenter. Denne og de andre mest interessante malmforekomstene i Espedalen, synes å ligge utenfor de foreslåtte verneområdene. Foreliggende verneplan overlapper anslagsvis med 3-4 % av undersøkelsesområdet. Dette er området rundt Megrundskampen i det foreslåtte Espedalen landskapsvernområde.

1.5.7 Forsvaret

Øvingsaktiviteter til militærbasen på Jørstadmoen berøres av vernet gjennom øvingsområdet rundt Kittilbu i Gausdal kommune nær Hynna naturreservat. Aktivitetene er knyttet til generell ingeniørs- og befalsutdanning med mindre øvelser sommerstid, inkludert begrenset bruk av ATV, samt en større vinterøvelse. I tillegg foregår øvingskjøring med snøskuter. Vinterøvelsen foregår to uker i februar og/eller mars der rundt 200 personer deltar. Det brukes 2-4 beltevogner og et fåtall snøskutere. Luftforsvarets lavflygingsaktiviteter foregår 3-4 ganger i året over området.

1.5.8 Annen øvingsvirksomhet

Det lokale Røde Kors hjelpekorps har øvingsaktiviteter i området i form av ”kjentmannskjøring” med skuter. Verken politiet eller sivilforsvaret har regulær øvelsesvirksomhet i området.

1.5.9 Samferdsel

Jotunheimvegen utgjør delvis nordre grense av foreslåtte verneområder i Nord-Fron kommune. Vestfjellvegen (fylkesveg 204) går delvis gjennom foreslåtte verneområder i Gausdal og Nordre Land og er vinterstengt på denne strekningen.

1.5.10 Uttak av grus

I Gausdal kommune er det en reguleringsplan for grustak ved Revåfoten i Dokkfaret. Over tid kan det bli behov for utvidelse av selve uttaksområdet innenfor reguleringsplanen. Uttaket inneholder store masseforekomster, som er avsatt for bruk på mindre lokale veier.

2.1 **Bakgrunn**

Bakgrunn for verneplanarbeidet er NOU 1986:13 *Ny landsplan for nasjonalparker*, St. meld. nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* og Innst. S. nr. 124 (1992-93), med samme navn.

2.2 **Saksgang**

Verneplanarbeidet startet i 2004. Fylkesmannen informerte om og drøftet verneplanprosessen med de berørte kommunene, fylkeskommunen, grunneiere m.fl. og opprettet fem lokale referansegrupper; én for hver kommune, med unntak av felles grupper for Nord-Aurdal og Etnedal, samt Nord-Fron og Sør-Fron kommune. I tillegg var det et kontaktutvalg med politiske representanter for alle berørte kommuner, fylkeskommunen, grunneiere og andre dominerende bruker- og verneinteresser. Innspill fra gruppene gjorde at Fylkesmannen bestilte de fleste fagutredningene med utgangspunkt i et opprinnelig utredningsområde (ca. 1564 km²) og reduserte dette til det noe mindre planområdet (ca. 1365 km²) før formell oppstartmelding ble sendt ut.

Melding om oppstart av verneplanarbeid og forslag til konsekvensutredningsprogram for utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark ("verneplan Ormtjernkampen – Skaget") ble sendt ut i april 2006. Fylkesmannen har hatt omfattende prosess i nær dialog med berørte kommuner, etater, organisasjoner, grunneiere og andre rettighetshavere og brukere i området, gjennom møter og befaringer. Det har vært holdt åpne møter i kommunene både i forbindelse med oppstartmelding og høring. Verneforslaget på ca. 1186 km² med konsekvensutredning ble sendt på lokal og sentral høring 23.09.2009. I tillegg har det vært møter med referansegruppene, kontaktutvalget og kommunene i forbindelse med høringen samt møter med grunneiere og brukerinteresser knyttet til landbruket, forsvaret, kraftutbygging, turistforeninger og reindrift. Fylkesmannen oversendte sin innstilling til Direktoratet for naturforvaltning 30.04.2010 og direktoratet oversendte sin faglige tilrådning til Miljøverndepartementet 14.07.2010. Saken er sendt på foreleggelse til departementene 01.11.2010 og synspunkter fra andre departementer er innarbeidet i verneforslaget.

Under sluttbehandlingen har Miljøverndepartementet hatt møter blant annet med berørte kommuner, organisasjoner og Skrautvål Sameige. Miljø- og utviklingsministeren har også vært på befaring i Øystre Slidre kommune i det som var foreslått som Fullsenn landskapsvernområde.

2.3 **Forholdet til frivillig skogvern i Skardberga**

Deler av det foreslåtte Skardberga naturreservat utgjør en del av det frivillige skogvernet, og det er oppnådd enighet med alle private skogeiere om en avtale om frivillig vern innenfor reservatforslaget.

2.4 **Konsekvensutredninger**

2.4.1 **Utredningsprogrammet**

Det er gjennomført en konsekvensutredning (KU) for å vurdere virkninger vernet vil få på ulike samfunnsinteresser. Fire ulike alternativer til vern er utredet, i tillegg til 0-alternativet dvs dagens situasjon uten vern:

- Alternativ 1a: nasjonalpark i indre del av området med 5 landskapsvernområder og 11 naturreservater med bruk av standard forskriftsmaler
- Alternativ 1b: verneformer med grenser som i alternativ 1a og hvor forskriftene er tilpasset lokale forhold

- Alternativ 2a: redusert nasjonalpark med 3 landskapsvernområder med noe større samlet areal enn i alternativ 1a, og 8 naturreservater med bruk av standard forskriftsmaler
- Alternativ 2b: verneformer med grenser som i alternativ 1a og hvor forskriftene er tilpasset lokale forhold

Det er utarbeidet 12 delutredninger, jf. fastsatt utredningsprogram av 08.05.2007: Naturmiljø og biologisk mangfold, Landskap, Kulturminner og kulturmiljø, Landbruk og tamrein, Kraftressurser, Friluftsliv og naturopplevelser, Reiseliv, Annet næringsliv, Hytter og andre bygninger, Samferdsel og annen infrastruktur, Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet, Lokal identitet, bruk og framtidig forvaltning, samt virkninger for lokalsamfunnene.

2.4.2 Merknader til konsekvensutredningen

2.4.2.1 Generelt

Kommunene Sør-Fron og Etnedal mener at KU-programmet danner et godt grunnlag for vurdering av vernekategorier. Gausdal kommune mener at KU-programmet gir en bra generell vurdering av området, men at begrenset nøyaktighet gjør at utredningen ikke har full verdi som statusrapport for området. Skrautvål sameige mfl., Ole Sameige, jf. brev fra advokat Hagerup, og noen privatpersoner ser bort fra konsekvensutredningen da de som brukergruppe knapt ble kontaktet av utrederne. De mener at konsekvensutredningene er et bestillingsverk for å underbygge fagrapportene og at brukerinteressene fragmenteres og bagatelliseres. Videre er det vanskelig å fange opp fremtidige bruksområder og utnyttelsesmåter av de aktuelle områdene.

Fylkesmannen viser til at brev med orientering om status for arbeidet med konsekvensutredningen og mulighet for å kommentere sisteutkast til delrapporter, ble sendt referansegruppene og kontaktutvalget, inkludert representanter for grunneiersammenslutningene i Etnedal og Nord-Aurdal. Advokat Hagerup kommenterte delrapporter samt gjennomføring av utredningen. Utrederne fikk på bakgrunn av dette en påminnelse om at det burde vært kontakt med grunneiere.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det var presisert i KU-programmet at utrederne burde hatt kontakt med grunneierne. Direktoratet synes det er beklagelig dersom så ikke har skjedd. Det var presisert for flere av deltemaene i konsekvensutredningsprogrammet for bl.a. kulturminne og kulturmiljø, samt for jordbruk, skogbruk og tamreindrift at god kontakt med grunneiere var viktig. Det var likevel ikke et krav om at hver og en av grunneierne skulle kontaktes. Der det finnes grunneierlag- og foreninger ville en kunne forutsette at kontakt med disse var tilstrekkelig. Direktoratet vil videre understreke at også KU-programmet har vært på høring, slik at alle skulle være kjent med arbeidsmåten. Direktoratet for naturforvaltning konstaterer at det ikke er avdekket konsekvenser som krever ytterligere utredning. Det vises til foreliggende rapporter, og den gjennomførte prosessen med åpne møter og høringene. På bakgrunn av alle innspillene har avveininger mellom bruk og vern ført til endringer i verneforskrifter, verneformer og i avgrensninger i forhold til utredningsområdet.

2.4.2.2 Naturmiljø og biologisk mangfold

Noen privatpersoner påpeker at det såkalte 0-alternativet ikke vil føre til særlige negative konsekvenser for naturkvalitetene i området.

Fylkesmannen viser til at tidsperspektivet i en KU er relativt kort og vil dermed ikke kunne reflektere trusler som eventuelt på lang sikt kan redusere verdiene i området.

Direktoratet for naturforvaltning viser til Fylkesmannens kommentarer og vil samtidig peke på at det framgår av KU at et vern vil ha positive konsekvenser for naturmiljøet og biologisk mangfold.

2.4.2.3 Landbruk og tamrein

Gausdal kommune påpeker at trender i landbruket kunne vært bedre belyst.

Øystre Slidre kommune påpeker at det i fagrapporter og konsekvensutredningen blir brukt feil tall for drift til tross for at det er gitt tilbakemelding på dette. Det blir i disse rapportene lagt til grunn at det i hovedsak blir beitet på innmark og at det i tall på støler med drift bare er tatt med støler med melkeproduksjon. Det stilles også spørsmål ved konsekvensutredningen med bakgrunn i at forskjellene i driftsomfang innenfor planområdet er svært store.

Skrautvål sameige mfl. påpeker at KU ikke betegner jakt og fiske som ledd i primærnæring selv om Miljøverndepartementet og Landbruks- og matdepartementet i sin veileder om Plan- og bygningsloven og Landbruk Pluss gjør det. Øystre Slidre Bondelag mener utredningen bærer tydelig preg av at utrederen ikke har kompetanse på stølsdrift og fjellandbruk. Nord-Aurdal Bondelag mener at utredningen har lagt for lite vekt på de praktiske vanskelighetene som vil oppstå ved et så omfattende vern som foreslått. Norges Skogeierforbund registrerer at konsekvensutredningen har avdekket bekymring langt utover næringen selv for planforslagets konsekvenser for skogbruket. Skogeierforbundet påpeker at skogproduksjonen i framtiden kan utgjøre en betydelig lokal ressurs.

Fylkesmannen påpeker at det i konsekvensutredningen for jordbruk, skogbruk og tamreindrift er tatt inn tall for støler i drift etter tilbakemelding fra Øystre Slidre kommune. Fylkesmannen ser imidlertid at tallene kan være noe misvisende for antall dyr, herunder melkekyr, på henholdsvis innmarks- og utmarksbeite, men mener dette har liten betydning i denne sammenhengen. Fylkesmannen påpeker at konsekvensutredningen for øvrig har omtalt behov knyttet til både innmarks- og utmarksbeite og at Fylkesmannen har tatt hensyn til disse i verneforskriftene. Fylkesmannen viser for øvrig til at kommunen selv har laget en bedre oversikt i saksutredningen til sin høringsuttalelse. Fylkesmannen påpeker at veilederen fra Landbruks- og matdepartementet kun omtaler jakt i forbindelse med tabell over tiltak som henholdsvis inngår/ikke inngår i landbruksbegrepet. Tabellen sier at ”naust, rorbuer, jakt- og fiskebuer, jakttårn mv. inngår i landbruksbegrepet dersom bygningen er nødvendig i forbindelse med utøvelse av landbruksnæringen”. Ifølge tabellen inngår ikke et slikt tiltak i landbruksbegrepet dersom ”bruken i hovedsak er knyttet til turisme, friluftsliv eller fritidsaktivitet og bærplukking, jakt eller fritidsfiske som kun utgjør et naturtilskudd til egen husholdning”.

Direktoratet for naturforvaltning har merket seg innspillene om datagrunnlaget og viser til Fylkesmannens kommentar. Angitte feil i tallmaterialet er rettet opp og har ikke hatt noen betydning i forhold til verneforslaget. Direktoratet mener behovene i forhold til innmarks- og utmarksbeite skal være godt ivaretatt gjennom de anbefalte verneforskriftene. Direktoratet viser videre til Fylkesmannens kommentar om vurderingen av jakt og fiske inngår i landbruksbegrepet. Direktoratet ser at noen av utredningene gjerne kunne vært mer presise. Direktoratet mener likevel at behovene for jordbruks-, skogbruks- og tamreindriften i området skal være tilstrekkelig belyst gjennom innspillene som har kommet i saken, og de er videre grundig vurdert i forbindelse med de anbefalte avgrensingene av verneområdene og gjennom de foreslåtte bestemmelsene i verneforskriftene.

2.4.2.4 Friluftsliv og naturopplevelser

Et jaktlag påpeker at opplysningen om at muskegg er et militært beltekjøretøy ikke stemmer. Et annet jaktlag påpeker at de ikke ble kontaktet av utrederen og mener at de hadde hatt mange viktige opplysninger å bidra med.

Fylkesmannen tar kommentarene til etterretning.

Direktoratet for naturforvaltning ser at mange har bidratt med verdifull kunnskap og informasjon om området både under høringene, i møter og gjennom kontakt med bl.a. utrederne. Direktoratet viser til at det var presisert i KU-programmet at denne utredningen skulle baseres på bl.a. opplysninger fra Norsk institutt for naturforskning (NINA) som har gjort en statuskartlegging av friluftsliv og reiseliv i området. I utredningsprogrammet ble det videre presisert at det også ville være nødvendig å innhente en del opplysninger fra andre, ikke minst lokale ressurspersoner blant annet i kommunene og organisasjonene. Det var understreket at fjellstyrene måtte kontaktes. Direktoratet mener ellers at andre berørte har hatt gode muligheter ved flere anledninger til å komme med innspill i denne vernesaken.

2.4.2.5 Annet næringsliv

Direktoratet for mineralforvaltning viser til at rapportens kart ikke synliggjør interessekonflikten mellom bergrettighetsområdene og den foreslåtte grensen for Espedalen landskapsvernområde.

Fylkesmannen tar kommentaren til etterretning.

Direktoratet for naturforvaltning mener at interessekonflikten det vises til her er tilstrekkelig beskrevet i teksten til konsekvensutredningen.

2.4.2.6 Hytter og andre bygninger

En privatperson mener at det ikke er utarbeidet konsekvensutredning for hytteeiendommer.

Fylkesmannen viser til at det er en egen delutredning for hytter og andre bygninger. Bruken av hytter og framtidig hyttebygging er en del av denne konsekvensutredningen.

Direktoratet for naturforvaltning viser til Fylkesmannens kommentar.

2.4.3 Miljøverndepartementet om konsekvensutredningene

Miljøverndepartementet viser til at verneplanen er utredet i forhold til gjeldende lovverk, samt at ulike interesser er blitt bredt belyst og vurdert gjennom både konsekvensutredningen og høringen. Naturmangfoldloven § 14 er på denne bakgrunn oppfylt. Det er ikke avdekket konsekvenser som krever ytterligere utredninger av samfunnsinteresser, som for eksempel næringsvirksomhet, i samsvar med Utredningsinstruksen pkt 3.2.2. Departementet anser derfor at utredningsplikten er oppfylt. Avveilingen mellom bruk og vern har ført til endringer i vernebestemmelser og avgrensning. Verneforslaget er således er i størst mulig grad tilpasset ulike brukerinteresser som bl.a. seterdriften, eventuell mineralutvinning, forsvarets interesser og vannkraft-/energiforsyningsinteressene i forbindelse med områdene. Departementet viser også til kapittel 7.6 om bruk og vern. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratet.

2.5 Planstatus

2.5.1 Kommuneplaner

Øystre Slidre kommune

De foreslåtte verneområdene ligger i LNF-område i kommuneplanens arealdel (gjelder 1998-2010), i hovedsak "LNF sone 1" med egne planbestemmelser. Arbeidet med kommunedelplan Gravfjellsplanen ble igangsatt i 2008. Planområdet berører foreslått Kjølåane naturreservat. Det er i utgangspunktet ingen konflikt mellom utkast til ny plan og verneplanen.

Nord-Aurdal kommune

I kommuneplanens arealdel, som består av kommuneplan for bygdene og en utmarksdel (for perioden 1992-2002), ligger de foreslåtte verneområdene i hovedsak innenfor "LNF 2-område". Et mindre område er lagt ut som "LNF 1", som i følge retningslinjene er viktige områder i naturforvaltningssammenheng. Kommuneplan for bygdene er under revisjon.

Etnedal kommune

Foreslått naturreservat ligger innenfor LNF-område som også ligger innenfor Etnavassdragets nedbørsfelt som er varig vernet vassdrag avmerket som Sone 2b på plankartet med egne bestemmelser (gjelder 2003-2006). Planen er under revisjon og foreslått naturreservat var vist som båndlagt etter lov om naturmangfold til 1. gangs høring. Fylkesmannen har fremmet innsigelse til planens forslag om en åpen fiskebu innenfor reservatet.

Nordre Land kommune

Foreslåtte verneområder ligger innenfor "LNF 1-område", i underkategorien "større sammenhengende naturområder" i kommuneplanens arealdel (gjelder 1999-2007). Området har skilt ut to soner (Oppsjøen – Skjervungsmyrene og Skardberga), som det ifølge retningslinjene "er viktig å forsøke å bevare i sin nåværende tilstand.

Gausdal kommune

De foreslåtte verneområdene ligger i hovedsak innenfor "LNF 3-område" i arealdelen (gjelder 2005-2016), definert som områder i fjellet med viktige frilufts-, vilt-, natur- og/eller landbruksinteresser. De fire eksisterende verneområdene er markert som båndlagte områder. Et område er markert som LNF-område med spesielle naturforvaltningsinteresser (Revsjøplassen), hvor det er inngått privatrettslig avtale med grunneier som fastlegger regler for forvaltning og skjøtsel. Videre er det en reguleringsplan for Revåfoten masseuttak.

Sør-Fron kommune

Foreslåtte verneområder ligger innenfor "LNF 1-område" med egne planbestemmelser i kommuneplanens arealdel (vedtatt i 2004), med unntak av et areal langs Espedalsvatnet og Breidsjøen, som er båndlagt gjennom en kommunedelplan for Espedalen. I delplanen vises dette arealet i all hovedsak som båndlagt fordi det inngår i verneplanprosessen og på grunn av leting etter malmforekomster.

Nord-Fron kommune

Nord-Fron har godkjent kommuneplan med arealdel for perioden 2005-2017, hvor foreslåtte verneområder ligger innenfor LNF-område, med unntak av et lite område lengst nord, som berøres av deler av en reguleringsplan for Samsgarden – Snubbmoen (spesialområder: natur- og kulturvern og grustak, fareområde: skytebane). Grusuttak og skytebane ligger utenfor foreslått verneområde.

2.5.2 Fjellplanen "Jotunheimens forgård"

Fjellplanen "Jotunheimens forgård" ble vedtatt som en interkommunal kommunedelplan av Lillehammer, Nord-Aurdal, Nord-Fron, Gausdal, Sør-Fron, Nordre Land og Etnedal kommuner i 2002/2003. Den dekker stort sett foreslåtte verneområder med unntak av arealene i Øystre Slidre kommune. Formålet er å bevare et større, sammenhengende naturområde.

2.5.3 Verna vassdrag

To av vassdragene i området, Gausa og Etna, er vernet gjennom henholdsvis Verneplan II (1980) og IV (1993) for vassdrag. Nedbørfeltene dekker til sammen ca. 40 % av de foreslåtte verneområdene. Espedalsvatnet og Breisjøen/Breidsjøen ble vernet gjennom Verneplan I for vassdrag (1973), men verneforslaget dekker ikke nedbørfeltet til disse.

3 VIKTIGE ENDRINGER UNDER VERNEPLANPROSESSEN

3.1 Arealomfang

På grunn av innspill gjennom hele verneplanprosessen er det foretatt omfattende grenseendringer. Det opprinnelige utredningsområdet var på 1564 km². Dette ble redusert til 1365 km² før det ble meldt oppstart. Verneforslaget som ble sendt på høring var på 1186 km², mens vernforslaget slik det nå foreligger er på 1000,4 km². Grenseendringene innebærer at bl.a. støler, hytter, massetak, drift av produktiv skog og det alt vesentlige av planområdet der Blackstone Nickel NUF har rettigheter, er tatt ut av planforslaget. Noen mindre arealer ble tatt inn i høringsforslaget pga ornitologiske verdier.

Direktoratet for naturforvaltning påpekte under faglig gjennomgang før høring at en gjennom dette forslaget til avgrensning med tilhørende forskrifter i sterk grad har forsøkt å ivareta brukerinteressene i området, samtidig som verneverdiene ivaretas.

Fylkesmannen har etter høringen foreslått ytterligere arealreduksjoner primært av hensyn til stølsdriften. Dette gjelder blant annet avgrensningen av Fullsenn landskapsvernområde. Endringene er gjort etter en totalvurdering av verne- og brukerinteressene.

Miljøverndepartementet viser til at verneforslaget gjennom verneplanprosessen er redusert med til sammen ca 563,6 km² i forhold til utredningsforslaget. De fleste stølene i Øystre Slidre og i Nord-Aurdal inngår nå ikke i verneplanen. Departementet viser for øvrig til omtalen av de enkelte områdene i kapittel 8.

3.2 Foreslåtte verneområder tatt ut av verneplanen

Det foreslåtte Hovsjøen naturreservat i Øystre Slidre og Nord-Aurdal kommune tas ut av verneforslaget pga sterke brukerinteresser i tilknytning til området, og fordi verneverdiene i dette området også er representert i andre deler av verneplanen. Fylkesmannen har etter en helhetsvurdering kommet fram til at dette området bør tas ut av verneplanen.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til fylkesmannen.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og anbefaler at det foreslåtte Hovsjøen naturreservat tas ut av verneplanen. I tillegg foreslår departementet ut i fra en helhetlig vurdering av verneverdier og brukerinteresser at det foreslåtte Fullsenn landskapsvernområde tas ut av verneplanen slik at blant annet de fleste stølsområdene i Øystre Slidre og i Nord-Aurdal blir liggende utenfor verneområdene. Departementet viser til at skal søkes inngått en frivillig avtale med Øystre Slidre og Nord-Aurdal kommuner om at områdene skal forvaltes slik at det avskjærer hyttebygging. Det forutsettes at kommunene ivaretar dette etter plan- og bygningslovens bestemmelser.

3.3 Forslag om nye verneområder

Til erstatning for at det foreslåtte Fullsenn landskapsvernområde, foreslås opprettelse av to mindre landskapsvernområder; Haldorbu landskapsvernområde og Storlægeret landskapsvernområde. Disse landskapsvernområdene vil binde henholdsvis naturreservatene Røssjøen og Skardberga og Kjølåane sammen med Langsua nasjonalpark og sikre landskapsverdiene i disse områdene.

3.4 Verneformer

Etter høringen foreslår fylkesmannen grensejusteringer mellom de ulike verneområdene slik at arealer som opprinnelig var foreslått innenfor nasjonalparken og naturreservatene foreslås tatt inn i landskapsvernområdene. Dette er gjort bl.a. av hensyn til stølsdriften og behovet for transport på kjørespor. Fylkesmannen vil understreke at ingen støler/setrer ligger innenfor forslag til nasjonalpark. Fylkesmannen mener at med disse justeringene gis det et godt rom rundt alle støler og setrer som ligger i landskapsvernområdene og som grenser inntil nasjonalpark og naturreservater. Fylkesmannen mener verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt gjennom de løsningene som foreslås.

Direktoratet for naturforvaltning kan på et faglig grunnlag ikke støtte Fylkesmannens tilrådning om å endre grensen slik at Storhøa og Svarttjønnholet i Sør-Fron kommune tas ut av nasjonalparken og i stedet inngår i Espedalen landskapsvernområde. Tilsvarende støtter Direktoratet heller ikke Fylkesmannens tilrådning om å endre grensen mellom nasjonalparken og Fullsenn landskapsvernområde i Øystre Slidre slik at området rundt Bøllhaugbua og Haldorbu blir liggende i landskapsvernområdet og ikke i nasjonalparken. Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens øvrige tilrådning om endring av grensene mellom de ulike verneformene.

Miljøverndepartementet anbefaler at Fylkesmannens forslag til avgrensing av nasjonalparken legges til grunn. Departementet mener at avgrensingen som nå foreslås for nasjonalparken og for landskapsvernområdene ivaretar både verne- og brukerinteresser på en god måte. Avgrensingen av de ulike vernekategoriene tilfredsstiller kravene naturmangfoldloven stiller til de ulike vernekategoriene. Departementet viser for øvrig til omtalen av de enkelte områdene i kapittel 8.

3.5 Forskrifter

Det er foretatt endringer av verneforskriftene både for nasjonalparken, landskapsvernområdene og naturreservatene. Endringene er gjort bl.a. av hensyn til jordbruk, andre næringsinteresser, friluftsliv og motorferdsel. Forskriftene for landskapsvernområdene Haldorbu og Storlægeret er endret i forhold til forslaget som forelå for det foreslåtte Fullsenn landskapsvernområde slik at punkter som var lokalt tilpasset områder som nå faller utenfor forslagene til landskapsvernområdene Haldorbu og Storlægeret er tatt ut av forskriftene. Det vises for øvrig til omtale i kapitlene 7 og 8.

4 OPPHEVING AV TIDLIGERE VERNEDE OMRÅDER

Verneforslaget omfatter fire eksisterende verneområder: Ormtjernkampen nasjonalpark på ca 9 km² opprettet ved kongelig resolusjon 14.06.1968, Ormtjernsmyra naturreservat på ca. 0,8 km² opprettet ved kongelig resolusjon 18.01.1985, Storlonen naturreservat på ca. 11,5 km² opprettet ved kongelig resolusjon 12.10.1990 og Hynna naturreservat på ca. 15,5 km² opprettet ved kongelig resolusjon 12.10.1990. Oppheving av disse vedtakene skjer gjennom foreliggende kgl.res. jf vedleggene 1, 8 og 9. Ormtjernmyra naturreservat vil i sin helhet inngå i Oppsjømyra naturreservat, mens det meste av Storlonen naturreservat vil inngå i forslaget til Langsua nasjonalpark og de øvrige arealene vil inngå i forslaget til Espedalen landskapsvernområde.

5 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Fylkesmannen konstaterer at kommunene vil få invitasjon til å delta i et verneområdestyre for de foreslåtte verneområdene etter et eventuelt vernevedtak. Etter det Fylkesmannen kjenner til, ønsker de fleste kommunene lokal forvaltning.

Fylkesmannen er opptatt av at det blir tilført tilstrekkelige ressurser til den framtidige forvaltningen av verneområdene, inkludert informasjon, skjøtsel og tiltak. Dette er en forutsetning for å kunne få til en god forvaltning. Fylkesmannen mener at utøvelse av forvaltningsmyndighet for disse verneområdene vil kreve minst to årsverk utenom oppsyn og utarbeidelse av forvaltningsplan.

Et utkast til forvaltningsplan fulgte verneplanen på høring, og det skal også foreligge et utkast samtidig med vernevedtaket. Fylkesmannen mener at en ferdig forvaltningsplan bør foreligge så raskt som mulig etter et vernevedtak og at det er naturlig at Fylkesmannen tar ansvar for forvaltningsplanprosessen inntil et verneområdestyre er etablert. Fylkesmannen forutsetter at kostnader til merking av grenser, oppsyn og erstatning blir dekket innenfor Miljøverndepartementets gjeldende budsjetttrammer.

Fylkesmannen mener det bør opprettes minst to stillinger i Statens naturoppsyn (SNO) og at det i tillegg kjøpes tjenester fra eksisterende lokalt oppsyn tilsvarende om lag to årsverk. Det etablerte samarbeidet om tjenestekjøp mellom SNO og fjellstyrene i Øystre Slidre og Gausdal bør utvikles videre og tilsvarende samarbeid må vurderes med andre lokale aktører.

Direktoratet for naturforvaltning tilrår at det blir opprettet to nasjonalparkforvalterstillinger som skal være knyttet til det interkommunale verneområdestyret som vil bli etablert for nasjonalparken med de tilgrensende verneområdene. Stillingene bør være lokalisert sammen med Statens naturoppsyn (SNO). Sammen med et bredt sammensatt rådgivende utvalg og et administrativt kontaktutvalg vil dette sikre god medvirkning i forvaltningen av verneområdene

Ei skisse til forvaltningsplan for områdene fulgte verneplanen på høring. Denne skal en arbeide videre med så snart som mulig. Ulike, berørte interesser skal trekkes med i arbeidet. Forslaget til forvaltningsplan skal sendes på en egen høring.

Direktoratet vil presisere at omfanget av vern i området Ormtjernkampen-Skaget medfører behov for styrking av både oppsyns-, overvåknings- og skjøtelsaktiviteten i området. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannen og viser til at utgifter til vern og forvaltning av verneområdene som merking av vernegrenser, skjøtsel, tilrettelegging, oppsyn og erstatning blir dekket innenfor de til en hver tids gjeldende budsjetttrammer.

Miljøverndepartementet vil, med unntak av for det foreslåtte utvidete Hynna naturreservat som er et Ramsarområde, delegere forvaltningsmyndigheten for de foreslåtte verneområdene, til et politisk sammensatt nasjonalparkstyre. Styret vil bestå av en representant fra hver av de berørte kommunene i tillegg til en representant fra Oppland fylkeskommune. Inntil nasjonalparkstyret er etablert og konstituert skal fylkesmannen i Oppland ha forvaltningsansvaret. Det vil bli ansatt nasjonalparkforvalter(e) som skal ivareta sekretariatsfunksjonen til styret. Inntil nasjonalparkforvalter(e) er på plass, skal fylkesmannen i Oppland ivareta denne funksjonen. Departementet viser til at utgifter til erstatninger og gjennomføring av erstatningsprosessen samt merking og oppsetting av skilt er dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under Miljøverndepartementets budsjett kap. 1427 post 34. Den årlige budsjettmessige oppfølgingen av utarbeiding av forvaltningsplaner og etablering av oppsyn og skjøtsel vil være avhengig av den økonomiske utviklingen og budsjettsituasjonen. Kostnadene til drift av nasjonalparkstyret og ansettelse av nasjonalparkforvalter(e) dekkes over budsjettets kap. 1427 postene 01 og 21. Det vises for øvrig til kapittel 7.8 vedrørende forvaltning av områdene.

6 HØRING AV VERNEFORSLAGET

I forbindelse med lokal og sentral høring mottok Fylkesmannen i Oppland rundt 150 høringsuttalelser. I tillegg til grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommunen og andre fylkesinstanser, har følgende organisasjoner og instanser hatt verneforslaget på høring:

Baustin jaktlag, Blackstone Ventures Inc, Brumma og Dale sameige, Bygdalista i Gausdal, Bølhaug Felæger, Espedalen Bygdealmanning, Etnedal Bonde- og Småbrukarlag, Fron fjellstyre, Fron skogeigarlag, Gausdal allmenningssyre, Gausdal Bondelag, Gausdal

fellesdrift, Gausdal fjellstyre, Gausdal Jeger- og Fiskerforening, Gausdal Skogeierlag, Jaktlaget Odd H Blekastad, Javnlie sameige, Kvikne-Skåbu grunneierlag, Lenningen Fjellstue, Naturvernforbundet i Gausdal, Nord-Aurdal Bonde- og Småbrukarlag, Nord-Aurdal Bondelag, Nord-Aurdal Høyre, Nord-Fron Bondelag, Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag, Ole sameige, Skaget og Bitihorn sankelag, Skrautvål sameie, Steinsetbygda sameie og Ton og Lenningen utmarkslag, Steinsetbygda sameie, Sti og løypekomiteen i Gausdal Vestfjell Nord Storhøliseter, Stølseiare på Skindro, Skredalen, Olestølen, Kjøløstølen, Vesleskag, Storeskag, Robølstølen, Bergastølen, Bergset, Etnstølen, Skåltjednstølen, Purkeskinnsfeten, Kristensonlægeret, Olægeret, Flagstad og Rognsfeten, Stølseiagarane på Etnelien, Tansberg, Lien, Lislebufeten, Juviken og Turrsjøen i Øystre Slidre, Stølseiagarar på Bustebakkstølen, Framstadstølen og Bergastølen, Synnadalen hytteeierlag, Synnfjell Dokksfløy Utmarkslag, Tine Øystre Slidre Produsentlag, Ton Sameige Setereierforening, Torkild Ovrums Jaktlag, Torpa fjellstyre og Torpa allmenningssyre, Vangsjøen Vel, Yddebu sameige, Yddin og Javnlie løypelag SA, Øvre Svatum utmarkslag, Espedalen utmarkslag, Nedre Svatum grunneierlag, Svatum vel, Øvre Svatum sameie, og Strand Espedalen AS, Øystre Slidre Bonde- og Småbrukarlag, Øystre Slidre Bondelag, Øystre Slidre fjellstyre, Øystre Slidre Sau og Geit, Bioforsk Øst Løken, Norsk Ornitologisk Forening avd. Hedmark, Nordisk Kulturlandskapsforbund, DNT Gjøvik og Omegn, DNT Oslo og Omegn, Forum for Natur og Friluftsliv Oppland, Fram Reinlag Da Fylkeskommunalt råd for likestilling av funksjonshemmede i Oppland, Glommens og Laagens Brukseierforening og Eidsiva Vannkraft AS, Lillehammer og Omland Turistforening, Mjøsen Skog BA og Oppland Bondelag, Naturvernforbundet i Oppland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norsk Ornitologisk Forening avd. Oppland, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Hesteeierforening, Oppland Røde Kors, Randsfjordmuseene AS, Statens vegvesen Region øst, Valdres Energiverk AS, Valdres Næringsforum BA, Viken Skog BA og Oppland Bondelag, Naturvernforbundet i Valdres, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarets kompetansesenter KKIS, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, KS, Luftfartstilsynet, NHO Reiseliv, Norges Fjellstyresamband, Norges geologiske undersøkelse, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Skogeierforbund, Norsk organisasjon for terrengsykling, NTNU Vitenskapsmuseet, NVE, Opplysningsvesenets fond, Sjøfartsdirektoratet, Statens landbruksforvaltning, Statnett, Statskog SF Gausdal Jeger- og fiskeforening og Norges Naturvernforbund.

7 MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

7.1 Generelle merknader

Kommunene er delt i synet på verneforslaget. Kommunene Nord-Fron og Nordre Land er i hovedsak positive og Gausdal kommune anbefaler at vernearealet i hovedsak blir som høringsforslaget. Kommunene Sør-Fron og Etnedal mener at høringsdokumentene gir et godt utgangspunkt for vurdering av saken. Kommunene Øystre Slidre og Nord-Aurdal er kritiske til verneforslagets omfang, noe også Oppland fylkeskommune er. I møtene som departementet har hatt med kommunene under sluttbehandling, har kommunene gitt uttrykk for at de er langt mer positive til forslaget som følger av Fylkesmannens innstilling enn det som følger av den faglige tilrådingen fra Direktoratet for naturforvaltning.

NTNU Vitenskapsmuseet og KS har ikke uttalelse i saken. Sjøfartsdirektoratet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet har ingen merknader. Forsvarsbygg mener at forsvarets interesser blir ivaretatt på en skikkelig måte i verneforslaget.

Vangsjøen Vel, Lillehammer og Omland Turistforening, DNT Gjøvik og Omegn, DNT Oslo og Omegn, Den Norske Turistforening, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Gausdal Jeger- og Fiskerforening, Bygdalista i Gausdal, Synnadalen hytteeierlag, Norsk

Ornitologisk Forening, avd. Oppland og Forum for Natur og Friluftsliv Oppland, Naturvernforbundet i Gausdal, Naturvernforbundet i Oppland og Randsfjordmuseene AS, Norges Naturvernforbund og Naturvernforbundet i Valdres og flere privatpersoner gir generell støtte til verneforslaget. NHO Reiseliv mener verneforslaget på en god måte tar vare på reiselivsnæringen og dens potensialer i området. Lenningen Fjellstue ser positivt på den planlagte utvidelsen av nasjonalparken for bruk i reiselivs-/markedsføringssammenheng.

I høringsuttalelsene fra flere privatpersoner, Stølseigarar på Bustebakkstølen mfl., TINE Øystre Slidre Produsentlag, Espedalen Bygdeallmenning, Nord-Fron bondelag, Nord-Fron bondelag, Mjøsen Skog BA og Oppland Bondelag, Øystre Slidre fjellstyre, Øystre Slidre Bondelag, Øystre Slidre Bonde- og Småbrukarlag, Øystre Slidre Sau og Geit, Etnedal Bonde- og Småbrukarlag, Stølseiare på Skindro mfl., TINE Øystre Slidre Produsentlag, Kvikne – Skåbu grunneierlag, Ton Sameige Setereierforening, Nord-Aurdal Høyre, Øystre Slidre Sau og Geit, Skrautvål sameige mfl. Nord-Aurdal Bondelag, Nord-Aurdal Bonde- og Småbrukarlag og Baustin jaktlag bemerkes det bl.a. at høringsmaterialet er omfattende og vanskelig å sette seg inn i, at vern som foreslått vil få store negative både økonomiske og bruksmessige konsekvenser og legge restriksjoner på mange kriterier som er viktige for landbruket. Det vises til at planforslaget bærer lite preg av den europeiske vernetilnærmingen, der vern som tilrettelegging for lokalsamfunnsutvikling og miljøtilpasset turisme er fremtredende. Stølsområdet i Valdres er et av de viktigste som er igjen i Europa og det er behov for romslige utviklingsmuligheter, og det vises til Valdres natur- og kulturpark og kommunens stølsprosjekt. Det vises til at områder som inngår i verneforslaget ivaretas tilstrekkelig gjennom gjeldende lovverk, og at det er lite sannsynlig at det innenfor foreslåtte verneområder er trusler som hyttebygging, nye veger, masseuttak eller kraftutbygging. Flere påpeker at den bruk som har vært til i dag med beiting, slått, støling og vedhogst har skapt de verdier som en nå ønsker å verne. Vern vil virke demotiverende med tanke på videre skjøtsel og tradisjonell næringsutøvelse i områdene. Forum for Natur og Friluftsliv Oppland og Naturvernforbundet i Oppland påpeker at Fylkesmannen gjennom prosessen har gjort justeringer av både grenser og vernebestemmelser for å imøtekomme grunneiere, næringsinteresser og kommunenes ønsker og ber om at dette ikke trekkes lenger enn slik verneforslaget foreligger til høring.

Fylkesmannen mener det foreliggende verneforslaget i større grad enn tidligere verneforslag bærer preg av å legge til rette for bruk innenfor rammene av verneformål og verneverdier. Fylkesmannen minner om at særlig Mellom- og Sør-Europa har en annen tilnærming til vern og vernetradisjon med andre rammer for vern og bruk enn i Norge.

Direktoratet for naturforvaltning er enig i at høringsmaterialet er omfattende og ser at det kan være krevende å sette seg inn i. Samtidig vil direktoratet understreke at det er gjort en stor innsats for å gjøre informasjonen om verneplanarbeidet lett tilgjengelig, bla. gjennom referansegruppene, kontaktutvalget og åpne møter. Direktoratet vil presisere at et eventuelt vern i området ikke skal hindre pågående aktivitet og bruk. Det har vært et mål i verneplanarbeidet å komme fram til en avgrensning av verneområdene med bestemmelser som gjør at en ikke vanskeliggjør pågående drift.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og viser til kapittel 3 hvor blant annet avgrensning er omtalt og til kapittel 7.6 hvor forholdet mellom bruk, vern og verdiskaping er nærmere omtalt.

7.2 Navn på verneområdene

Flere har støttet de foreslåtte navnene, men det er også kommet andre navneforslag på verneområdene.

7.2.1 Nasjonalparken

Kommunene Gausdal, Sør-Fron, Nord-Fron, (kommunens 2. prioritet) og Øystre Slidre (kommunens 3. prioritet), Gausdal allmenningss styre, Gausdal fjellstyre, Gausdal skogeierlag (har dette som ett av to alternativ), Statskog SF, Øvre Svatsum utmarkslag mfl. og noen privatpersoner mener nasjonalparken bør få navnet *Langsua*. Gausdal kommune påpeker at dette sannsynligvis er det mest samlende navnet da det beskriver fjellmassivet sentralt i området.

Etnedal kommune, Gausdal fjellstyre, Randsfjordmuseene AS og en privatperson mener nasjonalparken bør få navnet *Ormtjernkampen – Skaget*. Randsfjordmuseene AS påpeker at Ormtjernkampen er innarbeidet og ikke bør forsvinne.

Øystre Slidre kommune (kommunens 2. prioritet), Nordre Land kommune, NHO Reiseliv, Øystre Slidre fjellstyre, Synnadalens Hytteeierlag (kommunens 2. prioritet), Torpa fjellstyre og Torpa allmenningss styre mener nasjonalparken bør få navnet *Fjelldokka*.

Øystre Slidre kommune (kommunens 1. prioritet) og noen privatpersoner mener nasjonalparken bør få navnet *Skaget*.

Nord-Fron kommune (kommunens 1. prioritet), Naturvernforbundet i Gausdal, Lillehammer og Omland Turistforening, DNT Gjøvik og Omegn, Den Norske Turistforening og DNT Oslo og Omegn mener nasjonalparken bør få navnet *Huldreheimen*.

Andre forslag som har kommet inn er *Storkvolven, Skagsvidda, Valdres og Gausdal, Jotunheimens forgård* alternativt *Gausdal Vestfjell, Skagormen* og *Ormtjernkampen*.

Fylkesmannen mener det gjennom prosessen har kommet fram at det bør velges et stedegent navn framfor et oppkonstruert navn som Huldreheimen. *Langsua* er det forslaget som har fått størst oppslutning og er også det mest samlende navnet. Selv om støtten er størst fra østsiden av området, kan også Øystre Slidre kommune akseptere dette navnet. Ormtjernkampen – Skaget blir etter fylkesmannens vurdering tungt og lite brukervennlig. Huldreheimen vil kunne være navnet på hele fjellområdet og omfatte alle verneområdene, men Fylkesmannen mener at dette ikke vil være noe godt navn for selve nasjonalparken. Fylkesmannen tilrår derfor *Langsua* som navn på den nye nasjonalparken.

7.2.2 Landskapsvernområdene

Gausdal fjellstyre, Gausdal kommune ber om at Dokkvatnet landskapsvernområde endres til *Dokkfaret landskapsvernområde*, Gausdal Bondelag foreslår *Dokkvassfaret landskapsvernområde*. Gausdal fjellstyre påpeker at Dokkfaret er et gammelt innarbeidet navn på "indrefiletten" i Gausdal Vestfjell, mens Dokkvatnet kun utgjør en del av Dokkfaret. Slangen Seter mener Espedalen landskapsvernområde bør hete Skåbu/Espedalen landskapsvernområde.

Fylkesmannen er enig i argumentasjonen vedrørende Dokkfaret og tilrår dette som navn på landskapsvernområdet.

7.2.3 Naturreservatene

Øystre Slidre fjellstyre foreslår *Kjølaåne naturreservat* istedenfor Yddin naturreservat.

Fylkesmannen ser at Kjølaåne er et mer egnet navn enn Yddin fordi vannet Yddin ligger utenfor det foreslåtte verneområdet, mens Kjølaåne går gjennom området. Fylkesmannen tilrår derfor Kjølaåne som navn på dette naturreservatet. Fylkesmannen har registrert at det

allerede er opprettet et naturreservat med navnet Oppsjømyrene. Fylkesmannen vil derfor tilrå at forslag til Oppsjømyrene naturreservat endres til Oppsjømyra. Dette er også mer i tråd med lokal navnetradisjon for området.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens vurderinger og anbefalinger om navn på nasjonalparken, landskapsvernområdene og naturreservatene. Direktoratet vil peke på betydningen et nasjonalparknavn har i sammenheng med markedsføring av områdene og har bl.a. har vektlagt at navnene skal være "lette" og enkle i bruk.

Miljøverndepartementet viser til at de to nye landskapsvernområdene som foreslås opprettet, får navnene Haldorbu landskapsvernområde og Storlægeret landskapsvernområde. Navneforslagene er begrunnet i at det er flere gamle felægre og noen setrer innenfor områdene. Denne bruken og kulturhistorien er noe av det som ønskes ivaretatt gjennom verneforslaget. Både Haldorbu og Storlægeret er opprinnelig slike gamle felægre i disse områdene, og er derfor etter departementets vurdering egnede navn på de to landskapsvernområdene. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og viser til navnene på de foreslåtte verneområdene i kapittel 1.

7.3 Saksgang og prosess

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oppland og Naturvernforbundet i Oppland mener Fylkesmannen har gjennomført en grundig og god prosess fram til høring. Gausdal fjellstyre takker Fylkesmannen for et konstruktivt og interessant arbeid i verneplanprosessen.

Et av medlemmene i referansegruppa for Øystre Slidre mener at grunneiere, stølseiere og andre med bruksrett og/eller ønske om næringsutvikling, er sterkt representert i å presentere sine syn i prosessen. Representative syn for friluftsliv, jakt og fiske, historiske kulturminner og potensielle framtidsmuligheter for reiseliv har vært lite synlige i denne kommunen. Skrautvål sameige mfl. og noen privatpersoner føler at de ikke har blitt hørt i forhold til sine innvendinger, men at de til en viss grad har fått gehør for de mest prekære ulempene. En hytteeier påpeker at oppstartsmeldingen aldri ble mottatt og mener det må være lovstridig. Vedkommende er også skeptisk til at ingen med private eiendommer innenfor Skrautvål sameige har vært representert i referansegruppen.

Fylkesmannen viser til at vedrørende representasjonen i referansegruppene representerer både kommuner og fjellstyrer også interessene knyttet til friluftsliv, jakt og fiske, reiseliv, mm. Fylkesmannen viser til at det har vært liten interesse fra reiselivet om å delta i verneplanprosessen, med unntak i Fron. Fylkesmannen mener det kan være gunstig å videreføre de samme referansegruppene i arbeidet med forvaltningsplanen, men det vil da være mulig å supplere noen av gruppene som mangler representasjon fra viktige interessegrupper. Fylkesmannen viser til at oppstartsmeldingen ble sendt alle grunneiere som Fylkesmannen hadde oversikt over og som ble berørt av verneforslaget. Denne oversikten viste seg ikke å være fullstendig. Oppstartsmeldingen ble imidlertid kunngjort i lokalavisene. Dette er i tråd med saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven. Ut over dette ble det også kunngjort og avholdt åpne møter i de berørte kommunene i forbindelse med oppstartsmeldingen. Fylkesmannen viser også til at hele styret for Skrautvål sameige har sittet i referansegruppa for Nord-Aurdal og Etnedal.

Direktoratet for naturforvaltning registrerer at flere instanser er positive til måten Fylkesmannen har gjennomført prosessen på. Direktoratet understreker at saksbehandlingsreglene i naturvernloven og naturmangfoldloven har blitt fulgt og at det har vært bred medvirkning i prosessen både fra grunneiere i området, rettighetshavere og andre interesserte. Verneforslaget viser dessuten at en har gjort avveininger mellom verneverdier og brukerinteresser og at en har tatt hensyn til brukerinteressene i området. Direktoratet støtter for øvrig Fylkesmannens merknader.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratet og mener prosessen er gjennomført i tråd med gjeldende bestemmelser. Departementet viser til at det i sluttbehandlingen av denne saken har vært mange møter med kommunene og andre berørte parter slik at alle synspunkter er godt belyst. Departementet viser imidlertid til at om alle eventuelt ikke får gjennomslag for sitt syn, er ikke det ensbetydende med at det har vært dårlige prosesser.

7.4 Valg av verneformer

Øystre Slidre fjellstyre mener at naturverninteressene i stor grad har fått påvirke verneformer og vernegrenser. Det har i liten eller ingen grad vært drøftet alternative virkemidler utover naturmangfoldloven. På bakgrunn av landbruket og den historiske bruken er området i sin helhet best egnet for landskapsvern. Enkelte svært sårbare områder kan eventuelt vernes som naturreservat. TINE Øystre Slidre Produsentlag mener at Yddin og naturreservat bør omgjøres til landskapsvernområde. Vangsjøen Vel synes det fornuftig med den strengeste verneformen for Kjølåane naturreservat.

Fylkesmannen viser til at alle støler/setrer foreslås lagt innenfor forslag til landskapsvernområde. Fylkesmannen mener at hensynssoner i plan- og bygningsloven og utvalgte naturtyper og prioriterte arter i naturmangfoldloven vil være viktige virkemidler for å utfylle områdevernet.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens vurderinger om at alle støler/setrer bør ligge i landskapsvernområdene. Direktoratet vil videre presisere at det har vært et oppdrag fra Regjeringen gjennom St. meld. nr. 62 (1991-92) at verneforslaget skulle videreføres med sikte på utvidelse av eksisterende nasjonalpark. Direktoratet viser også til konsekvensutredningen der også ulike verneformer er vurdert. Direktoratet viser til at avveininger mellom bruk og vern har ført til endringer i verneformer, vernebestemmelser og i avgrensning av de foreslåtte områdene.

Miljøverndepartementet viser til at de verneformene, vernebestemmelsene og avgrensningene av de ulike verneområdene som nå foreslås ivaretar verne- og brukerinteressene på en god måte. Departementet viser til kapittel 3.2. om at det for de arealene som inngikk i det foreslåtte Fullsenn landskapsvernområde, og som nå ikke vil bli omfattet av de to nye foreslåtte landskapsverneområdene, skal søkes inngått en frivillig avtale med Øystre Slidre og Nord-Aurdal kommuner om at områdene skal forvaltes slik at det avskjærer hyttebygging. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet.

7.5 Generelle merknader til avgrensning

I uttalelsene fra flere privatpersoner, Øystre Slidre kommune, Gausdal kommune, Nord-Aurdal kommune, Etnedal kommune, Espedalen Bygdeallmenning, Kvikne- Skåbu grunneierlag, Skrautvål sameige mfl, Ole sameige, Nord-Fron Bondelag, Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag, Øystre Slidre Bondelag, Nord-Aurdal Bondelag, Nord-Aurdal Høyre Viken Skog BA, Mjøsen Skog BA, Oppland Bondelag, Norges Skogeierforbund, Oppland fylkeskommune, Stølseigarane på Etnelien mfl og Norges Fjellstyresamband framkommer skepsis til verneplanens store omfang og det stilles spørsmål ved dette ut fra hva som er nedfelt i Stortingsmelding nr. 62 (1991-1992) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*. Det hevdes at verneforslaget, slik det foreligger, må tilbake til ny behandling i Stortinget da det ikke samsvarer med det politiske grunnlaget i stortingsmeldingen. Enkelte mener det ikke finnes mandat å verne privat grunn, at behovet for å innføre vern på så store arealer for å oppnå verneformålet ikke er tilfredsstillende dokumentert og at verneforslaget omfatter nok areal hvis kun offentlig mark ble omfattet. Forskrifter og grenser må justeres for å ivareta framtidsmuligheter og helhetlige samfunnsinteresser, bl.a. bør foreslått areal i Skrautvål sameie ikke omfattes av vernet. Enkelte mener at alt areal i Valdres/Øystre Slidre bør tas ut fordi dette er svært

viktige støls-, beite- og dyrkingsområder. Noen mener alt areal foreslått som landskapsvern bør tas ut av verneplanen da disse arealene er avhengige av aktiv bruk i seterområdene. Det pekes på at større registrerte dyrkingsparseller bør tas ut og at det må foretas grensejusteringer for å sikre arealer til utvidelse av eksisterende seter/tilleggsjord og til utvisning av nye parseller, både i nærområdet til der det i dag er parseller og i nye områder som er avsatt til/planlagt for framtidige utvisninger. Vernet bør heller ikke omfatte naturreservater med fiskevann. Det hevdes at verneformen naturreservat ikke er omtalt i Fylkesmannens oppstartsmelding fra 2006.

Norsk Ornitologisk Forening avd. Oppland, Forum for Natur og Friluftsliv Oppland, Norges Naturvernforbund, Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundet i Valdres og Friluftslivets fellesorganisasjon viser til at Fylkesmannen gjennom verneplanprosessen har tatt ut over 250 km² av det opprinnelige utredningsområdet for å imøtekomme grunneiere, næringsinteresser og berørte kommuner. Foreningene mener at foreslåtte nasjonalpark og landskapsvernområder utgjør et absolutt minimum av hva som er faglig forsvarlig for å sikre helhet, spennvidde og mangfold i naturtyper og landskapsverdier. Naturreservatene inneholder totalt sett unike ornitologiske og botaniske kvaliteter.

Valdres Næringsforum BA ber om en avklaring om at det vil bli behov for buffersoner eller randsoner som innskrenker muligheten til utbygging. Oppland fylkeskommune forutsetter at det ikke blir lagt restriksjoner på bruken av områdene i randsonen.

Fylkesmannen viser til St. meld. nr. 62 (1991-1992) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* og Innstilling til Stortinget nr. 124 (1992-93) hvor det er lagt til grunn en utvidelse av eksisterende nasjonalpark. I samråd med Direktoratet for naturforvaltning ble det gjort en faglig vurdering av den dokumentasjonen som forelå om verneverdiene i området sammenholdt med intensjonen i St. meld. nr. 62 om hvilke verneverdier utvidelsen av Ormtjernkampen nasjonalpark skulle ivareta. Det ble satt en foreløpig utredningsgrense som har dannet grunnlaget for det meste av fagrapporteringen. Alle grenseforslag og grenseendringer frem til høring har skjedd i samråd med eller etter faglig godkjenning i Direktoratet for naturforvaltning. Fylkesmannen mener plangrense og verneforslag ligger innenfor det mandatet som er gitt av Stortinget.

Fylkesmannen viser til at det er gjennomført grundige naturfaglige registreringer som dokumenterer betydelige verneverdier som hjemler bruk av naturmangfoldloven og verneformene nasjonalpark, landskapsvern og naturreservat. Innenfor verneforslaget forekommer naturtyper og arter som dette området har et særlig ansvar for å ivareta, bl.a. arter på den norske rødlista. For artenes overlevelse er det viktig at leveområdene har tilstrekkelig størrelse. Verneverdiene er vurdert opp mot brukerinteressene og danner beslutningsgrunnlaget for vern, ikke om eierformen. Naturmangfoldloven hjemler vern både på privat og statlig grunn. Fylkesmannen vil understreke at verneformen naturreservat er omtalt i oppstartsmeldingen fra april 2006.

Fylkesmannen viser til at alle seterområdene ligger innenfor landskapsvernområdene. Her er mye av verneverdiene avhengig av en videreføring av dagens bruk med beite, rydding av vegetasjon, vedhogst og annen virksomhet som inngår i seterbruken. Fylkesmannen har derfor lagt til rette for dette. Der setrer grenser inn til verneformene nasjonalpark og naturreservat, og hvor nydyrking ikke er tillatt, er det laget et rom rundt setrene som skulle tilfredsstille behovet for eventuell slik dyrking.

Fylkesmannen vil påpeke at Valdres Natur- og Kulturpark ikke kan erstatte vern etter naturmangfoldloven, men at disse to ulike sett av virkemidler kan supplere hverandre og gi synergieffekter. De foreslåtte verneområdene framstår som forholdsvis store og robuste. Dette inkluderer de aktuelle naturreservatene. Fylkesmannen kan derfor i dag ikke se behovet for spesielle buffersoner omkring disse områdene. Dersom områdene skulle bli redusert i omfang, vil et slikt behov imidlertid bli aktualisert gjennom og ikke legge til rette for utbygginger inntil disse ved behandlinger av planer etter plan- og bygningsloven.

Direktoratet for naturforvaltning presiserer at Stortinget gjennom behandling av St. meld. nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* har gitt tilslutning til at det skal utarbeides et forslag om utvidelse av Ormtjernkampen

nasjonalpark. Nasjonalparkplanen skal bidra til å verne et representativt utvalg av vår naturarv. Forfjellet eller lavfjellet med de naturtyper som preger landskapet i dette området, er til dels svært dårlig representert i eksisterende verneområder. Særlig gjelder dette de lavereliggende fjellområdene på det indre Østlandet. Det er verdifulle naturtyper i området og arter av nasjonal og internasjonal verdi som vi har et spesielt ansvar for å ta vare på. I tillegg er her kulturlandskap med tilhørende biologisk mangfold av høy nasjonal verdi. Det er viktig å ta vare på disse miljøene samtidig som det gis rom for en utvikling som gjør at dette landskapet fortsatt kan holdes i hevd. Et større verneområde omkring Ormtjernkampen og vestover mot Skaget vil på en svært god måte utfylle naturtypespekteret innenfor eksisterende nasjonalparker og andre større verneområder. På bakgrunn av verneverdiene i området mener direktoratet at plangrense og verneforslaget for utvidelsen av Ormtjernkampen nasjonalpark, ligger innenfor det mandatet som er gitt av Stortinget. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

Miljøverndepartementet viser til at det foreliggende forslaget til Langsua nasjonalpark er en betydelig utvidelse i forhold til den eksisterende Ormtjernkampen nasjonalpark. Det foreligger imidlertid grundig faglig dokumentasjon av verneverdiene i områdene, bl.a. forekomster av flere rødlistearter. Departementet mener at Fylkesmannens forslag til avgrensning av nasjonalparken ivaretar verneverdiene og anbefaler derfor en avgrensning i tråd med dette. Departementet mener at slik dette forslaget nå foreligger, vil det bidra til å utfylle naturtyper som er mangelfullt representert i eksisterende nasjonalparker. Avgrensningen av landskapsvernområdene Haldorbu, Storlægeret, Dokkfaret og Espedalen som nå foreslås, vil etter departementets vurdering ivareta de naturfaglige verdiene og kulturlandskapet i disse områdene i tilstrekkelig grad. Departementet slutter seg til direktoratets forslag til avgrensning av de fem naturreservatene som inngår i denne verneplanen. Det vises for øvrig til nærmere begrunnelse for avgrensningen av de enkelte områdene i kapittel 8.

7.6 Bruk og vern

I høringsuttalelsene fra flere privatpersoner, Øystre Slidre kommune, Nord-Fron Bondelag, Stølseierne på Skindro mfl, Skrautvål sameige mfl., Aurdal Bondelag, Viken Skog BA, Oppland Bondelag og Mjøsken Skog BA, Oppland Bonde- og Småbrukarlag og Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag, Yddebue sameige, Norges Fjellstyresamband, Bioforsk Øst Løken mfl og Norges Skogeierforbund pekes det på at stølsområdene er marginale områder for landbruk hvor det ikke må legges hindringer i veien for nye aktiviteter og næringsutvikling i tilknytning til stølene. Båndlegging av store arealer vil redusere landbrukets muligheter til tilpassing og videreutvikling. Dette vil på lang sikt kunne føre til gjengroing og forringelse av områdets kvaliteter. Det må være handlingsrom for å utnytte de muligheter som finnes for å ha en akseptabel inntekt, inkludert bruksendringer på setrene til småskala matproduksjon og gardsturisme. De store næringsmessige verdiene i disse områdene må sammen med verneverdiene skjøttes gjennom et aktivt landbruk. Vernet må heller ikke medføre at aktive seterbrukere mister viljen og interessen på grunn av nye restriksjoner. Utleie av f.eks naust/buer og annet husvære, voller og innhegninger til beite vil bli vanskeligere etter et eventuelt vern noe som vil få store økonomiske konsekvenser for gardbrukerne. Det vises også til Forskningsrådets seminarrapport om "Forskning innenfor vern og bruk av verneområder og randsoner" der det pekes på potensialer og muligheter for bedre økonomisk utnytting av "verdifaktoren" som et verneområde med riktige rammebetingelser kan bringe med seg. Ormtjernkampen må i høyeste grad kvalifisere for tiltak innen dette området. Oppland fylkeskommune og Nordre Land kommune ser det som viktig at det gis rammer for å utvikle det endelige verneområdet i tråd med intensjonene om nye muligheter i verneområdene. Fylkesutvalget mener at det er viktig at det ikke blir lagt restriksjoner på det som oppfattes som tradisjonelt friluftsliv, herunder jakt. Det er også viktig å tilrettelegge for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Norges Jeger- og Fiskerforbund mener berørte grunneiere må

kunne forvalte områdene slik at verneverdiene ivaretas gjennom bruk av områdene. Naturvernforbundet i Valdres, Forum for Natur og Friluftsliv Oppland og Friluftslivets fellesorganisasjon påpeker at det er viktig å stimulere til fortsatt seterdrift for å ta vare på det biologiske mangfoldet, kulturlandskapet og for attraksjonsverdien for besøkende i områdene. Det kan bidra til utvikling av økoturisme og til å skape levende bygder. Statens landbruksforvaltning viser til at visse former for landbrukstilknyttet næringsvirksomhet vil være i tråd med formålet, men at forvaltningsplanen har enkelte formuleringer som er innsnevrende i forhold til dette. De ser det som uheldig at enhver økning i ferdsel skulle tale imot å innvilge søknader om tilleggsnæringer da dette må være en forutsetning for å starte opp med for eksempel stølsturisme. Det står videre presisert i forvaltningsplanen at det kan gis tillatelse for nødvendig frakt langs kjørespor til jordbruksformål, men ikke tilleggsnæringer til jordbruket. Skulle dette signalet legges til grunn for søknader om barmarkstransport, ville det i praksis innebære et forbud mot tilleggsnæringer i de aktuelle områdene. DNT Oslo og Omegn tror det hadde vært nyttig om verne- og forvaltningsplaner hadde hatt tydeligere mål om å utvikle friluftslivet. Dette området har vært holdt fram som et eksempel på en brukspark, der friluftsliv kan ha en annen rolle enn i verneområder med villrein. Den Norske Turistforening ønsker et levende landbruk og levende distrikter og at landbrukstiltak bør tillates innenfor enkelte områder. Dette må imidlertid ikke være i konflikt med viktige verdier innenfor friluftsliv, natur eller landskap. Slike verdier må veie svært tungt innenfor verneområdene.

Fylkesmannen påpeker at bruksendring av bygninger, f.eks. fra landbruk til utleie, er søknadspliktig i nasjonalparken, men ikke i landskapsvernområdene. Alle støler/setrer ligger innenfor landskapsvernområdene. Det er også tatt hensyn til at det skal være et visst rom for tilleggsnæringer i jordbruket, når dette ikke går på bekostning av verneverdiene. Fylkesmannen viser til at begrepet "tradisjonelt landbruk" ikke brukes i forslag til verneforskrifter. Fylkesmannen har heller ingen motforestillinger mot et aktivt og framtidsrettet jordbruk så lenge dette er i tråd med verneforskriftene og ikke har uheldig påvirkning på verneverdiene.

Fylkesmannen påpeker at det i verneforskriftene er lagt mest mulig til rette for bl.a. krattrydding, hogst og beite i samtlige landskapsvernområder der dette er viktig for å beholde det åpne kulturlandskapet. Forvaltningsmyndigheten vil gjennom forvaltnings- og skjøttsplaner, peke ut spesielle områder med høye verneverdier der skjøtsel er viktig. På slike avgrensede arealer vil vernet kunne gi økte muligheter til tilskudd for skjøtselstiltak. Bruk som motvirker gjengroing ellers i landskapsvernområdene vil være mer avhengig av de generelle rammebetingelsene i landbruket, enn selve forvaltningen av verneområdene. De siste tiårene har det vært en tiltagende gjengroing som resultat av mindre vedhogst, krattrydding og beitebruk og eventuelle klimaendringer i tillegg. Når det gjelder nasjonalparken og våtmarksreservatene er utgangspunktet for vern en økosystemtankegang der de naturlige økologiske prosessene skal gå uten direkte menneskelige inngrep. Beite, inkludert oppsetting av gjerder og liknende i den forbindelse, er likevel tillatt i alle verneområder. I disse områdene kan det i særlige tilfeller også bli aktuelt med skjøtselstiltak.

Fylkesmannen viser til at om det skal kunne tillates tilleggsnæringer i jordbruket innenfor landskapsvernområdene, må dette enten direkte eller indirekte ha en positiv effekt på verneverdier og verneformål. Dette må ikke ha en negativ påvirkning på verneverdier og formål. Tilleggsnæringer som medfører at det økonomiske grunnlaget for å videreføre den tradisjonelle bruken som for eksempel beite, krattrydding, vedhogst mv., vil derfor i utgangspunktet kunne tillates. Fylkesmannen vil likevel påpeke at tilleggsnæringer som vil kreve kjøring på barmark i utmark ikke vil tillates. Fylkesmannen kan ikke se at dette er spesielt aktuelt, da de aller fleste støler og setre i drift ligger inntil veg. Det er heller ikke slik at enhver økning i ferdsel vil tale imot å innvilge søknader som knytter seg til tilleggsnæringer, men det må vurderes for hvert enkelt tilfelle om det berører spesielle områder som er sårbare for økt ferdsel. Landskapsvernområdene er i utgangspunktet ikke slike sårbare områder.

Fylkesmannen viser til at friluftsliv er en del av verneformålet for nasjonalparken og landskapsvernområdene. Fylkesmannen er enig i at friluftslivet vil være en sentral brukerinteresse i området som må vektlegges tungt i den videre forvaltningen. Sett i sammenheng med differensiert forvaltning mellom de ulike nasjonalparkene og andre store verneområder vil dette området måtte ses på som en ”brukspark” for friluftslivet. Denne bruken må likevel skje innenfor rammene av en bærekraftig bruk i forhold til verneverdier og verneformål knyttet til naturmiljøet.

Fylkesmannen mener forvaltningsplanen bør ha et større fokus på verdiskaping enn det som hittil har vært vanlig i forvaltningsplaner.

Direktoratet for naturforvaltning vil bl.a. peke på at det i stor grad er bruken av områdene som har vært med på å gi dem verdien. En ønsker derfor å fremme et aktivt og framtidsrettet landbruk så lenge det er i tråd med verneforskriftene og det ikke er til skade for verneverdiene. Det er et mål å opprettholde det åpne kulturlandskapet, og derfor er det bl.a. åpnet for krattrydding, hogst og beite i landskapsvernområdene der dette er viktig. Det er også tilrådd en hjemmel for at det kan gis tillatelse til vedlikehold og rydding av skog og kratt omkring utmarkshamningene i Svarttjønnholet og Haldorbu for beiteformål i nasjonalparken. Direktoratet understreker at forslaget til utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark er utarbeidet slik at eksisterende jordbruks- og skogbruksvirksomhet i området skal kunne holde fram som på vernetidspunktet. I denne sammenheng presiseres det at skjøtsel og forvaltning er viktig for å ta vare på verneverdiene på en tilfredsstillende måte.

Direktoratet vil presisere at det ikke vil være noe i veien for å etablere aktiviteter som ikke er i strid med verneverdiene. Direktoratet støtter Fylkesmannens vurdering om rammene for vern og bruk. Direktoratet vil samtidig understreke at en de siste årene har hatt økt fokus på verdiskaping i og i tilknytning til verneområder. Det kan f.eks. vises til St. prp. nr. 65 (2002-2003) der et brett stortingsflertall uttalte at verneområdene i fjellet i større grad bør kunne danne basis for turisme, så lenge den ikke er i strid med det vi ønsker å ta vare på i disse områdene. I den sammenheng er det sagt at slike aktiviteter eller tiltak ikke skal føre til økt motorferdsel eller oppføring av nye bygninger. Dette er senere fulgt opp i Soria Moria-erklæringen i 2005. Ved etablering av verneområder er det nå også et mål at de skal bidra til økt verdiskaping. Derigjennom er det et sterkt ønske om at verneområdene blir en viktig ressurs i samfunnsutviklingen. Her har man samtidig fokus på at det også skal bidra til å bedre samarbeidet på alle nivå knyttet til verneområdet og lokalsamfunnet. For øvrig viser direktoratet til Fylkesmannens kommentarer.

Miljøverndepartementet viser til at aktiv stølsdrift og beite er avgjørende for ivaretagelse av mange av verneverdiene i områdene. Miljøverndepartementet understreker derfor at vernet legger til rette for at stølsdriften kan opprettholdes og kunne videreutvikles på en bærekraftig måte. Fordi stølsdriften i enkelte av disse områdene står i en særstilling i forhold til i mange andre verneområder, legger departementet til grunn at tiltak som er nødvendige av hensyn til stølsdriften skal kunne tillates, spesielt innenfor landskapsvernområdene.

Departementet understreker at reiselivet er en viktig næring i berørte kommuner. Det legges derfor opp til at eksisterende reiselivsvirksomhet skal kunne videreføres som i dag. Virksomhetene skal også kunne videreutvikles som grunnlag for verdiskaping og bosetting i lokalsamfunnene så lenge aktiviteten ikke kommer i konflikt med formålet for vernet. Verneplanen kan ha en positiv virkning for reiseliv og turisme hvis vernet benyttes i forbindelse med merkevarebygging av attraksjoner i området. Utvikling av reiselivet må sees i nær sammenheng med St.prp. nr 65 (2002-03), jf Innst. S. nr. 260 (2002-2003) om å øke verdiskaping i fjellområdene. Det er lagt til grunn at en bærekraftig utvikling av reiselivet i området ikke må komme i konflikt med verneverdiene. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratet.

7.7 Generelle merknader til forskriftene

Norge er i en internasjonal særstilling når det gjelder setring og har derfor et særlig ansvar for å ivareta både de typiske og de spesielle verdiene denne bruken skaper. Dette gjelder både naturmangfold, kulturmiljøer, kulturminner og kulturlandskap. Vern av landskapsvernområdene som er foreslått i denne planen, vil på en god måte bidra til å ta vare på viktige seterområder.

Forslagene til forskriftene for landskapsvernområdene legger derfor til rette for at dagens bruk i det alt vesentlige kan fortsette.

7.7.1 Verneformålet

I uttalelsene fra Norges Skogeierforbund, Mjøsen Skog BA og Oppland Bondelag, Gausdal Jeger- og Fiskerforening, DNT Oslo og Omegn, Lillehammer og Omland Turistforening og Den Norske Turistforening pekes det på at stølsbegrepet må inn som en del av verneformålet, at verneformålet knyttes opp mot den tradisjonelle bruken med jakt, fiske, seterbruk og uttak av ved. Det påpekes at begrepet ”*naturvennlig friluftsliv*” bør erstatte ”*naturvennlig og enkelt friluftsliv*”

Fylkesmannen vil bemerke at selve stølsdriften ikke kan være en del av verneformålet i landskapsvernområdene fordi dette ikke er hjemlet naturmangfoldloven. Derimot vil stølsdriften være et viktig virkemiddel for å ivareta verneformål og verneverdier. Samtidig vil stølslandskapet med beitebruk, stølsbebyggelse og stølsvoller utgjøre en viktig del av landskapets egenart og på den måten være en del av verneformålet for landskapsvernområdene. Også friluftslivet er en viktig del av verneformålet for nasjonalparken og landskapsvernområdene. Dette inkluderer jakt og fiske. Når det i verneformålet er brukt begrepet ”enkle friluftsliv” i tillegg til ”naturvennlig” er det for å framheve at friluftslivet i disse verneområdene skal utøves med liten grad av teknisk tilrettelegging. Fylkesmannen mener derfor at begge begrepene bør være med i verneformålet.

Direktoratet for naturforvaltning vil understreke at friluftsliv er et viktig delmotiv for opprettelse av nasjonalparker, men enkelte nye bruksformer er ikke nødvendigvis forenlige med de verdiene en nasjonalpark skal ivareta. For å hindre interessekonflikter mellom friluftsliv og naturverdiene må sporløs ferdsel være et mål i nasjonalparkene. Fritidsaktiviteter som krever lite tilrettelegging og som i liten grad påvirker naturmiljøet er eksempel på bærekraftig bruk av verneområdene. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

7.7.2 Inngrep

Setring, nydyrking

I uttalelsene fra flere privatpersoner, Øvre Svatsum utmarkslag mfl., Skrautvål sameige mfl., Øystre Slidre fjellstyre, Bygdalista i Gausdal, Nord-Fron Bondelag, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Synnfjell Dokksfløy Utmarkslag, Øystre Slidre Bondelag, Stølseierna på Skindro mfl., Viken Skog BA og Oppland Bondelag, Torpa fjellstyre og Torpa allmenningsstyre, Gausdal Bondelag, Gausdal allmenningsstyre, Gausdal fjellstyre, Øystre Slidre fjellstyre, Øystre Slidre Bonde- og Småbrukarlag, Øystre Slidre Sau og Geit, Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag, Statens landbruksforvaltning, Norges Skogeierforbund, Statskog SF, Norges Fjellstyresamband, Oppland fylkeskommune, Nord-Fron kommune, Nordre Land kommune og Gausdal kommune, Fron skogeigarlag og Statens landbruksforvaltning påpekes at det må åpnes for å anlegge nye setrer, nydyrking og beitekultivering i landskapsvernområdene generelt, inkludert anlegg av atkomstveger. Det må åpnes for å gjenoppta gamle fedrifter eller etablere nye og det antas at definisjonen av tiltaket oppdyrking eller nydyrking brukt i gjeldende forskrift om nydyrking, og som er hjemlet i jordlova, legges til grunn. Oppland fylkeskommune viser til at der er et høyt potensial for å finne automatisk fredete kulturminner slik at hvert enkelt tilfelle med

eventuelt nydyrking må vurderes av hensyn til spesielle kultur-, natur- og landskapsverdier.

Bygninger

Den Norske Turistforening og DNT Oslo og Omegn ber om at det gis rom for utvikling av DNTs hytte- og rutenett. I uttalelsene fra noen privatpersoner, Gausdal kommune, Nordre Land kommune, Oppland fylkeskommune, Gausdal Bondelag, TINE Øystre Slidre Produsentlag, Mjøsen Skog BA og Oppland Bondelag og Norges Fjellstyresamband, Gausdal fjellstyre, Skrautvål sameige mfl. Kvikne- og Skåbu grunneierlag, Opplysningsvesenets fond, Mjøsen Skog BA og Oppland Bondelag pekes det bl.a. på behovet for nybygg tilpasset moderniseringen innen landbruket, endrete bruksformer og for behov i forbindelse med naturbasert turisme og andre tilleggsnæringer i tilknytning til setrene. Manglende mulighet til modernisering av bygninger vil føre til rekrutteringsproblem for seterdriften. Det er økt behov for husvære til gjeterer i forbindelse med voksende rovviltbestander, og det må være åpent for oppføring av alle typer bygg hjemlet i fjellova, herunder gjeterbuer, fjellstyrehytter og naust på statsallmenning, at fiskebuer og naust omfattes av Plan- og bygningslovens "Landbruk Pluss". Det er behov for gapahuker, enkle jaktbuer og utleiehytter på setrer i forbindelse med utmarksnæring, at formuleringen "i samsvar med lokal og tradisjonell byggeskikk" i forskriften bør endres til "nøye tilpasset bebyggelsen og naturen på stedet". Forskriftene må bli tydeligere på at gjenreising av bygninger etter brann og naturskade er lov.

Veier/kjørespor

I uttalelsene fra Nord-Fron kommune, Gausdal kommune, Øystre Slidre Bondelag, TINE Øystre Slidre Produsentlag, Øystre Slidre fjellstyre og Viken Skog BA og Oppland Bondelag, Gausdal allmenningsstyre, Øystre Slidre Bonde- og Småbrukarlag, Norges skogeierforbund, Gausdal fjellstyre, Gausdal Skogeierlag, Kvikne-Skåbu grunneierlag, Fron skogeigarlag, Øystre Slidre Sau og Geit, Skrautvål sameige m.fl., Baustin jaktlag, Bygdalista i Gausdal pekes det på at det bør åpnes for sammenbinding av stølsveger bl.a av landbruksmessige behov og at bruken av skogsveger, seterveger og fjellveger som i dag er åpne for allmenn ferdsel, skal kunne fortsette uten særskilte søknader eller avklaringer. Bygging av enkle skogsveger for å ta ut tømmer og kjørespor bør være tilgjengelige for motorisert ferdsel i næringsøyemed også i framtiden. Gamle råk, stier og ferdselsveier må ryddes og holdes åpne. Det er også pekt på at sammenbinding og lignende av veier kan føre til ulemper ved økt trafikken etter et vernevedtak.

Stier

Statskog SF, Gausdal allmenningsstyre, Gausdal kommune og Norges fjellstyresamband foreslår at det gis mulighet for omlegging av eksisterende og etablering av nye stier og løyper i naturreservatene. Fron skogeigarlag påpeker at det må gis muligheter til etablering av både nye ski- og hundekjøringsløyper.

Energiforsyning

Valdres Energiverk AS påpeker at fremføring av strøm i tilknytning til støler og hyttet bør samordnes. Det påpekes at jordkabel over store avstander er kostbart, og det presiseres at dette krever oppsetting av nettstasjoner og kabelskap. Mjøsen Skog BA og Oppland Bondelag mener forskriftene for landskapsvernområdene bør tillate også minikraftverk uten at dette trenger å true verneformålet. NVE nevner at det i tillegg til tilsyn kan være aktuelt med reparasjoner og eventuell oppgradering av kraftanleggene i Vinstervassdraget, samt Svatum og Roppa kraftverk.

Masseuttak

Flere påpeker et behov for å kunne ta ut masse i områder nært vegnettet og stølene/setrene. Gausdal allmenningsstyre, Gausdal fjellstyre og Statskog SF mener at hjemmelen for å ta

ut grus i landskapsvernområdene bør suppleres med ”Uttak skal benyttes på vegnettet der uttaksområdet ligger og på veger i nærområdet. Kommersiell drift/salg til perifer kjøperek/anlegg tillates ikke.” Det bør være mulig å tillate uttak av fjell for opparbeiding/knusing av grus der dette ikke skader verneformålet.

Andre inngrep

Øystre Slidre Bonde- og Småbrukarlag påpeker behov for å kunne sette opp overvåkingssystemer av beitedyrene inntil saltsteinsplassene for å optimalisere kravet om ukentlig ettersyn med fritt gående beitedyr. Skaget og Bitihorn sankelag opplyser om behov for å legge ut blåstein pga. høge verdier av bequerell, og som kjøres ut med snøskuter.

Skrautvål sameige mfl. og Steinsethbygda sameie ser ikke behovet for å begrense opplaget av båter da antallet per i dag er begrenset og at det i fremtiden antas å minke.

Gausdal Bondelag påpeker behovet for at drenering blir tillatt på samme måte som nydyrking og beitekultur.

Fylkesmannen er innstilt på at *nydyrking og beitekultur* innenfor de foreslåtte landskapsvernområdene Fullsenn og Espedalen ikke bare skal være mulig i tilknytning til eksisterende setrer. Av og til kan det av hensyn til biologisk mangfold, kulturmiljøer, kulturminner og landskap være fordelaktig at slik aktivitet legges utenom eksisterende virksomhet. Av hensyn til dette bør det også åpnes for å bygge nye atkomstveger i forbindelse med nydyrking og etablering av nye setrer i disse områdene. Det samme vil måtte gjelde ved gjenopptakelse av drift på gamle setrer som ikke er i drift i dag og der det ikke er vegatkomst. Slik eventuell veibygging må vurderes opp mot verneverdiene. Det kan heller ikke gis tillatelse til gjenopptagelse av driften på setra dersom vegutløsning er en forutsetning for dette. Nye setrer må eventuelt utvises innenfor andre deler av landskapsvernområdene eller utenfor disse. Retningslinjer for bygging av slike atkomstveger må fastsettes nærmere i forvaltningsplanen.

Fylkesmannen mener det vil være lite aktuelt å vise ut nye setrer innenfor Dokkfaret landskapsvernområde. Det samme gjelder nydyrking og beitekultur som ikke skal foregå i tilknytning til eksisterende setrer.

Fylkesmannen viser til at det i verneforskriften er lagt til rette for etablering av eventuelt nye fedrifter gjennom bl.a. tillatelse til beite og gjerdning i utmark.

Vedrørende *bygninger* vil Fylkesmannen påpeke at det i verneforskriftene for landskapsvernområdene er lagt til rette for vedlikehold, bygningsmessige tilpasninger/utvidelser og nybygg for å dekke behov innenfor jordbruket. Dette inkluderer tilsynsbuer i forbindelse med beitebruk og tamreindrift. Dette siste gjelder også i nasjonalparken. Innenfor landskapsvernområdene vil dette også kunne omfatte tilbygg og nybygg i forbindelse med tilleggsnæringer i jordbruket slik dette i dag er definert i veilederen fra Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementet. Jakt- og fiskebuer og utleiehytter som kun har som formål utleie inngår ikke i dette. I verneplanprosessen har det ikke vært dokumentert behov for oppføring av nye fjellstyrehytter/oppsynsbuer. Det vil derfor ikke bli tatt inn hjemler for dette. Midlertidig oppsetting av brakker og lignende til bruk i jakta kan heller ikke påregnes tillatt. Tilbygg til fritidsboliger kan tillates dersom dette skal dekke spesielle behov knyttet til bruken av boligen. Fylkesmannen mener begrepet ”*tradisjonell byggeskikk*” på en god måte dekker intensjonen om at bebyggelsen skal være tilpasset byggeskikken slik den har vært over tid i området. Dette trenger ikke være kopier av noe gammelt, men det skal bygge på en tradisjonell byggmåte og byggestil.

Fylkesmannen viser til at det vanligvis ikke vil være noen problem å gjenreise bygninger som har gått tapt etter brann eller naturskade, men det må skje etter søknad slik at det f.eks. kan bli satt vilkår av hensyn til verneverdiene. Gjenoppføring vil også være underlagt plan-

og bygningsloven. Verneforskriften kan ikke være mer liberal enn bestemmelsene i plan- og bygningsloven.

I verneforskriftene for landskapsvernområdene er det lagt til rette for utvidelse av bygninger, også turisthytter. Fortrinnsvis skal eksisterende bygningsmasse benyttes. Etter en konkret vurdering mener Fylkesmannen at det i to av landskapsvernområdene bør være anledning til bygging av ny turisthytte uten betjening, dvs. at det gis en overnattingsmulighet, eller nybygg i forbindelse med eksisterende virksomhet. Innenfor nasjonalparken hvor terskelen for nybygg være høy, er dette ikke aktuelt.

Vedrørende *veier/kjørespor* legger Fylkesmannen til grunn at det gjennom arbeidet med forvaltningsplanen må foretas en gjennomgang for å dokumentere eksisterende kjørespor og traktorveger og det må tas stilling til hva som er kjørespor/traktorveger og hva som kan betraktes som bilvei. En bilvei vil være åpen for allmenn motorisert ferdsel så langt de respektive vegstykker tillater. Ferdselen på slike veier reguleres ikke av verneforskriftene. Kjøring på kjørespor og traktorveger betraktes som motorferdsel i utmark og reguleres derfor gjennom verneforskriftene. Etter en konkret vurdering av aktuelle traseer for sammenbindingsveier vil ikke Fylkesmannen tilrå en hjemmel i verneforskriften for landskapsvernområdene for å kunne bygge slike veger. Fylkesmannen kan heller ikke tilrå at det blir tatt inn bestemmelser som gjør det mulig å bygge skogsveger. Det vises til vegnettet som allerede finnes, de aktuelle skogressurser disse vegene eventuelt skal betjene og muligheten i verneforskriften for landskapsvernområdene om å kunne tilrettelegge for vinterveger eller barmarkstransport.

Vedrørende *stier og løyper* understreker fylkesmannen at det i verneforskriftene for nasjonalparken og landskapsvernområdene er lagt til rette for vedlikehold av eksisterende og etablering av nye stier. Vedlikeholdet inkluderer gamle ferdselsveger som framstår som stier eller som er i ferd med å gro igjen.

Friluftslivsbruken innenfor de ulike verneformene bør ses i sammenheng. Preparering av ski- og hundekjøringsløyper vil ha en kanaliserende effekt. Det bør derfor kunne åpnes for å kunne tillate nye stier og skiløyper gjennom naturreservatene inn til landskapsvernområdene og nasjonalparken. Stier og løyper i våtmarksreservatene må imidlertid undergis en konkret vurdering i forhold til fuglelivsinteressene og andre sårbare elementer. I forbindelse med stiene må det være hjemmel for enkle tilretteleggingstiltak som bruer og klopper.

Det bør også være anledning til å etablere nye preparerte hundekjøringsløyper gjennom de samme områdene og i landskapsvernområdene, bortsett fra i Dokkfaret landskapsvernområde pga den sårbare elgstammen i området. Etablering av nye slike løyper innenfor nasjonalparken vil heller ikke være aktuelt.

Vedrørende *energiforsyning* mener Fylkesmannen at etablering av mikrokraftverk gir en god nok strømtilgang og vil kunne dekke behovet til flere setrer i samme område. Etablering av minikraftverk kan innebære for store inngrep i forhold til verneformålet i landskapsvernområdene. Fylkesmannen mener det ikke behov for så stor installert effekt for å dekke behovet til setrer i området og vil derfor ikke tilrå at det kan etableres minikraftverk i landskapsvernområdene. I utgangspunktet er det behovet for strøm til setrer som er grunnlaget for å kunne tillate framføring av jordkabel i landskapsvernområdene. Dersom det i umiddelbar nærhet til setrer som får framført strøm, også er hytter med et slikt behov, og der hyttene kan bidra økonomisk slik at strømframføring blir mulig, kan det unntaksvis og etter en konkret vurdering være mulig å tillate framføring av strøm til disse hyttene. Fylkesmannen mener likevel at det i utgangspunktet ikke skal åpnes for dette, men at en slik eventuell tillatelse må gå inn under den generelle unntaksbestemmelsen, jf. naturmangfoldloven § 48. Fylkesmannen viser til at det i bestemmelsene for de aktuelle verneområdene i all hovedsak er tatt inn hjemler for vedlikehold og eventuell oppgradering av kraftanlegg.

Vedrørende *masseuttak* viser Fylkesmannen til at det innenfor landskapsvernområdene er åpnet for å kunne ta ut naturgrus til vegvedlikehold. Slike uttak må også kunne dekke grusbehovet for jordbruket i områdene. Forskriften bør derfor suppleres med dette. Grusuttak innenfor verneområdene skal kun dekke behovet innenfor verneområdene og ikke gå til formål utenfor disse. Det er derfor viktig at grusuttak skjer planmessig etter retningslinjer i forvaltningsplanen. Fylkesmannen mener det ikke bør åpnes for uttak av fjell i landskapsvernområdene fordi dette vil være forbundet med relativt store inngrep.

Vedrørende *andre typer inngrep* vil Fylkesmannen nevne at det i forbindelse med forvaltningen av de store rovdyra vil være aktuelt å sette ut *fangstredskaper/båser for jerv og gaupe*. Fylkesmannen tilrår derfor at det blir tatt inn en hjemmel til dette i alle verneområdene. Fylkesmannen viser til at det i verneforskriftene for alle verneformer er lagt til rette for *utsetting av saltsteiner* og lignende. Dette omfatter også blåstein. Fylkesmannen ser også behovet for oppsetting av elektroniske overvåkingssystemer for beitedyr, f.eks. master for elektroniske bjeller på sau. Behovet for en hjemmel for det siste er dekket innenfor landskapsvern og nasjonalpark gjennom bestemmelsen om oppføring av anlegg og innretninger for beitebruk/jordbruk. Etter en konkret vurdering vil Fylkesmannen ikke tilrå en slik bestemmelse for naturreservatene fordi behovet for slike tiltak vil kunne dekkes av overvåkingssystemer i de omkringliggende områdene. Fylkesmannen presiserer at *drenering* inngår som en del av hjemmelsgrunnlaget for nydyrking. Vedlikehold av eksisterende drenssystemer inngår dessuten i den generelle unntaksbestemmelsen om vedlikehold av jordbruksareal. En utvidelse eller forbedring av dette systemet går inn under hjemmelen for nydyrking. Fylkesmannen er innstilt på å ta inn bestemmelser i landskapsvernområdene og nasjonalparken som åpner for å kunne gjennomføre *enkle tilretteleggingstiltak for friluftslivet* inkludert enkle gapahuker. Opplag av mange *båter* på et sted eller ved små vann kan ha negative konsekvenser for naturmiljøet med slitasje på vegetasjonen og forstyrrelse av fugle-/dyrelivet i tillegg til at det kan være visuelt uheldig. Selv om dette ikke noe stort problem i dag, er det likevel behov for regulering av hensyn til naturmiljø og landskap. Særlig vil dette være aktuelt i våtmarksreservatene der båtbruken i sårbare hekkeområder skal reguleres. Det bør også kunne åpnes for oppsetting av midlertidige, *mobile jakttårn* innenfor landskapsvernområdene og naturreservatene. Til dette siste formålet vil det ikke gis anledning til motorisert ferdsel.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens anbefaling om at det skal kunne gis tillatelse til *nydyrking og beitekultivering* i tilknytning til eksisterende setrer innenfor de tre foreslåtte landskapsvernområdene. Direktoratet kan imidlertid ikke tilrå at slik tillatelse skal kunne gis utenom eksisterende virksomhet av hensyn til landskapets art og karakter. Direktoratet viser til at etablering av et verneområde bl.a. skal hindre nye inngrep og tekniske installasjoner som kan forringe eksisterende landskapsverdier.

Direktoratet har merket seg at Fylkesmannen tilrår å åpne for *utvising av nye støler* i landskapsvernområdene uten at det gis føringer knyttet til inngrepenes størrelse og beliggenhet. Direktoratet kan ikke tilrå en slik dispensasjonsregel. Irreversible tiltak og inngrep er i utgangspunktet forbudt og bør bare vurderes i tilknytning til eksisterende jordbruksvirksomhet eller i områder hvor det av hensyn til verneformålet vil være behov for skjøtsel- eller tilrettelegging for å ta vare på verneverdiene. For å hindre at verneverdier forringes eller går tapt har direktoratet derfor en svært restriktiv holdning med tanke på å ha dispensasjonshjemler i verneforskriftene som åpner for oppføring av nye veier og bygninger. Utvising av nye støler er et omfattende inngrep som etter direktoratets vurdering kan endre landskapets art eller karakter. På bakgrunn av ovennevnte tilrå direktoratet at bestemmelsen i verneforskriftene for landskapsvernområdene § 3 pkt. 1.3 som omhandler utvising av nye støler/setrer presiseres slik at slike tiltak eventuelt kun kan skje i tilknytning til eksisterende støler/setrer.

Etablering av nye veier er inngrep som kan forringe landskapsverdiene. Bygging av nye veger eller andre permanente kjørespor er derfor i utgangspunktet forbudt i et landskapsvernområde. Direktoratet vil derfor heller ikke tilrå en hjemmel som åpner for etablering av nye veger i forbindelse med gjenopptakelse av jordbruksdrift eller stølsdrift på nedlagte stølsvoller eller i forbindelse med oppdyrking/beitekulturivering av nye areal og utvising av nye støler. Direktoratet tilrår at hjemmelen i forskriftene for landskapsvernområdene § 3 pkt 1.3 som omhandler atkomstveger til støler/setrer presiseres slik at hjemmelen kun omfatter nødvendig forlengelse av veg/kjørespor ved eventuell oppdyrking/beitekulturivering og utvising av nye setrer/støler i tilknytning til eksisterende virksomhet.

Direktoratet vil samtidig understreke at landskapsvernområde likevel er en mildere verneform enn nasjonalpark. Eksisterende jord- og skogbruk skal kunne fortsette i landskapsvernområder. Nye tiltak kan tillates dersom de ikke er i strid med verneformålet og ikke endrer verneverdiene vesentlig. Landskapsvernområder er vernet mot oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger. Det er likevel åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter en nærmere vurdering kan gi tillatelse til oppføring av nødvendige nybygg i forbindelse med jord- og skogbruk, samt reindrift i landskapsvernområdene. I slike tilfeller skal det gjøres en grundig behovsvurdering. Både umiddelbare og langsiktige konsekvenser for naturmiljøet skal tillegges stor vekt i vurderingen.

Direktoratet vil peke på at oppkjøring av *hundekjøringsløyper* og oppkjøring av nye *skiløyper* i naturreservatene åpner for mer liberale bestemmelser i naturreservatene enn i nasjonalparken. Direktoratet støtter likevel Fylkesmannen i at friluftsb Bruken i denne verneplanen må sees i en sammenheng, og at det derfor kan være behov for nevnte tiltak også i naturreservatene. Direktoratet ser at det på utvalgte steder kan oppstå behov for enkel tilrettelegging for friluftsliv særlig med tanke på kanalisering av ferdselen.

Direktoratet presiserer at slike tiltak eventuelt skal skje etter en helhetlig vurdering av behov i forvaltningsplanen. Dersom det vurderes å gi dispensasjon til slike tiltak, skal det skje etter en konkret vurdering i forhold til verneverdiene.

Direktoratet støtter Fylkesmannens tilrådning om at det etter en konkret vurdering kan gis tillatelse til *nybygg* av hytte for allmennheten som er i tråd med forvaltningsplan i landskapsvernområdene Espedalen og Dokkfaret. Direktoratet understreker at det forutsettes at en først undersøker mulighetene for å bruke eksisterende bygningsmasse, før eventuell tillatelse til nybygg gis.

Direktoratet slutter seg til Fylkesmannens om at det kan være behov for oppsetting av enkle gapahuker i forbindelse med utøving av friluftsliv, f.eks. for kanalisering av ferdselen i nasjonalparken og landskapsvernområdene. Direktoratet tilrår at vilkår for eventuelle tillatelser skal fastsettes gjennom forvaltningsplan slik at det skjer etter en helhetlig vurdering i forhold til et samlet behov innenfor verneområdene.

Direktoratet ser at det ut fra de topografiske forholdene i området kan være behov for bruk av mobile jakttårn i forbindelse med jakt på storvilt i landskapsvernområdene og naturreservatene. Vurderingen om å ta inn en egen hjemmel for bruk av mobile jakttårn i denne forbindelse er også basert på tradisjonen med å bruke slike innretninger i området. Direktoratet presiserer at det skal knyttes vilkår til eventuelle tillatelser om bruk av mobile jakttårn i forvaltningsplan.

Vedrørende gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som har gått tapt ved brann eller naturskade, presiserer Direktoratet at det ved eventuell tillatelse kan settes vilkår i dispensasjonen i forhold til utforming.

Vedrørende tiltak som kan redusere omfattende skader påført av rovdyr, foreslår Direktoratet at det tas inn en hjemmel om at vernet ikke er til hinder for nødvendige tiltak i forbindelse med artsforvaltning.

Direktoratet vil etter en grundig vurdering tilrå at det kan tillates etablering av mikrokraftverk i et landskapsvernområde dersom det ikke krever vesentlige tekniske inngrep og forutsatt at det er behov for kraften i landskapsvernområdet. Det er et vesentlig

moment i vurderingen om mikrokraftverket kan erstatte andre forurensende energikilder, som f.eks. strømaggregat. Direktoratet presiserer at det ikke er aktuelt å åpne for etablering av minikraftverk i verneområdene på grunn av de tekniske inngrepene dette eventuelt vil medføre.

Direktoratet forutsetter at premissene for uttak av grus til vedlikehold av veger videreføres i arbeidet med forvaltningsplan. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

7.7.3 Plantelivet

I uttalelsene fra noen privatpersoner, Bioforsk Øst Løken mfl. Skrautvål sameige mfl uttrykkes bekymring for at det ikke skal kunne ryddes kratt og hogges ved i naturreservatene, det pekes på at uttak av virke og skjøtsel av utmarka er nødvendig for å bevare et åpent landskap rundt stølsgrendene og i beiteområdene, og at skogen har stor verdi. Oppsetting av gjerder bør vurderes for å styre beitetrykket i naturreservatene. TINE Øystre Slidre Produsentlag påpeker behovet for å benytte såfrø av ulike slag for å opprettholde produksjon av grovfôr. Statens landbruksforvaltning påpeker at dersom vernskoggrensen for Oppland, fastsatt av Oppland fylkeslandbruksstyre 02.02.94, er til hinder for ønsket vedhogst i landskapsvernområdene, anbefaler de at Fylkesmannen tar denne opp til revisjon når verneplanen er ferdigbehandlet.

Fylkesmannen viser til at det ligger en økosystemtankegang til grunn for opprettelse av naturreservatene, dvs at de naturlige økologiske prosessene skal gå uten direkte menneskelige inngrep. Samtidig er de aktuelle reservatene mer eller mindre påvirket av beite i tillegg til vedhogst og krattrydding, selv om dette er betydelig redusert de siste tiårene slik at det nå er en tiltagende gjengroing. Av hensyn til plantelivet og fuglearter som er avhengig av det åpne myrlandskapet, kan det gjennomføres skjøtselstiltak i regi av forvaltningsmyndigheten dersom dette skulle vise seg nødvendig for å ivareta verneformålet. Skjøtsel i form av vedhogst og krattrydding i tillegg til beite kan derfor være aktuelt. Fylkesmannen viser til at hogst er tillatt i landskapsvernområdene og det er mulig for tilrettelegging av vinterveger og barmarkstransport. All skogen i området bortsett fra deler av Espedalen landskapsvernområde er underlagt vernskogbestemmelsene i skogbruksloven. Fylkesmannen påpeker at det i forbindelse med forvaltningsplanarbeidet må være en gjennomgang av vernskogbestemmelsene og praktiseringen av disse innenfor de verneområdene der disse bestemmelsene kan virke begrensende for ønsket om å beholde eller tilbakeføre et åpent kulturlandskap.

Fylkesmannen vil presisere at det innenfor landskapsvernområdene ikke vil bli lagt begrensninger på bruken av ulike typer såfrø for plantearter som er i bruk innenfor området i dag i forbindelse med drift av jordbruksarealene. Begrensningene som måtte ligge i forbudet mot bruk av plantearter som gjennom spredning kan redusere områdenes verdi, får neppe noen praktisk betydning slik Fylkesmannen ser dette i dag. Dette er en sikkerhetsventil slik at det ikke blir innført fremmede arter og arter som står på den norske svartlista og som ikke har noen tradisjonell bruk og jordbruksmessig verdi.

Direktoratet for naturforvaltning presiserer at tiltak som vesentlig kan endre landskapets særpreg og karakter er forbudt i nasjonalparken og i landskapsvernområdene.

Landskapsvernområde er likevel en mildere verneform enn nasjonalpark, og det vektlegges at eksisterende skogbruk skal kunne fortsette i denne typen verneområder. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

7.7.4 Dyreliv

I uttalelsene fra noen privatpersoner, Gausdal kommune, Bygdalista i Gausdal, Øvre Svatum utmarkslag mfl., Gausdal Bondelag, Gausdal allmenningssstyre, Ton Sameige Setereierforening, Skrautvål sameige mfl, Øystre Slidre fjellstyre, Gausdal fjellstyre, Torpa fjellstyre, Torpa allmenningssstyre, Gausdal Jeger- og Fiskerforening, Randsfjordmuseene AS, Forum for Natur og Friluftsliv Oppland og Naturvernforbundet i Oppland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Jeger- og Fiskerforbund og Statskog SF pekes det på at jakt og fangst på arter som ikke omfattes av verneformålet må tillates, at det er

behov for lisensjakt på store rovdyr, eventuelt også kvotejakt, og at eventuelle restriksjoner, herunder bruk av løshund, av hensyn til våtmarksfugl kan ivaretas f.eks ved regulering av jakttiden. Det pekes på at perioden 1.10. – 1.4. ikke er en sårbar periode for fugl. Det påpekes at det bør tas spesielle hensyn til elgens vinterbeiteområder og at det sikres trekkveier for elgstammen i Gausdal Vestfjell ved å unngå forstyrrende ferdsel. Det nevnes at blant annet dagens hundekjøringsløyper og tilknyttet kjøring utenom løypene enkelte steder er i konflikt med både elgens vinterbeite og trekktraseer. Det påpekes at det bør tillates bruk av garn og oter på en del vann for å få opp størrelsen på fisken og at det bør være mulighet for å søke om utsetting av lokale fiskestammer i alle verneområdene. Det vises til sammenhengen mellom økt måkebestand og innvolsorm i fisk og at måkejakt derfor må tillates.

Fylkesmannen viser til at det i forslag til våtmarksreservater er lagt til rette for de viktigste jaktbare artene innenfor områdene; hjortedyr, hønsefugl og hare. Fuglelivet er en viktig del av vernformålet i våtmarksreservatene, og det bør derfor ikke åpnes for annen jakt. Økosystemtankegangen innebærer at det bør være minst mulig inngrep i økosystemet. Gjennomføring av systematisk predator kontroll og uttak av måker er derfor uaktuelt. Et våtmarksreservat er ikke et viltstellområde, men uttak av mink kan likevel være et eksempel på et forvaltningstiltak fordi mink er en fremmed og svartlistet art. For samtlige forslag til verneområder er det tatt inn en bestemmelse som hjemler skadefelling av store rovdyr. Oppfølging av St.meld. nr 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur* og rovviltforskriften etter viltloven innebærer også kvotejakt og lisensfelling. Fylkesmannen vil derfor tilrå at det for alle verneforslag tas inn en bestemmelse som tillater kvotejakt, lisensfelling og skadefelling av store rovdyr. Fylkesmannen understreker at hensynet til den sårbare elgstammen i Gausdal Vestfjell skal ivaretas gjennom forvaltningen av de aktuelle verneområdene. Dette gjelder også kanalisering av forstyrrende ferdsel vinterstid ved å bruke bestemmelsene i forskriftene om organisert ferdsel, løyper/hundekjøringsløyper og motorisert ferdsel. Dette vil bli en del av det videre forvaltningsplanarbeidet. Fylkesmannen viser til at det ikke er begrensninger på fisket i noen av verneområdene og at det etter søknad også kan åpnes for fiskestelltiltak i samtlige verneområder. Hensikten med bestemmelsen om forbud mot løshund er å gi våtmarksfugl og fugl generelt en ekstra beskyttelse i naturreservatene mot forstyrrelse, en beskyttelse som dette fuglelivet ikke har utenom verneområdene. Fylkesmannen vil tilrå at det generelle forbudet mot løshund i våtmarksreservatene blir i perioden 1.4. – 30.9.

Direktoratet for naturforvaltning ser at enkelte arter kan fremstå som ”problemarter”. Direktoratet mener det må være avgjørende om forstyrrelse av dyrelivet, spesielt i sårbare perioder, kan skade verneverdiene i våtmarksområdene. Direktoratet støtter Fylkesmannen i at det av hensyn til fuglelivet i våtmarksområdene ikke må åpnes for jakt på andre arter enn hjortedyr, hønsefugl og hare. Denne typen jakt foregår utenom de mest sårbare periodene. Direktoratet vil likevel presisere at i den grad forekomst av en ”problemart” innenfor verneområdene fremstår som en trussel for verneverdiene, vil forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemme kunne iverksette tiltak for å fremme verneformålet. Direktoratet viser til at forskriftene med dyrelivsfredning har en hjemmel for skadefelling av store rovdyr. Direktoratet tilrå at ordlyden om bestemmelsen i de foreslåtte forskriftene som hjemler utsetting av fangstredskaper for store rovdyr etter gjeldende lovverk, endres til ”*nødvendige inngrep i forbindelse med artsforvaltning*”. Lisensjakt på jerv og kvotejakt på gaupe omfattes av hjemmelen om jakt etter gjeldende lovverk. Denne hjemmelen er først og fremst tatt inn med tanke på fangstredskap for store rovdyr, men det kan dukke opp andre nødvendige behov knyttet til tiltak i forbindelse med artsforvaltning. Bestemmelsen vil normalt ikke åpne for varige fysiske inngrep.

Direktoratet presiserer at elgstammen er en viktig del av det biologiske mangfoldet i området.

Dyrelivet er imidlertid ikke fredet gjennom forskriftene for landskapsvernområdene. I disse områdene gjelder de alminnelige bestemmelsene i viltloven. Det er likevel viktig å se forvaltningen av verneområdene i en større sammenheng. Det vil derfor være en viktig del av det videre arbeidet med forvaltningsplan at det blir klarert hvilke traseer for bl.a. oppkjøring av løyper for hundekjøring som kan aksepteres av hensyn til verneverdiene, herunder elgstammen i Gausdal-Vestfjell. Direktoratet vil presisere at det i forvaltningsplan må vektlegges hensynet til kanalisering av ferdsel ved eventuelle tillatelser til oppkjøring av hundekjøringsløyper. Direktoratet viser til at den foreslåtte nasjonalparken også er et viktig friluftslivsområde. En skal ikke etablere strengere verneregler enn det som er nødvendig av hensyn til verneformålet. Direktoratet vektlegger at en gjennom forvaltningsplanarbeidet vil kunne fastsette nødvendige vilkår og retningslinjer slik at hensynet til elgstammen blir ivaretatt, samtidig som det også vil være mulig å utøve ulike former for friluftsliv i området. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannen.

7.7.5 Kulturminner

Vangsjøen Vel ber om at forvaltningsmyndigheten merker enkelte kulturminner som ikke umiddelbart kan kjennes igjen som kulturminner.

Fylkesmannen vil som en del av forvaltningsplanen ta opp med kulturvernmyndighetene hvordan kulturminnene innenfor området skal gjøres tilgjengelig og hvordan informasjonsarbeidet omkring dette skal gjennomføres.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannen og presiserer at forvaltningen av kulturminnene i verneområdene må skje i samarbeid mellom forvaltningsmyndighetene og kulturminnemyndighetene.

7.7.6 Ferdsel

Nordre Land kommune, Nord-Fron kommune, Øystre Slidre kommune, Sør-Fron kommune, Etnedal kommune, Gausdal kommune, Gausdal fjellstyre, Gausdal allmenningsstyre, Bygdalista i Gausdal, Skrautvål sameige mfl., Øystre Slidre fjellstyre, Øystre Slidre Bondelag, Steinsethbygda sameie, Torpa fjellstyre og Torpa allmenningsstyre, Lenningen Fjellstue, Espedalen Bygdeallmenning, Øvre Svatsum utmarkslag mfl., Gausdal Jeger- og Fiskerforening, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Statskog SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, DNT Oslo og Omegn, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon og Fylkeskommunalt råd for likestilling av funksjonshemmede i Oppland har uttalt seg generelt om ferdsel i verneområdene. I uttalelsene pekes det bl.a. på at vedlikehold av løyper også omfatter kvisting av løyper mellom turistforeningens hytter, og at preparering av skiløyper både kan skje med snøskuter og løypemaskin. Sykling, organisert bruk av hest og organisert bruk av hundespenn bør være tillatt på veger åpne for allmenn ferdsel/bilkjøring uten å listes opp i forvaltningsplan. Ridning bør ikke reguleres fordi det både kan tjene verneformålet gjennom opprettholdelse av stier, gagne friluftslivet for alle og bidra til næringslivsutvikling. Det pekes på at sykling ikke trenger å reguleres i landskapsvernområdene. Sykling må tillates på alle eksisterende veger og stier hvor det ikke er kunnskapsbaserte grunner til å begrense aktiviteten, mens sykling utenfor eksisterende traseer bør forbys. Det kan settes tidsbegrensninger på sykling i sårbare delområder dersom det er konfliktfylt i forhold til verneformålet. Det stilles også spørsmål om hva som er forskjellen på organisert og uorganisert ferdsel når den uorganiserte aktiviteten er større enn den organiserte. Det nevnes at i Øystre Slidre kommune utarbeides temaplan for sommerruter som vil omfatte fottur, sykling og ridning. Det foreslås at forbudet mot allmenn båtbruk i våtmarksreservatene opphører fra og med 1. juli og at det foreslåtte forbudet med unntak for de med fiskerett er for strengt. Flere oppfatter forbud mot enkel telting i våtmarksreservatene som for strengt og viser til at det ligger flere gode

fiskevann og elver innenfor foreslåtte naturreservater med lang tradisjon for slik overnatting. Forbudet mot telting kan opphøre fra og med 1. juli. Forbudet mot bål bør følge det generelle forbudet, at telt- og bålrenningsforbud svekker allemannsretten og må derfor være godt begrunnet, at det ikke må legges unødvendige eller ubegrunnede restriksjoner på det enkle naturvennlige friluftslivet, herunder også nyere former for friluftsliv. Vernebestemmelsene må utformes slik at mennesker med nedsatt funksjonsevne sikres likeverdig adgang til verneområdene som befolkningen for øvrig.

Fylkesmannen viser til at det i forvaltningsplanen vil bli en gjennomgang av skiløypenettet der det vil bli presisert at kvisting er en del av vedlikeholdet av slike løyper. Fylkesmannen viser også til at når det i forslag til forskrifter er brukt begrepet ”beltekjøretøy” om merking og preparering av skiløyper, omfatter dette både snøskuter og prepareringsmaskin eller løypemaskin.

Fylkesmannen vil påpeke at aktiviteter som sykling, ridning, båtbruk, telting og bålrenning i nærheten av viktige hekkelokalteter for våtmarksfugl vil kunne virke forstyrrende på fuglelivet. De fleste av de aktuelle artene er skye og sårbare for forstyrrelser slik at hekkesuksessen blir redusert eller hekking helt kan utebli. Det vil derfor være nødvendig å regulere nevnte aktiviteter for å gi tilstrekkelig beskyttelse. Fylkesmannen vil også påpeke at sykling, organisert ridning og organisert bruk av hundespann kan medføre konflikter knyttet til forstyrrelser av dyrelivet generelt, slitasje på vegetasjon, stier og lignende, kulturminner og i forhold til andre brukere. Denne type bruk bør derfor kunne reguleres innenfor verneområdene. Nærmere konkretisering må avklares gjennom forvaltningsplanen. Fylkesmannen vil gå inn for at det blir mulig å bruke traseer som veger og stier, for ridning og sykling gjennom våtmarksreservatene. Det vil etter en konkret vurdering være aktuelt med en eller to slike traseer for hvert reservat.

Etter en konkret vurdering av hekkesesongen for våtmarksfugl, mener Fylkesmannen at allmenn båtbruk kan tillates f.o.m. 20. juni. I en del innsjøer er det unntak fra båtforbudet for de som har fiskerett eller som fisker på vegne av rettighetshaver. Retten til båtbruk ved fiske også før 20. juni gjelder imidlertid ikke de med fiskekort.

Fylkesmannen vil påpeke at forbudet mot telting i våtmarksreservatene er et viktig reguleringsstiltak for å redusere forstyrrelsene på fuglelivet i den sårbare hekkeperioden. Tidspunktet for teltingsforbudet bør imidlertid tilpasses båtforbudsperioden. Fylkesmannen mener at fuglelivet vil bli tilfredsstillende ivaretatt dersom tidspunktet for forbud mot telting endres fra 1. april – t.o.m. 31. juli til 15. april – t.o.m. 19. juni.

Fylkesmannen viser til at våtmarksreservatene i hovedsak ligger i eller i nærheten av skogsmark. Det generelle bålforbudet etter brannvernloven vil derfor også i det vesentligste gjelde for disse områdene. Noen arealer må imidlertid betraktes som mer åpent fjellterreng der det ikke er noe forbud mot å tenne bål etter brannvernloven. I våtmarksreservatene er det foreslått at den generelle bålforbudsperioden utvides for å redusere mulige forstyrrelser på fuglelivet. Fylkesmannen foreslår derfor at det også blir bålforbud fra og med 15. april.

Fylkesmannen viser til at det ved tilretteleggingstiltak i og ved verneområdene skal legges til grunn en universell utformig som også sikrer adgang og bruk for de med nedsatt funksjonsevne. Det er imidlertid ikke grunnlag for å lage spesielle bestemmelser i forskriftene til det enkelte verneområde for å ivareta dette behovet.

Direktoratet for naturforvaltning presiserer at retningslinjer og vilkår som foreslås knyttet til forvaltningsplan må behandles gjennom arbeidet med forvaltningsplan etter et vernevedtak. Den endelige forvaltningsplanen skal høres før den endelig vedtas. Direktoratet vil peke på at universell utforming ikke kan ligge til grunn for tilretteleggingstiltak i verneområdene generelt. I områder der tilrettelegging likevel skal skje bør tiltaket utformes med tanke på ulike brukergrupper så langt det lar seg gjøre innenfor rammen av forskriften. Hovedinnfallsportene kan gjerne utfores med tanke på

universell utforming, og det bør informeres om hvordan tilgjengeligheten er videre innover i verneområdet.

Direktoratet presiserer at vi har et spesielt ansvar, også internasjonalt for å beskytte truede og sårbare arter i verneområdene. Kanalisering av ferdselen slik at det tas nødvendige hensyn til verneverdiene må derfor vektlegges. Bruk av eksisterende stier og veier i naturreservatene i forbindelse med sykling og ridning må derfor vurderes i forhold til etablering av eventuelt nye. Direktoratet presiserer at ved å begrense bruken av områdene i perioden 15. april til 20. juni vil dette beskytte fuglelivet i den mest sårbare perioden slik at våtmarksfuglene er godt ivaretatt med tanke på 1. gangs klekking samtidig som friluftsb Bruken blir tilstrekkelig ivaretatt.

Dette skal også klargjøres i det videre arbeidet med forvaltningsplanen. Direktoratet presiserer at organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten. Sistnevnte gjelder også uorganiserte ferdselsformer. Bestemmelsene er imidlertid ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

7.7.7 Motorferdsel

Noen privatpersoner, kommunene Gausdal, Nordre Land, Sør-Fron og Nord-Fron, Espedalen Bygdeallmenning, Kvikne-Skåbu grunneierlag, Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag, flere jaktlag, Torpa fjellstyre og Torpa allmenningsstyre, Øystre Slidre fjellstyre, Stølseigarar på Bustebakkstølen mfl., Ole Sameige og Øystre Slidre bondelag, Øystre Slidre Bonde- og Småbrukarlag, Espedalen Bygdeallmenning, Gausdal Fellesdrift, Nord-Aurdal Bondelag, Gausdal Bondelag, Norges fjellstyresamband, TINE Øystre Slidre Produsentlag, Fram Reinlag Da, Skaget og Bitihorn sankelag, Fylkeskommunalt råd for likestilling av funksjonshemmede i Oppland, Fron skogeigarlag Bygdalista i Gausdal, Skrautvål sameige og Oppland Røde Kors har uttalt seg generelt om motorferdsel i verneområdene. Det pekes på behovet for bruk av muskegg i forbindelse med elgjakt. Det vises til at utfrakt av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy er unntatt søknadsplikt i noen barskogsreservater. Det bør derfor kunne åpnes for dette i alle verneområdene uten krav om søknad, alternativt at det gis flerårig tillatelse. Traktor og firehjuling,(ATV), bør tillates brukt ved uttransport i alle tre vernekategorier. Noen ganger er snøskuter eneste muligheten for å få ut elgslakt. Det er generelt behov for motorferdsel i forbindelse med seterdriften, og det må gis tillatelse til kjøring med traktor og firehjuling,(ATV), på barmark for vedlikehold av gjerder til alle utmarkshamninger. Traktor eller bil med henger er nødvendig i forbindelse med tilsyn med dyr på beite. Utfrakt av skadde og døde dyr bør ikke være meldingspliktig. Motorkjøretøy, herunder terrengmotorsykkel, er nødvendig ved flytting av rein fra vinter til sommerbeite. Det bør tillates bruk snøskuter ved tilsyn av hytter og andre bygninger, og det bør ikke være nødvendig å søke om dette dersom en bruker leiekjører. Leiekjøring med snøskuter for transport av ved, varer og utstyr må kunne videreføres. Dispensasjoner etter motorferdselloven til transport av funksjonshemmede i noen av områdene må videreføres i tråd med alles rett til likeverdig adgang til verneområder. Det må også være mulighet for transport av eldre til hyttene. Uttak av ved må kunne skje både vinter og sommer. Dispensasjon til bruk av motorbåt i gitte situasjoner på vann hvor dette er aktuelt må videreføres tilsvarende som i dag. Det pekes på behov for utkjøring av åte til lisensjakt på jerv. Det bør kunne holdes årlige øvelser i regi av frivillige redningsorganisasjoner under forutsetning av godkjente øvelsesplaner fremlagt innen årlig angitt tidsfrist. Det må tas forbehold om omberamning av øvelser ved uforsvarlige værforhold. Det bør være mulighet for bruk av snøskuter og flyging lavere enn 300 m over bakken i forbindelse med registrering av vilt i naturreservatene og i forbindelse med ettersanking av beitedyr.

Luftfartstilsynet er kritiske til endringer i den generelt gjeldende minstehøyden for flyging i de foreslåtte verneområdene. I tilfelle et slikt forbud blir innført stilles spørsmål ved forvaltningsmyndighetens kompetanse å gi tillatelser til flyging under 300 m. Flyging under 150 m krever tillatelse fra Luftfartstilsynet. Luftfartstilsynet har ingen merknader til foreslåtte forbud mot start og landing av luftfartøy i foreslåtte verneområder, men gjør

oppmerksom på såkalte ”føre var landinger” som utføres før en alvorlig nødssituasjon får anledning til å utvikle seg. Det bes om at det i forskriftene presiseres at dette ikke er søknadspliktig.

Forsvarets kompetansesenter KKIS (Jørstadmoen) benytter deler av området til årlig vinterøvelse hvor det deltar totalt 300 personer, 8-10 beltevogner og 8-10 snøskutere. Av de foreslåtte verneområdene berøres naturreservatene Oppsjømyrene og Skardberga, østlige deler av Fullsenn landskapsvernområde og den sørøstlige delen av nasjonalparken. Vinterøvelsen ønskes videreført i samme omfang. Utover vinterøvelsen er generelt behov for opplæring av beltevognsjåfører som ikke kan legges til Sessvollmoen både vinterstid og på barmark.

Glommens og Laagens Brukseierforening og Eidsiva Vannkraft AS og NVE påpeker at det er behov for å føre tilsyn med kraftanleggene langs Vinstravassdraget som ligger utenfor verneområdene, men der skutertraséene berører foreslåtte Espedalen landskapsvernområde og Hersjømyrin naturreservat.

Fylkesmannen viser til brev fra Miljøverndepartementet av 8. februar 2008 til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag om at det ikke er ønskelig å åpne for bruk av andre typer kjøretøy enn typen elgtrekk innenfor nasjonalparkene. Dette er grunnlaget for at høringsforslaget ikke åpnet for bruk av andre typer kjøretøy. Fylkesmannen mener imidlertid at dette området skiller seg fra andre nasjonalparker i Norge, ved at det er et stort lavfjellsområde med utstrakt storviltjakt over store arealer og med lange avstander for uttransport av slaktet. I utgangspunktet vil kravet om bruk av elgtrekk være det rådende i alle områder. Ut i fra en helhetlig vurdering tilrår fylkesmannen likevel at det etter søknad kan benyttes annet kjøretøy enn lett beltekjøretøy i forbindelse med utfrakt av felt storvilt. Dette gjelder likevel ikke i forslaget til Oppsjømyra naturreservat da dette terrenget ikke egner seg for annet enn bruk av lette beltegående kjøretøy. En eventuell tillatelse som nevnt over, må knyttes opp mot nærmere avgrensede områder eller traseer der terrengforholdene tilsier dette. Disse avgrensningene må fastsettes i forvaltningsplanen. Fylkesmannen viser til at motorferdselloven ikke gir anledning til å bruke motorkjøretøy på barmark for person- og godstransport verken i forbindelse med sauesanking eller generelt med tilsyn av dyr på beite. Dersom det er strengt nødvendig, kan det være anledning til å benytte motorkjøretøy til person- og godstransport fram til det sentrale beiteområdet.

Fylkesmannen kan ikke se at det finnes slike transportbehov i dette området, med unntak av Haldorbu som allerede har egen bestemmelse om persontransport i forskriften for den foreslåtte utvidelsen av nasjonalparken. Fylkesmannen understreker at det ikke finnes noen hjemmel i motorferdselloven for å flytte friske dyr på avveie med motorkjøretøy i utmark. Fylkesmannen viser til at alle forskriftene har en bestemmelse om at motorferdselsforbudet ikke er til hinder for uttransport av syke og skadde dyr i medhold av lov om dyrevern. I forkant av kjøring skal det om mulig gis melding til ansvarlig oppsyn fordi oppsynet vil kunne avklare om en må unngå kjøring i spesielt sårbare områder.

Fylkesmannen viser til bestemmelsen i forskriftene for landskapsvernområdene at motorferdsel er tillatt på innmark og støls-/setervoller i forbindelse med drift og vedlikehold av jordbruksareal. Støls- og setervoller trenger ikke være inngjerdet for å være omfattet av bestemmelsen. Fylkesmannen viser til at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med vedlikehold og oppsetting av gjerder i samtlige verneområder.

Fylkesmannen påpeker at tamreinlaget ikke har brukt terrengmotorsyssel i forbindelse med flytting av reinsflokkene før inntil nylig. Fylkesmannen er ikke kjent med at tamreinlaget har avtaler med noen av grunneierne om kjøring på barmark. I gjeldende avtale for perioden 2005-2015 med Espedalen Bygdeallmenning og Kvikne-Skåbu grunneierlag står det presisert at det kan brukes snøskuter innenfor beiteområdet. Fylkesmannen oppfatter derfor ikke bruk av terrengmotorsyssel som noen etablert praksis, og det vil derfor ikke bli tillatt innenfor verneområdene. Det vises ellers til hjemler for

bruk av både snøskuter og helikopter i forskriftene for de aktuelle verneområdene i forbindelse med tamreindriften.

Fylkesmannen viser til at eiere av både hytter og støls-/seterbygninger i henhold til motorferdselloven, er henvist til å bruke leiekjører for tilsyn/ettersyn av bygninger. Dersom det ikke finnes en slik leiekjøringsordning, kan det søkes om tillatelse dersom det kan påvises et særlig behov. Fylkesmannen ser behovet for at ettersyn av bygninger vinterstid kan være uavhengig av behovet for transport av ved, varer mv. og tilrår derfor å ta dette inn i bestemmelsen om frakt av ved og varer i forskriftene. Det må fastsettes nærmere retningslinjer i forvaltningsplanen, blant annet krav om bruk av leiekjører, begrenset antall turer pr hytte/bygning osv. Praksisen kan ikke være mer liberal enn bestemmelsene i motorferdselloven.

Fylkesmannen mener at det etter en konkret vurdering kan gis tillatelse til transport og utsetting av feller (bås) og åte i forbindelse med f.eks lisensfelling av jerv eller kvotejakt på gaupe etter gjeldende lovverk. Fylkesmannen tilrår derfor at det etter søknad kan gis anledning til bruk av snøskuter eller luftfartøy for utplassering av fangstredskaper og åte for store rovdyr i alle områdene. Innenfor våtmarksreservatene kan det ikke gis tillatelse til bruk av luftfartøy til dette formålet under hekkeperioden. Bruk av motorkjøretøy for rutineartet inspeksjon av fangstredskap for ettersyn av båsen, som skal utføres to ganger daglig, vil det ikke være hjemmel for.

Fylkesmannen påpeker at motorferdselloven kun åpner for persontransport dersom det dreier seg om varig bevegelseshemmede. Forutsetningen er at vedkommende har tilknytning til et bestemt sted i verneområdene, og det må i utgangspunktet brukes leiekjører. Fylkesmannen vil derfor tilrå at det tas inn en egen bestemmelse som åpner for transport vinterstid av bevegelseshemmede i forskriftene for landskapsvernområdene og naturreservatene unntatt Kjølåane naturreservat. Etter en konkret vurdering bør også være anledning til å kunne gi tillatelse til transport av varig bevegelseshemmede på barmark langs etablerte kjørespor eller traktorveger innenfor landskapsvernområdene Fullsenn og Espedalen i tillegg til Røssjøen naturreservat under tilsvarende forutsetninger. Personer som på grunn av alder eller midlertidig sykdom er bevegelseshemmede, blir etter motorferdselloven ikke regnet som varig funksjonshemmede. Det er likevel praksis både etter motorferdselloven og i andre vernområder at personer kan sitte på transporten i forbindelse med frakt av varer, utstyr, materialer, bagasje mv. til egen hytte under forutsetning av at dette ikke fører til flere turer enn ellers nødvendig. Dette bør også gjelde de nye verneområdene innenfor dette planområdet.

Fylkesmannen viser til at utleievirksomhet vil falle inn under den nye § 5a i den nasjonale forskriften om motorferdsel der kommunen kan gi tillatelse til bruk av motorkjøretøy til transport av materiell og utstyr i forbindelse med utmarksnæring. I alle verneområdene er det åpnet for bruk av beltekjøretøy på snødekt mark for transport av ved, varer og utstyr etter søknad. Transport av bagasje kommer inn under dette. Det kan også etter søknad å tillates transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger. Det må settes krav om bruk av leiekjører med mindre kjøringen er direkte knyttet til jordbruksnæring som f.eks. utkjøring av gjerdemateriell og saltstein. I forvaltningsplan må omfanget av virksomheten vurderes. Fylkesmannen legger etter dette til grunn at transport av bagasje kan tillates til utleiehytter, men ikke til buer og hytter som er åpne for allmennheten.

Omfattende utleievirksomhet av setrer, buer og hytter kan medføre mange ønsker om motortransport. Bruksendring av buer og lignende i nasjonalparken er derfor i utgangspunktet forbudt bl.a. for å redusere behovet for motorisert ferdsel. Nødvendigheten av motorisert transport må vurderes nøye i forbindelse med forvaltningsplanen og videre forvaltning av verneområdene.

Fylkesmannen viser til at det etter motorferdselloven bare kan gis tillatelse for motorferdsel på barmark langs traktorvei. Fylkesmannen tilrår ikke at det åpnes for transport av utstyr på barmark i verneområdene.

Fylkesmannen viser til § 5a den nasjonale forskriften om motorferdsel og tilrår ikke at det tas inn en bestemmelse som hjemler adgang til frakt av personell i forbindelse med utleievirksomhet av hytter. Unntatt er den eneste betjente turistforeningshytta, Liomseter i

Dokkfaret landskapsvernområde. Fylkesmannen tilrår i tillegg en tilsvarende hjemmel for frakt av personell i forbindelse med eventuell gjenopptagelse av betjent turisthytte på Storhøliseter i Espedalen landskapsvernområde.

Fylkesmannen viser til at det er hjemler for å tillate øvelser av den type som beskrevet av Oppland Røde Kors etter søknad i alle foreslåtte verneområder.

Fylkesmannens mener at det foreslåtte forbudet mot flyging under 300 m over alle de foreslåtte verneområdene bør opprettholdes, av hensyn til sårbart dyre- og fugleliv og friluftsliv, og for å få en helhetlig forvaltning av verneområdene. Etter hva Fylkesmannen er kjent med etter kontakt med forsvaret/heimevernet, har det ikke foregått lavtflygingsøvelser over området de seneste årene. Fylkesmannen mener det ikke er nødvendig med en egen hjemmel for "føre-var-landinger" da dette hensynet er ivaretatt gjennom reglene om nødrett.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til flyging under 300 m i forbindelse med leting etter beitedyr og i forbindelse med dyretellinger. I forvaltningsplanen og i enkeltvedtak med tillatelser til lavtflyging må det opplyses at flyging under 150 m også krever tillatelse fra Luftfartstilsynet.

Fylkesmannen viser til referat fra møte med Forsvaret 9. juni 2009 om at *"Jørstadmoen har ikke lenger behov for å bruke de faste kjøresporene på barmark som ligger innenfor planområdet, der en tidligere har brukt traseer langs gamlevegen inn til Liomseter og opp til Obleikhaugen i foreslått nasjonalpark og Dokkfaret landskapsvernområde, samt Kroktjernrunden i foreslått utvidelse av Hynna naturreservat."* Dette synes imidlertid ikke å være i samsvar med høringsuttalelsen fra Forsvarets kompetansesenter 22. januar 2010 om behov for barmarkskjøring langs de faste kjøretraseene som er brukt tidligere.

Fylkesmannen mener at det ikke bør gis tillatelser til slik barmarkskjøring innenfor aktuelle verneområder fordi dette har vist seg å ha negativ effekt pga terrengskader og forstyrrelse av elgstammen. Fylkesmannen mener imidlertid at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til denne årlige vinterøvelsen etter søknad. Ferdighetskjøring med snøskuter, beltevogn eller ATV kan foregå utenfor planområdet.

Fylkesmannen viser til at behov for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og tilsyn av kraftanlegg samt snømåling er ivaretatt.

Direktoratet for naturforvaltning presiserer at motorferdsel i verneområder skal begrenses mest mulig og det er ofte et generelt forbud mot motorisert ferdsel. Forvaltningen av motorferdselloven vil være strengere i et verneområde enn utenfor.

Direktoratet kan ikke tilrå en bestemmelse om bruk av motorkjøretøy generelt som ikke setter varige spor i terrenget eller luftfartøy for uttransport av felt elg og hjort. Direktoratet mener dispensasjonsbestemmelsen må presiseres slik at det ikke kan gis tillatelse utover aktuelt behov i verneområdene. Direktoratet ser imidlertid at enkelte områder kan være spesielt utfordrende i forbindelse med utfrakt av storvilt. Direktoratet støtter

Fylkesmannens vurdering om behov for bruk av muskegg i Espedalen landskapsvernområde og deler av Langsua nasjonalpark, og mener bestemmelsen bør derfor lyde: *"Bruk at lett beltegående kjøretøy og muskegg som ikke setter varige spor i terrenget eller luftfartøy for uttransport av felt elg og hjort i samsvar med forvaltningsplan, jf. § 5."* Det er vektlagt at det er tradisjon for bruk av muskegg i deler av disse områdene, og direktoratet mener derfor det må presiseres i forvaltningsplanen i hvilke områder innenfor nasjonalparken og landskapsvernområdet dette er aktuelt.

I de øvrige landskapsvernområdene mener direktoratet at bestemmelsen må være i tråd med standard forskriftsmal for landskapsvernområder slik at det kan gis tillatelse til: *"bruk av luftfartøy for uttransport av felt elg og hjort."* Direktoratet tilrår imidlertid at der det er aktuelt tilføyes at det kan gis tillatelse til bruk av traktor langs eksisterende kjørespor og båt i denne forbindelse. Veger vil kunne benyttes i tråd med hjemmel i forskriftenes § 3 pkt. 6.2. I naturreservatene tilrår direktoratet at en bruker ordlyden i standard forskriftsmal. Direktoratet tilrår også at det kan åpnes for bruk av luftfartøy, samt bruk av motorbåt i tråd med motorferdselloven i de naturreservatene Fylkesmannen har foreslått.

Direktoratet tilrår at hjemmelen om motorferdsel i forhold til skadefelling av store rovdyr skal lyde: *"Motorferdsel i forbindelse med tiltak som er nødvendige for forvaltning av artene i samsvar med § 7 bokstav p)"*

Der det finnes innmark innenfor vernegrensen, tillates bruk av vanlig landbruksutstyr for drift av innmarka. Udyrka, mindre grunnstykker som ligger i dyrka mark eller engslått eller er gjerdet inn sammen med slikt område, regnes også som innmark, jfr. definisjon i friluftsløven § 1a. Bruk av vanlig utstyr i forbindelse med jord- og skogbruk er vanligvis tillatt.

Direktoratet vil presisere at det utenfor verneområdene som hovedregel er leiekjørere som kan drive med tilsyn av private hytter. Direktoratet er derfor skeptisk til å sidestille kjøring for tilsyn med hytte med kjøring av ved og bagasje/proviant. Direktoratet tilrår ikke en hjemmel om bruk av snøskuter for å føre tilsyn med bygninger i verneområdene.

Forskriftene har en hjemmel som gir mulighet til å gi tillatelse til bruk av snøskuter eller luftfartøy for transport av ved, varer og utstyr til hytter og støler/setrer. Snømåking og andre tilsynsoppgaver må kunne utføres i forbindelse med slike oppdrag som er hjemlet. Direktoratet presiserer at eventuelle tillatelser for transport av varig bevegelseshemmede må begrenses til egen hytte/bu. Med egen hytte eller bu menes hytte/bu som er innenfor familien. Direktoratet tilrår at ordlyden i den aktuelle hjemmelen skal være i tråd med forskriftsmalene og lyde: *"Motorferdsel på snødekt mark eller langs eksisterende traktorveg o.l for varig forflytningshemmede til egen hytte/bu i samsvar med forvaltningsplan"*. Som varig forflytningshemmet regnes den som ved legeerklæring kan dokumentere at han eller hun på grunn av medfødte fysiske problem, sykdom eller alvorlige skader, fysisk er ute av stand til å forflytte seg utenfor vei, og at dette ikke er en forbigående tilstand. Personer som på grunn av alder eller midlertidig sykdom er forflytningshemmet omfattes ikke av reglen.

Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

7.7.8 Forurensning

TINE Øystre Slidre Produsentlag påpeker behovet for å benytte handelsgjødsel for å opprettholde produksjon av grovfôr. Øystre Slidre Bondelag nevner behov for gjødsling av utmarksbeite.

Fylkesmannen påpeker at det skal legges en økosystemtankegang til grunn for forvaltningen av verneområdene. Dette innebærer at de naturlige og ikke kulturbetingede naturtypene og økosystemene skal få utvikle seg mest mulig fritt uten menneskelig påvirkning i form av gjødsling eller annen kjemisk påvirkning. Det er først og fremst gamle slåtte- og naturbeitemarker med rødlistede arter som ikke tåler gjødsling. Gjødsling av utmarka vil derfor ikke kunne tillates innenfor noen av verneområdene. Fylkesmannen vil likevel understreke at det vil være tillatt med bruk av gjødsel; handelsgjødsel og husdyrgjødsel, på dyrket mark innenfor landskapsvernområdene i samsvar med forvaltningsplanen.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannen.

7.7.9 Generelle dispensasjonsregler

Gausdal fjellstyre ser muligheten for å bruke forskriftenes generelle dispensasjonsregler for å kunne fange opp behov for fremtidige aktiviteter/tiltak en ikke kan dekke opp med dagens forskrifter og som ikke vil stride med verneformålet.

Fylkesmannen vil understreke at den generelle dispensasjonsbestemmelsen skal benyttes unntaksvis og fungere som en sikkerhetsventil for tilfeller som ikke var til vurdering under verneplanprosessen.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannen og vil presisere at bestemmelsen skal fange opp uforutsette eller spesielle/særlige tilfeller som ikke ble

vurdert på vernetidspunktet. Forvaltningsmyndigheten bør særlig vurdere konsekvensene av en dispensasjon.

7.7.10 Om søknadsplikt

I uttalelsene fra bl.a. kommunene Gausdal, Sør-Fron, Nordre Land og Øystre Slidre, Øystre Slidre fjellstyre, Øystre Slidre Bondelag, Gausdal bondelag og Norges Skogeierforbund, Statens landbruksforvaltning, Mjøsen Skog BA, Oppland Bondelag, Viken Skog BA, Norges skogeierforbund, Oppland Bonde- og Småbrukarlag og Stølseigarane på Etnelien mfl, Skaget og Bitihorn sankelag, Øystre Slidre Sau og Geit, DNT Oslo og Omegn, Torpa fjellstyre, Torpa allmenningssstyre, Yddin og Javnlie løypelag SA pekes det på at bare aktiviteter som kan virke negativt på verneformålet, reguleres og at en del aktiviteter innen jordbruket bør flyttes fra forskriftenes søknadspliktige tiltak til å være tillatt uten søknad. Forskriftene bør forenkles, de er alt for omfattende, detaljregulerende og konserverende, og det stilles spørsmål ved om forskriftene gir det nødvendige handlingsrom framover, spesielt i forhold til landbruksdriften. Det påpekes at søknads- og rapporteringsplikt kan føre til at drift nedlegges. Dersom regelmessige aktiviteter underlegges søknadsplikt må det fremgå at de vil bli tillatt etter søknad, og at det gis flerårige tillatelser. All jordbruksaktivitet og miljøtilpasset reiselivsvirksomhet tilknyttet landbruket skal ikke være søknadspliktig, og det som pr i dag ikke er søknadspliktig, må heller ikke bli det i fremtiden.

Eksempler som nevnes er motorferdsel, som er direkte hjemlet i motorferdselloven, men meldingspliktig til ansvarlig oppsyn. Videre nevnes motorferdsel tilknyttet vedlikehold av bygninger og transport av ved, nye innretninger/gjerder nødvendige for beite, etablering av er klopper, bruer og gjerder i forbindelse med utmarksbeite, motorferdsel i forbindelse med drift av selvbetjeningshyttene, uttak av ved til buer og hytter i nasjonalparken, vegvedlikehold og opprustning av Vestfjellvegen og preparering og vedlikeholde skiløyper. Det nevnes at rydding av arealer ved krattnusing og transport av ved materiell og utstyr til fjellstyrehytter ikke bør være søknadspliktig, men knyttes opp mot retningslinjer i forvaltningsplanen.

Fylkesmannen viser til at konkrete tiltak og aktiviteter som skal kunne tillates i verneområdene må ha direkte hjemler i forskriftene, som derfor blir lange med mange detaljerte bestemmelser. Dette er også grunnen til at disse detaljene ikke kan fastsettes gjennom forvaltningsplan.

Fylkesmannen har lagt stor vekt på å utforme forskriftene slik at de gir tilstrekkelig rom for landbruksdrift spesielt i landskapsvernområdene. Det er en viktig målsetting at stølsdrift, beitebruk, hogst mv. skal kunne videreføres fordi mange av verneverdiene i landskapsvernområdene er knyttet til denne bruken. Aktiviteter eller tiltak som forvaltningsmyndigheten etter verneforskriften kan gi tillatelse til, kan ved konkrete dokumenterte behov påregnes tillatt etter retningslinjer fastsatt i forvaltningsplanen, så lenge det ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Tiltakets eventuelle nytteverdi for verneformålet vil bli tillagt vekt i konkrete vurderinger. De som søker om årlig gjentakende aktiviteter vil kunne få tillatelser for flere år, forutsatt at vilkår knyttet til dispensasjonen følges. Formålet med søknadsplikten er bl.a. at forvaltningsmyndigheten må ha mulighet til å stille vilkår av hensyn til verneverdier/verneformål, samt ha oversikt over omfanget av særlig inngrep og motorferdsel i områdene slik at samlet belastning på verneverdiene kan bli vurdert. Fylkesmannen understreker at de fleste av de søknadspliktige tiltakene også er søknadspliktige/meldingspliktige etter andre lovverk, for eksempel plan- og bygningsloven, motorferdselloven, jordloven og skogbruksloven. I slike tilfeller kan ikke verneforskriften være mer liberal enn annet lovverk.

Direktoratet for naturforvaltning vil understreke at alle tiltak som skal gjøres i utgangspunktet må ha direkte hjemmel i forskrift. Den generelle unntaksbestemmelsen kan ikke benyttes til å utvide den rammen som er gitt gjennom verneforskriftene. Direktoratet

presiserer at standard forskriftsmalene for nasjonalpark, landskapsvernområder og naturreservat er basert på etablert forvaltningspraksis. Det er nøye vurdert hvilke tiltak man mener forvaltningsmyndigheten må kunne styre av hensyn til verneverdiene. Enkelte aktiviteter er av en slik karakter at det av hensyn til verneverdiene må vurderes i det enkelte tilfelle om aktiviteten kan tillates eller ikke. Bestemmelsene om slike aktiviteter må derfor være søknadspliktige, av typen "kan gi tillatelse til". Direktoratet vil også understreke at det ved utformingen av forskriftene er lagt stor vekt på at bestemmelsene ikke skal være strengere en nødvendig for å ivareta verneverdiene, og at eksisterende drift skal kunne fortsette. Direktoratet er opptatt av at dette videreføres i fremtidig forvaltningspraksis. Direktoratet vil presisere at det i kurante saker kan gis flerårige tillatelser for å unngå unødig byråkrati eller ulemper for grunneier. Det bør presiseres nærmere i forvaltningsplan i hvilke tilfeller en tar sikte på å gi flerårige tillatelser, samt saksbehandlingsrutiner knyttet til forvaltningen. Direktoratet slutter seg for øvrig til fylkesmannen.

7.7.11 Miljøverndepartementet om de generelle merknadene

Utover merknadene fra Fylkesmannen og fra Direktoratet for naturforvaltning vil Miljøverndepartementet bemerke følgende:

7.7.11.1 Om verneformålet

Miljøverndepartementet viser til at stølsdriften har bidratt til å utvikle mange av verneverdiene innenfor verneplanen. Dette framgår derfor også av verneformålene for flere av de foreslåtte verneområdene, spesielt landskapsvernområdene.

7.7.11.2 Om energiforsyning

Miljøverndepartementet viser til at det er energiforsyningsanlegg innenfor Espedalen landskapsvernområde, samt i naturreservatene Hersjømyrin og Hynna. Langsua nasjonalpark grenser dessuten inn mot Hornsjøen som er regulert og inn mot reguleringsmagasin for kraftproduksjon i Vinstravassdraget.

Med hensyn til den løpende drift av reguleringsmagasinene legges det til grunn følgende, jf. omtale i fellesbrevet av 3.11.2004 fra NVE og DN: *"For verneområder som grenser mot magasin, følger grensen høyeste regulerte vannstand (HRV). Man må være oppmerksom på at ved flom kan vannstanden stige over HRV og at det da kan være nødvendig å gjøre avbøtende tiltak i denne sonen selv om den ikke er en del av magasinet. I slike tilfeller må tiltaket gjennomføres på mest mulig skånsom måte i forhold til verneverdiene. Eventuelle dispensasjoner må vurderes etter den generelle dispensasjonshjemmelen."*

Eventuell søknad om endringer av konsesjonsbestemmelsene som innebærer heving av høyeste regulerte vannstand, må behandles på vanlig måte etter gjeldende lovverk, inkludert vurdering etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften. Det forutsettes at disse vurderingene avklarer forholdet mellom vannkraftinteressene og verneverdiene i en mulig konkret sak. Dersom det blir gitt konsesjon for utbygging som innebærer heving av høyeste regulerte vannstand, vil man vurdere enten å endre grensen for verneområdet eller å gi dispensasjon i forhold til vernebestemmelsene.

Miljøverndepartementet viser videre til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i forhold til konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Oppgradering og/eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt er tillatt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i strid med verneformålet. Bestemmelsen omfatter tilfeller hvor det oppføres andre typer master, ved oppsetting av større master eller opphenging av nye liner m.v. som endrer anleggets egenskaper i forhold til hva det er gitt konsesjon til å etablere, og når endringen ikke innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet. Eksempel på tiltak kan være endring av driftsspenning eller linetykkelse. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under ovennevnte, skal behandles etter søknad. Med dette siktes til tilfeller hvor oppgraderingen eller fornyelsen kan innebære en vesentlig fysisk endring i strid med verneformålet. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet, vil være en konkret vurdering av tiltakets samfunnsmessige betydning satt opp mot hensynet til verneformålet i det enkelte tilfelle. Det antas at slike dispensasjoner under normale omstendigheter vil kunne gis. Hensikten med konkret søknad er også å etablere en kontakt i forkant mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak slik at mulige negative konsekvenser for verneformålet som følge av anlegget i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på tiltakshaverens plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

På bakgrunn av dette mener Miljøverndepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen i området. Det vises for øvrig til omtalen av de enkelte områdene i kapittel 8.

7.7.11.3 Om forholdet til stølsdrift

Miljøverndepartementet viser til at stølsdriften preger deler av områdene og bidrar til at landskapet framstår som særlig verdifullt. Aktiv stølsdrift er avgjørende for ivaretagelse av mange av verneverdiene innenfor verneplanen. Forskriftene legger derfor til rette for at stølsdriften innenfor landskapsvernområdene kan opprettholdes og kunne videreutvikles på en bærekraftig måte. Det legges til grunn at tiltak som er nødvendige av hensyn til stølsdriften, f.eks. oppdyrking, etablering av nye støler og forlengelse av veier, skal kunne tillates. Alle tiltak må skje i samsvar med verneformålet og naturmangfoldloven. Oppdyrking av myr, fuktmark, sump eller andre verdifulle naturtyper vil imidlertid ikke tillates. Dersom det blir aktuelt med veibygging, må trasevalg og utforming vurderes i forhold til verneformålet og naturmangfoldloven.

7.7.11.4 Om kulturminner

Miljøverndepartementet vil bemerke at det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i forvaltningen og behandlingen av enkeltsaker knyttet til kulturminner innenfor verneområdene. Tiltak knyttet til forvaltning av kulturminner må avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet. Forskriftenes punkt om kulturminner er kun en presisering i forhold til kulturminnelovens bestemmelser som også

gjelder innenfor området som nå foreslås vernet etter naturmangfoldloven. Departementet vil understreke at inngrep, istandsetting og skjøtsel knyttet til kulturminner som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter særskilt tillatelse fra kulturminnemyndighetene. Som nevnt over, må også slike tiltak avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet.

7.7.11.5 Om forholdet til lavtflyging

Miljøverndepartementet viser til et samarbeid mellom Miljøvern- og Forsvarsdepartementet der forholdet mellom verneområder og forsvarets nødvendige lavtflyging er drøftet. Slik lavtflyging er en viktig samfunnsfunksjon og skjer i relativt lite omfang. Avveiningen mellom vernehensyn og forsvarets behov for lavtflyging er gjort på bakgrunn av faglige råd fra Norsk institutt for naturforskning (NINA). Ut i frå konklusjonene så langt, tilrår Miljøverndepartementet at forsvarets nødvendige lavtflyging er tillatt der verneformålet ikke er knyttet til arter som er særlig sårbare i forhold til lavtflyging. Dette gjelder bl.a. særlig villrein og fjellrev. Verneformålet i disse foreslåtte verneområdene er ikke knyttet til disse artene og Miljøverndepartementet mener derfor det ikke er nødvendig med spesielle restriksjoner på forsvarets lavtflyging over områdene i denne verneplanen.

7.7.11.6 Om forholdet til søknadsplikt

Miljøverndepartementet viser til at tiltak og aktiviteter som er kjent på vernetidspunktet, og som er vurdert i forhold til verneformålet, nevnes konkret i de enkelte verneforskrifter som tiltak/aktiviteter det kan søkes om tillatelse til innenfor verneområdene. Dersom det senere oppstår situasjoner hvor det eventuelt blir aktuelt også med andre typer tiltak/aktiviteter innenfor verneområdene, og som ikke tidligere er konkret vurdert i forhold til verneformålet, må dette vurderes i forhold til den generelle dispensasjonsregelen, jf naturmangfoldloven § 48. Forvaltningsmyndigheten kan da gjøre unntak fra vernevedtaket dersom tiltaket/aktiviteten ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn heller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Departementet viser til at de fleste søknadspliktige tiltak det er snakk om i disse verneområdene, også er søknadspliktige/meldingspliktige etter andre lovverk, for eksempel plan- og bygningsloven, motorferdselloven, jordloven og skogbruksloven. Departementet anbefaler at det i forvaltningsplanen tydeliggjøres hvordan saksbehandlingen kan gjøres mest mulig hensiktsmessig og rasjonell i forholdet mellom kommunene og nasjonalparkstyret slik at de nødvendige søknadsprosessene etter naturmangfoldloven og etter annet lovverk søkes koordinert og blir enklest mulig for søkerne.

7.7.11.7 Om forholdet til lov matloven

Miljøverndepartementet viser til at i de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven), vil dette kunne gi grunnlag for unntak fra vernevedtaket, jf. naturmangfoldloven § 48. En eventuell dispensasjon skal gis uten opphold slik at de tiltak matloven krever kan gjennomføres.

7.8 Forvaltning av verneområdene

7.8.1 Forvaltningsplan, skjøtelsesplan

I uttalelsene fra noen privatpersoner, Gausdal kommune, Nord-Fron kommune, Øystre Slidre fjellstyre, Fron skogeigarlag, Øystre Slidre Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Mjøsen Skog BA, Oppland Bondelag, Nord-Aurdal Bondelag, Stølseierne på Skindro mfl.,

Skrautvål sameige mfl., Slangen Seter, Øvre Svatum utmarkslag mfl, Viken Skog BA, Norges Skogeierforbund, Den Norske Turistforening, Glommens og Laagens Brukseierforening, Eidsiva Vannkraft AS, Bioforsk Øst Løken mfl, Statens landbruksforvaltning og Randsfjordmuseene AS nevnes både at det er positivt at utkast til forvaltningsplan er sendt på høring samtidig med verneplanen, men også at utkastet slik det foreligger ikke er egnet for høring, men kan være et utgangspunkt for en mer strukturert plan. Noen mener den er mangelfull, blant annet vedrørende utøvende skogbruk i landskapsvernområdene. Det påpekes at planen også bør inneholde konkrete bevaringsmål med overvåking av vegetasjon og naturverdier. Det må tas høyde for at klimaendringer og overgjødning av nitrogen kan øke hastighet på gjengroing, forlenge beitesesongen og øke mulighetene for dyrking av jord i fjellet. Forvaltningsplanen bør så langt som mulig forenkle landbruksdriften og ta hensyn til mulighetene gitt i fjelloven med forskrifter. Utkastet til forvaltningsplan har lagt for lite vekt på bruk og vern med utgangspunkt i å sikre en aktiv støling i området også etter et vernevedtak. Det hevdes at det er en formell og praktisk feil at det ikke foreligger en forvaltningsplan ved høringstidspunktet da en i en forvaltningsplan ser de virkelige konsekvensene av vernet. Det vises til naturmangfoldloven § 36 om at aktive stølsområder skal ha ferdig forvaltningsplan /skjøtselsplan parallelt med verneplanen. Det er skepsis til detaljstyringen av forvaltningen. Det pekes på at forvaltningsplanen må gi gode muligheter for organisert virksomhet som blant annet ridning og sykling i alle vernekategoriene. Det anbefales at forvaltningsplanen utarbeides i nært samarbeid med berørte parter og kommuner og at det etableres gode rutiner mellom forvaltningsmyndigheten og kommunene i forbindelse med saksbehandling, og det må etableres smidige søknads- og rapporteringsprosedyrer. Der det er aktuelt, bør det gis flerårige tillatelser. Disse må inneholde konkrete bevaringsmål med overvåking av vegetasjon og naturverdier. Det nevnes at det er behov for en egen forvaltningsplan for å styre dagens hundekjøringsløyper og kjøring utenom løypene i forhold til elgens vinterbeite og trekktraseer. Det pekes på at planen bør revideres minimum hvert 5. år og det er viktig at det blir tilført ressurser slik at formålene med vernet blir oppnådd og at ulike tiltak i forvaltningsplanen kan realiseres.

Fylkesmannen viser til naturmangfoldloven §§ 35 og 36 at det skal legges fram et utkast til forvaltningsplan samtidig med vernevedtak. Det er også naturlig at naturreservatene inngår i denne forvaltningsplanen. Det er således ingen formell feil at det ikke foreligger en ferdig forvaltningsplan samtidig med høring av verneforslaget. Fylkesmannen mener utkastet til forvaltningsplan ga et godt grunnlag for å vurdere hvordan praktiseringen av verneforskriftene vil bli og dermed de mer praktiske konsekvensene av vern. En ferdig forvaltningsplan kan ikke utarbeides før vernevedtaket med hjemmelsgrunnlaget foreligger. Forvaltningsplanen skal sendes ut på en bred høring før den godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning. Den må være ferdig så raskt som mulig etter et vernevedtak. Det vil også om forholdsvis kort tid være aktuelt å utarbeide skjøtselsplaner for de av verneområdene som har kulturbetingede naturtyper som en del av verneformålet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen. Det endelige forslaget til forvaltningsplan kan først utarbeides og bli sendt på høring, når den endelige avgrensningen av verneområdene med tilhørende forskrifter er vedtatt. Direktoratet presiserer at forvaltningsplanen må ferdigstilles så fort som mulig etter et eventuelt vernevedtak, og at en da må bygge videre på den gode prosessen som har vært gjennom verneplanarbeidet med bred medvirkning. Forvaltningsplanen skal være med å sikre en helhetlig forvaltning av de foreslåtte verneområdene. Innspillene som har kommet underveis i planarbeidet må tas med i vurderingene. Direktoratet presiserer at føringene i forvaltningsplanen og aktuelle tiltak må ligge innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Det er store verdier knyttet til kulturlandskapet i de foreslåtte landskapsvernområdene og det er viktig å utarbeide skjøtselsplaner for de aktuelle områdene. Forvaltningsplanen vil beskrive

saksbehandlingsrutiner blant annet rollene til involverte aktører, rutiner for behandlingen av søknader og tillatelser, varighet av flerårige tillatelser. For søknader som blir behandlet etter flere lovverk, bør de berørte myndighetene komme fram til en ordning som gjør at saksbehandlingen blir samordnet og saksbehandlingstiden kortest mulig. Planperioden fastsettes i forvaltningsplanen og bør ikke være mer enn 10 år. Ved behov kan planen revideres før planperioden utløper for eksempel etter 5 år dersom en anser behov for det. Direktoratet er enig i at det er nødvendig med ressurser til forvaltning av verneområdene og at ulike tiltak i forvaltningsplanen må vektlegges. Direktoratet viser til at prioriteringene mellom de ulike verneområdene skjer innenfor de til enhver tid gjeldende budsjettrammer. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannen.

7.8.2 Forvaltningsmyndighet

Kommunene Sør-Fron, Etnedal, Nord-Fron, Nordre Land, Gausdal kommune, Øystre Slidre Nord-Aurdal, Oppland fylkeskommune, Øystre Slidre fjellstyre Norges fjellstyresamband og Statens landbruksforvaltning ønsker lokal forvaltning av verneområdene, og flere viser til modellen som ble presentert i Prop 1S (2009-2010). Det bør opprettes to stillinger som verneområdeforvalter, en i Valdres og en til Gudbrandsdalen. Øystre Slidre Bondelag og Fron skogeigarlag påpeker at landbruksnæringen og grunneiere må være representert i et forvaltningsstyret. Skrautvål sameige mfl. og Ole Sameige mener at dersom de påtvinges vern ønskes fylkesmannen som forvaltningsmyndighet.

Friluftslivets fellesorganisasjon påpeker behovet for lokal faglig kompetanse, og at lokale aktører som Forum for Natur og Friluftsliv må involveres i forvaltningen. Forum for Natur og Friluftsliv Oppland er bekymret for manglende fagmiljøer i kommunene og ønsker i størst mulig grad en helhetlig forvaltning på statlig nivå. Synnadalen hytteierlag er bekymret over forslaget om at kommuner som ønsker det under visse forutsetninger kan få forvaltningsansvaret for små verneområder fordi politiske flertall lett kan falle ned på utbyggings- og næringsinteresser framfor verneinteresser. Enkelte privatpersoner mener at lokal forankring er viktig, men det påpekes samtidig at det er viktig å ha en balanse mellom lokalkunnskap og en nødvendig avstand som sikrer uhildethet i avgjørelser. DNT Oslo og Omegn og Den Norske Turistforening mener det må sitte en representant for friluftslivet i det rådgivende utvalget.

Fylkesmannen viser til den vedtatte forvaltningsmodellen og prosessen for innføring av modellen som Miljøverndepartementet gjennomfører. Fylkesmannen viser også til brev av 12. mars 2010 fra miljøvernministeren til aktuelle kommuner der det er presisert at verneområdeforvaltere ansettes av fylkesmennene.

Direktoratet for naturforvaltning tilrår at kommunene får tilbud om forvaltningsmyndighet gjennom å delta i et politisk sammensatt verneområdestyre tilsvarende forvaltningsmodellen for verneområdene som er beskrevet i Miljøverndepartementets budsjettproposisjon for 2010. Direktoratet vil understreke at styret skal sørge for en helhetlig og kontinuerlig forvaltning på tvers av administrative grenser og innenfor rammen av verneforskriftene for de enkelte verneområdene og naturmangfoldloven. Direktoratet vil også presisere at et tett og konstruktivt samarbeid med de ulike brukerinteressene i verneområdene er helt nødvendig for å få til en god forvaltning. Direktoratet mener derfor det kan være formålstjenlig å opprette et rådgivende utvalg for forvaltningen av nasjonalparken. Det tilligger forvaltningsmyndigheten å finne en mest mulig formålstjenlig sammensetting av et slikt utvalg. Direktoratet viser til brev av 14.12.09 fra miljøvernministeren til ordførerne i kommunene om etablering av ny modell for forvaltning av verneområder – invitasjon til å delta i nasjonalpark-/verneområdestyrer. Direktoratet mener lokal medvirkning er viktig for å forankre forvaltningen blant partene som blir berørt av et vern og for å dra nytte av deres kompetanse. Direktoratet tilrår at det blir opprettet to nasjonalparkforvalterstillinger. Stillingene bør være lokaliserte sammen med Statens naturoppsyn (SNO) og/eller aktuelle informasjonsknutepunkt slik at en får

etablert lokale kompetansesenter for forvaltning av verneområdene. Direktoratet viser for øvrig til Fylkesmannens kommentarer.

7.8.3 Oppsyn

I uttalelsene fra kommunene Sør-Fron, Nord-Fron, Nordre Land, Oppland fylkeskommune, Øystre Slidre fjellstyre, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Norges Fjellstyresamband og Fron fjellstyre pekes det bl.a. på at det bør opprettes to stillinger til Statens naturoppsyn i området, og at lokal kunnskapen må ivaretas ved at oppsynet benytter tjenestekjøp via de lokale fjellstyrene. Det må etableres et godt samarbeid mellom fjelloppsyn og Statens naturoppsyn, og de bør samlokaliseres. Tjenestekjøpet må være forutsigbart og langsiktig.

Fylkesmannen viser til at området har en omfattende bruk noe som krever et aktivt oppsyn som bidrar med informasjon, veiledning og kontroll i tillegg til dokumentasjon og overvåking av de spesielle naturverdiene i området. Etter Fylkesmannens oppfatning vil dette kreve minst to stillinger i Statens naturoppsyn i tillegg til kjøp av tjenester fra eksisterende lokalt oppsyn tilsvarende om lag to årsverk. Det er allerede etablert et samarbeid om tjenestekjøp mellom Statens naturoppsyn og fjellstyrene i Øystre Slidre og Gausdal. Dette bør utvikles videre, og det må vurderes tjenestekjøpsordninger også med andre lokale aktører ved behov.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at Statens naturoppsyn har det overordnede ansvaret for statlig naturoppsyn i verneområder i henhold til naturoppsynsloven, og er tillagt myndighet etter naturmangfoldloven, viltloven, friluftsløven, motorferdselloven, lakse- og innlandsfiskeloven, kulturminneloven, markaloven og deler av forurensningsloven. Direktoratet vil understreke at det er viktig at det legges vekt på å få til et godt samarbeid og koordinering med eksisterende lokalt oppsyn for å sikre god lokal forankring, gode faglige relasjoner og en best mulig ressursutnytting totalt sett. Direktoratet støtter Fylkesmannens vurdering om behov for opprettelse av to stillinger, samt tjenestekjøp av lokale aktører.

7.8.4 Informasjon

NHO Reiseliv påpeker at det er nødvendig med god og positiv informasjon til brukerne av området. Randsfjordmuseene AS foreslår Kittilbu Utmarksmuseum som et naturlig informasjonssenter knyttet til det nye verneområdet. Kittilbu ligger sentralt plassert og Randsfjordmuseene har faglig kompetanse som dekker mange felt på nasjonalt og internasjonalt nivå, ikke minst innen natur- og kulturminnearbeid. Nordre Land kommune slutter seg til dette. Etnedal kommune, Lenningen Fjellstue og en privat person mener at det bør etableres et informasjonssenter på Lenningen på grunn av mange besøkende og hytteiere, og fordi det er et naturlig utgangspunkt for verneområdene. Eiere av Nedre Berji gard peker på denne som et godt egnet sted som informasjonssenter.

Fylkesmannen mener det er viktig med god og helhetlig informasjon om verneområdene. Koordinering mellom de ulike aktørene er viktig for å sikre dette. Fylkesmannen mener det er aktuelt å styrke Kittilbu Utmarksmuseum og bygge opp informasjon om verneområdene her. Kittilbu ligger også nær Hynna naturreservat som har internasjonal status som Ramsar-område. Det bør også etableres et besøkssenter i Valdres, samt informasjonspunkt ved innfallsporter til områdene, som f.eks. ved Lenningen fjellstue. Stedsvalg, omfang, størrelse, form og innhold for disse sentrene og punktene må avklares i det videre arbeidet med forvaltningsplanen. Fylkesmannen understreker viktigheten av at forvaltningsmyndigheten blir tilført tilstrekkelige midler til informasjon.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannens synspunkter om at det er viktig å framskaffe god og helhetlig informasjon i området. Forvaltningsmyndigheten vil

ha et overordnet ansvar for informasjon om/i verneområdene, men også andre aktører med verdifull kompetanse i forhold til bl.a. informasjonsarbeid, må tillegges ansvar for informasjon her. Direktoratet støtter Fylkesmannen om at Kittilbu styrkes og at det blir bygd opp informasjon om Langsua nasjonalpark med tilleggende verneområder ved museet. Direktoratet mener også det er naturlig at et større informasjonspunkt blir etablert ved sentrale innfallsporter til verneområdene, eks. ved Lenningen fjellstue. Videre ser direktoratet at det også er behov for et informasjonsknutepunkt om nasjonalparken med tilhørende verneområder i Valdres.

Miljøverndepartementet viser til at dersom flertallet av berørte kommuner i store verneområder ønsker å ha forvaltningsansvaret for verneområdet, skal det skje gjennom et interkommunalt, politisk sammensatt nasjonalparkstyre. Hvis ikke flertallet ønsker dette, skal fylkesmannen være forvaltningsmyndighet. Slik departementet har oppfattet det, ønsker flertallet av de berørte kommunene her å ha lokal forvaltning av verneområdene gjennom et nasjonalparkstyre. Styret vil bestå av 8 medlemmer; en fra hver av de berørte kommunene og en fra Oppland fylkeskommune.

Styret skal imidlertid ikke ha forvaltningsmyndighet i det foreslåtte Hynna naturreservat i Gausdal kommune. Dette er et Ramsarområdet og Fylkesmannen i Oppland vil derfor være forvaltningsmyndighet her.

Sekretariatet for nasjonalparkstyret legges til nasjonalparkforvalter(e) som ansettes av Fylkesmannen. Vedkommende vil være underlagt nasjonalparkstyret i alle saker som angår forvaltningen av verneområdet. Inntil det er ansatt nasjonalparkforvalter(e) skal Fylkesmannen i Oppland ivareta denne sekretariatsfunksjonen.

I tillegg til nasjonalparkstyret skal det opprettes et rådgivende utvalg bestående av berørte brukerinteresser. Fylkesmannen vil bistå med hvilke interessegrupper som bør sitte i et slikt utvalg. Miljøverndepartementet vil også anbefale at det opprettes et administrativt fag-/kontaktutvalg som kan formalisere forvalterens administrative kontakt mot kommunene.

Når styret er konstituert, skal styret foreslå hvor det bør opprettes forvaltningsknutepunkt der det legges opp til samlokalisering av nasjonalparkforvalter(e), personell fra Statens naturoppsyn og eventuelt andre med faglig tilknytning til nasjonalparken. Dette må også sees i sammenheng med hvor det eventuelt utvikles informasjonssentre.

Departementet understreker at forvaltningsplanen er avgjørende for hvordan området vil bli forvaltet innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriftene. Utarbeidelse av forvaltningsplanen blir derfor en svært viktig oppgave for nasjonalparkstyret, der det er viktig med god medvirkning fra alle berørte parter.

Vedrørende ressurser til forvaltning av verneområdene viser departementet til at prioritering mellom ulike verneområder skjer innenfor de til enhver tid gjeldende budsjettammer.

7.9 Erstatning og økonomisk kompensasjon

Kommunene Sør-Fron, Etnedal, Nordre Land, og Gausdal og Øystre Slidre Bondelag ber om at det etableres et næringsfond i forbindelse med vernet. Enkelte av disse påpeker også at en lokal/interkommunal forvaltning må finansieres med årlige bevilgninger over statsbudsjettet, og Miljøverndepartementet bør dekke ekstra tilskudd til beitedyr og stølsdrift innenfor verneområdet. I uttalelsene fra enkelte privatpersoner, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Nordre Land kommune, Viken Skog BA, Oppland Bondelag, Mjøsen Skog BA, Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag, Fron fjellstyre, Norges Skogeierforbund, Øystre Slidre Bondelag, Oppland fylkeskommune, Forum for Natur og Friluftsliv Oppland og Den Norske Turistforening påpekes det at det ikke bør brukes midler over jordbruksavtalen til verneområdene, men midler over Miljøverndepartementets budsjett. Det må gis tilskudd til drift, skjøtsel, tiltak og erstatning på privat grunn. Det må være forutsigbar statlig finansiering for å skape reell lokal forvaltning. Berørte enkeltgrunneiere må orienteres om de nye erstatningsreglene i naturmangfoldloven. Økonomiske virkemidler er nødvendig for å ivareta viktige kvaliteter innenfor verneområdene. Det vises til grunnloven § 105 krav om full erstatning for redusert verdi av f.eks hytter. Statens

landbruksforvaltning mener at bruk av eventuelle midler fra de regionale miljøprogrammene (RMP) må vurderes på regionalt nivå som ledd i den ordinære reguleringen av disse programmene.

Fylkesmannen viser til at erstatning som følge av oppretting av nasjonalpark, landskapsvernområder og naturreservater blir regulert av naturmangfoldloven §§ 50 og 51. Grunneiere og rettighetshavere har krav på erstatning når et vernevedtak medfører økonomisk tap som følge av at eksisterende bruk blir vanskeliggjort. Etter et vernevedtak vil alle berørte grunneiere og rettighetshavere motta et eget brev med informasjon om erstatningsreglene. Ut over dette må det settes av tilstrekkelig midler til skjøtsel og informasjon. Opprettholdelse av seterdrift og beitebruk er avgjørende for å opprettholde og videreutvikle mange av verneverdiene i landskapsvernområdene. Ulike tilskuddsordninger over både Landbruksdepartementets og Miljøverndepartementets budsjett må vurderes i denne sammenheng. Fylkesmannen mener bl.a. det må vurderes om tilskudd til dyr på beite og drift av arealer innenfor landskapsvernområdene skal prioriteres i forbindelse med revisjon av bruken av regionale miljøtilskudd fra 2013, og kommunene må kunne målrette bruken av SMIL-midlene. Fylkesmannen mener også det bør vurderes at det gjennom inntektssystemet til kommunene kan utløses ekstra årlige inntekter til kommuner med høy andel vernet areal.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at utbetaling av eventuelle erstatninger vil følge prosedyrer i samsvar med reglene i naturmangfoldloven. Direktoratet viser videre til at det etter naturmangfoldloven ikke er aktuelt å innføre en generell kompensasjonsordning til lokalsamfunn som blir berørt av verneområder. Direktoratet ser at det i denne saken likevel er tilfeller som gjør det nødvendig med tiltak. Samlet sett får kommunene mange store og krevende områder der verneverdiene er helt avhengig av beite og tradisjonell skjøtsel. Direktoratet slutter seg derfor til Fylkesmannens vurdering om at det må vurderes om tilskudd til dyr på beite og drift av arealer innenfor landskapsvernområdene skal prioriteres i forbindelse med revisjon av bruken av regionale miljøtilskudd fra 2013. Direktoratet ser også at regionale miljøtilskudd ikke er tilstrekkelig for å ta vare på spesielle verneverdier med et særlig skjøtelsbehov, f. eks. naturbeitemarker og slåtteenger. Direktoratet vil derfor understreke at det er et spesielt behov for resurser til forvaltning og skjøtsel av disse områdene for å ivareta verneverdiene.

Miljøverndepartementet viser til at utbetaling av eventuelle erstatninger vil følge prosedyrer i samsvar med reglene i naturmangfoldloven. Departementet viser videre til at det ikke er aktuelt å innføre en generell kompensasjonsordning til lokalsamfunn som berøres av verneområder etter naturmangfoldloven. Resurser til forvaltning og skjøtsel for å ivareta verneverdiene vil alltid være avhengig av de til en hver tid gjeldende budsjettforutsetninger.

8 MERKNADER TIL ENKELTOMRÅDENE

8.1 Langsua nasjonalpark.

8.1.1 Avgrensing

Nord-Fron kommune ønsker at buer og beiteområde i Svarttjønnholet legges utenfor nasjonalparken. Gausdal kommune foreslår blant annet å endre grensa i Dokklia og nordover mot Liomseter slik at nasjonalparken reduseres og landskapsvernområdet utvides. Nordre Land kommune mener at nasjonalparken ikke bør ligge helt inntil Vestfjellveien. Øystre Slidre kommune kan akseptere nasjonalpark, men foreslår å redusere nasjonalparkens areal ved Haldorbu. I uttalelsene fra flere privatpersoner, Espedalen Bygdeallmenning, Kvikne-Skåbu grunneierlag, Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag,

Gausdal Skogeierlag, Gausdal Bondelag, Gausdal allmenningsstyre, Gausdal fjellstyre, Gausdal fellesdrift, Gausdal bondelag, Gausdal allmenningsstyre, Øystre Slidre fjellstyre, TINE Øystre Slidre Produsentlag, Øystre Slidre Bondelag, Øystre Slidre Sau og Geit, Torpa fjellstyre, Torpa allmenningsstyre, Viken Skog BA, Øystre Slidre Bondelag, Oppland Bondelag og Statskog SF pekes det på at nasjonalparkens areal bør reduseres. Dette begrunnes i at dyrkbar jord, beiteområder, buer og områder som er verdifulle i skogbrukssammenheng og hvor det er furuskog som kan benyttes til restaurering av seterhus, må holdes utenfor nasjonalparken. Enkelte hevder at det ikke er spesielle verneverdier i de aktuelle områdene. I enkelte områder foreslås at landskapsvernområdet utvides framfor at det etableres nasjonalpark. Det pekes også på at grensen for nasjonalpark ikke må være for nær setre og veier. Enkelte ønsker grensejustering slik at preparerte skiløyper legges utenfor nasjonalparken.

Fylkesmannen understreker at ingen støler/setrer ligger innenfor forslag til nasjonalpark. Etter justeringer som er gjort i avgrensingen mellom nasjonalpark og landskapsvernområde i Dokkfaret mener Fylkesmannen det er gitt et godt rom rundt alle setrene med tanke på videreutvikling av disse. Etter en helhetsvurdering av verneverdier og andre interesser i de ulike områdene vil Fylkesmannen foreslå at:

- Området rundt Storhøa, inklusive Svarttjønnholet og Snubbdalen i nord, blir tatt ut av nasjonalparken og i stedet inngår som en del av Espedalen landskapsvernområde. Ut fra inngreps situasjonen og landskapsverdier, bør området ved Øvre Agnsjøen, Brennhøa og Krusgravkampen fortsatt være en del av nasjonalparken. Alternativt kan avgrensingen mellom nasjonalparken og landskapsvernområdet opprettholdes, men med en bestemmelse i forskriften for nasjonalparken som åpner for rydding av skog og kratt rundt Svarttjønnholet i samsvar med forvaltningsplanen.
- Justeringer av grensen mellom nasjonalparken og Dokkfaret landskapsvernområde ved Dokkklia, Tortjørnlia, Mjøddokksetra og Tjyruverket. Dette for at det skal bli et større rom for eventuell nydyrking og beitekultur rundt disse setrene. Den delen av den foreslåtte nasjonalparken som ligger nord for hovedvassdraget ved Tjyruverket blir en del av Dokkfaret landskapsvernområde. Verneverdiene i dette området vil på en tilfredsstillende måte kunne bli ivarettatt innenfor landskapsvernområdet.
- Av hensyn til landskapsrom og arrondering av grenser, foreslås en mindre justering av grensen mellom nasjonalparken og Dokkfaret landskapsvernområde nord for Liomseter. Det tilrås ikke ytterligere grenseendringer her fordi forslag til forskrift for nasjonalparken gir et hjemmelsgrunnlag for oppføring av bygninger, anlegg og innretninger i regi av beitelag til beitebruk og tilsyn av bufe.
- Av hensyn til vegvedlikehold, opparbeidede rasteplasser og eventuell utvidelse eller nye slike plasser foreslås grensen justert langs Vestfjellvegen.
- Området rundt Haldorbu inklusive Bølhaugbua foreslås tatt ut av nasjonalparken og innlemmet i Fullsenn landskapsvernområde. Av hensyn til verneverdiene knyttet til våtmarkene omkring Fjelldokkvatnet bør dette området fortsatt være en del av nasjonalparken. Alternativt kan avgrensingen mellom nasjonalparken og landskapsvernområdet opprettholdes, men med en bestemmelse i forskriften for nasjonalparken som åpner for rydding av skog og kratt rundt Haldorbu i samsvar med forvaltningsplanen.
- Området mellom Øvre og Nedre Bjørnhølen mellom Vinstervatnet og Sandvatnet foreslås tatt ut slik at en vei, ei hytte, et lite masseuttak i tillegg til søndre del av selve dammen blir liggende utenfor nasjonalparken. Dette gir også rom for en eventuell framtidig utbygging av fallet mellom disse to magasinene.

Fylkesmannen viser ellers til at det er tatt hensyn til fortsatt bruk av den preparerte skiløypa over Vesleskagshøgda i forslag til forskrift for nasjonalparken.

Direktoratet for naturforvaltning støtter ikke fylkesmannens forslag om å endre grensen slik at Storhøa og Svarttjønnholet i Sør-Fron kommune tas ut av nasjonalparken. Direktoratet viser til kvalitetene knyttet til inngrepsfrie områder, og at arealet inngår i et

landskap som hører naturlig sammen med resten av høgfjellsområdene innenfor foreslåtte Langsua nasjonalpark. Direktoratet tilrår imidlertid at grensen mellom nasjonalparken og Espedalen landskapsvernområde trekkes slik at arealene i Snubbdalen kommer innenfor landskapsvernområdet. Med de tilpasninger som gjøres i verneforskriften for nasjonalparken om at det kan gis tillatelse til vedlikehold og rydding av skog og kratt omkring utmarkshamningen i Svarttjønnholet for beiteformål, samt hjemmel for nødvendig motorferdsel på barmark langs kjørespor mellom Storhøliseter og Svarttjønnholet i forbindelse med jordbruksnæring og arbeid med vedlikehold av kjøresporene, og foreslåtte grense for nasjonalparken, mener direktoratet at vernet ikke kommer i vesentlig konflikt med brukerinteressene i området.

Direktoratet støtter heller ikke Fylkesmannen i at området rundt Bøllhaugbua og Haldorbu blir liggende i landskapsvernområdet og ikke i nasjonalparken. Direktoratet viser til Fylkesmannens vurdering om at verneverdiene knyttet til våtmarkene omkring Fjelldokkvatnet bør være en del av nasjonalparken og påpeker at våtmarksarealene i dette området er verdisatt som viktige for våtmarksfugl og hører naturlig sammen med våtmarkene omkring Fjelldokkvatnet. Direktoratet mener verneformen landskapsvernområde ikke vil være tilstrekkelig for å sikre de biologiske verneverdiene i disse våtmarksområdene. Hele dette våtmarkskomplekset bør derfor være innenfor nasjonalparken. Direktoratet presiserer også at det er registrert rødlista sopparter ved Haldorbu. Direktoratet mener at vernet ikke kommer i vesentlig konflikt med brukerinteressene i dette området med de tilpasninger som gjøres i verneforskriften for nasjonalparken. Det kan gis tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med rydding av skog og kratt for beiteformål omkring utmarkshamningen ved Haldorbu, samt hjemmel for nødvendig motorferdsel på barmark langs kjøresporet mellom Kvitfeten og Haldorbu og mellom Storhøliseter og Svarttjønnholet i forbindelse med jordbruksnæring og arbeid med vedlikehold av kjøresporene. På bakgrunn av ovennevnte tilrår direktoratet en avgrensing mellom nasjonalparken og Fullsenn landskapsvernområde i tråd med grensebeskrivelsen i vedlegg A i høringsdokumentet. Direktoratet viser til at det ikke er registrert spesielle verneverdier på arealet mellom Øvre og Nedre Bjørnhølen mellom Vinstervatnet og Sandvatnet, og støtter Fylkesmannens vurdering om at dette tas ut av nasjonalparken. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

8.1.2 Forskrift for Langsua nasjonalpark

8.1.2.1 Verneformålet

Norges Jeger- og Fiskerforbund foreslår å fjerne ”uforstyrret opplevelse” i verneformålet.

Fylkesmannen viser til at formuleringen ”uforstyrret opplevelse” går på fravær av unødig støy. Det er i denne sammenheng særlig tenkt på støy fra motorferdsel. Støy som følge av et vanlig, naturvennlig friluftsliv inkludert jakt og fiske, inngår ikke i dette begrepet.

8.1.2.2 Inngrep

Nord-Fron kommune viser til at det i forskriften må åpnes for terskelbygging og andre elveløpsjusteringer i Vinstra elv tilsvarende som i Hersjømyrin naturreservat.

Gausdal kommune, Gausdal fellesdrift og Gausdal fjellstyre beskriver kjørespor fra henholdsvis Liomseter og fra Dokkfaret. Det presiseres at det finnes to atkomstveier til Nysetra hvorav den fra Dokkfaret ikke er nevnt i høringsforslaget. Oppland Hesteeierforening opplyser at det er brukt sperregjerde i forbindelse med beite for unghingster ved Svarttjernholet. Nordre Land kommune, Torpa fjellstyre og Torpa allmenningsstyre ønsker mulighet for å kunne sette opp gapahuk. Privatpersoner nevner behov for opplag av båt ved Brennodden ved Vinstervatn.

Fylkesmannen har merket seg de to aktuelle *kjøresporene* til Nysetra. Kjøresporet kan være aktuelt å benytte i forbindelse med vedlikehold og oppsetting av gjerder til utmarkshamningene. Fylkesmannen har forstått det slik at kjøresporet fra Dokkfaret i dag benyttes av en setereier i forbindelse med at vedkommende har beitedyr på Nysetra. Fordi motorisert ferdsel skal begrenses til et minimum i nasjonalparken og skal forvaltes strengere enn i landskapsvernområdene, vil Fylkesmannen ikke tilrå at det tas inn en bestemmelse i forskriften som åpner for bruk av kjøresporet mellom Dokkfaret og Nysetra for atkomst til sistnevnte. Fylkesmannen mener at all atkomst hit må foregå fra Vetafjellet. Fylkesmannen viser til at vedlikehold av det aktuelle sperregjerdet vil bli tillatt, og at det foreslås å åpne for bygging av nye gjerder i nasjonalparken i forbindelse med beite. Fylkesmannen viser til at det er lagt inn hjemmel for opplag av båter, og dette vil bli fulgt opp i forvaltningsplanen.

Fylkesmannen viser til at det ikke er nødvendig med en egen hjemmel for terskelbygging og elveløpsjusteringer i nasjonalparken fordi selve vannstrengen vil ligge i forslagene til Hersjømyrin naturreservat og Espedalen landskapsvernområde. Det vil imidlertid kunne bli behov for motorisert ferdsel i forbindelse med slike arbeider også i nasjonalparken. Det foreslås derfor en bestemmelse som åpner for dette.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det er et mål at eksisterende drift i all hovedsak skal kunne fortsette når det ikke går ut over verneverdiene. Sett i sammenheng med foreslått avgrensing ved Storhøa i Nord-Fron og Sør-Fron kommuner og ved Haldorbu i Øystre Slidre tilrår derfor direktoratet at det tas inn en hjemmel i nasjonalparkforskriften § 3 pkt. 1.3 om at det kan gis tillatelse til vedlikehold av kjøresporet mellom Storhøliseter og Svarttjønnholet og til vedlikehold av eksisterende kjørespor mellom Kvitfeten og Haldorbu. Direktoratet viser til at det foreslås en hjemmel som kan gi tillatelse til bygging av enkle gapahuker. Direktoratet presiserer at motorferdsel i nasjonalparken skal begrenses og mener derfor at atkomst til Nysetra må skje fra Vetafjellet og ikke gjennom nasjonalparken fra Dokkfaret. Direktoratet understreker at det må settes vilkår for opplag av båt i forvaltningsplan. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannen.

8.1.2.3 Planteliv

I uttalelsene fra Skrautvål sameige med flere, Gausdal fellesdrift, Fram Reinlag DA, Bølhaug Felæger, Gausdal allmenningsstyre, Gausdal fjellstyre, Statskog SF og Gausdal kommune er det blant annet pekt på at det er viktige beitearealer i nasjonalparken og som må skjøttes gjennom hogst, at det er behov for å ta ut trevirke til bruk på setrene, fedriftene, i gjeterhytter og buer. Det er også behov for å tynne skog på enkelte plasser i forbindelse med flytting av rein til vinterbeiteområdene. Det er ønske om at punktet om rydding av skog og kratt omkring buer og hytter suppleres med ”anlegg til organiserte beitelag”. Behov for tynning og beitekultivering, og at bjørkeskogen må holdes åpen på grunn av kulturlandskapsverdier, påpekes.

Fylkesmannen viser til foreslåtte grenseendringer ved Haldorbu og Svarttjønnholet for å kunne rydde skog og kratt av hensyn til beitet. Etter søknad kan det også tas ut ved til buer og hytter i nasjonalparken. Fylkesmannen kan ellers ikke se at det skulle være noe stort behov for rydding av beite innenfor forslaget til nasjonalpark slik forholdene er i dag. Fylkesmannen viser til at det er store beiteressurser innenfor landskapsvernområdene, der alle setrene ligger, hvor det er anledning til hogst og rydding av kratt for bl.a. å kunne bedre beitet. Ressursene bør derfor primært settes inn i landskapsvernområdene for å bedre beiteforholdene der.

Fylkesmannen tilrår at det tas inn en bestemmelse som gir anledning til å rydde skog langs flytteleier for tamreindrifta etter nærmere gjennomgang i forvaltningsplanen. Dette er ikke noe stort behov i dag, men behovet kan bli større i framtida.

Fylkesmannen er enig i at forskriften § 3, pkt 2.3 d kan suppleres med en hjemmel for å kunne tillate rydding av skog og kratt omkring gjerder, samlekrever og andre anlegg til organiserte beitelag.

Direktoratet for naturforvaltning viser til den tilrådte avgrensingen av nasjonalparken omkring Storhøa i Sør-Fron kommuner og omkring Haldorbu i Øystre Slidre. Målet er at eksisterende drift i all hovedsak skal kunne fortsette når det ikke går ut over verneverdiene. Direktoratet tilrår derfor at det tas inn en hjemmel i nasjonalparkforskriften § 3 pkt. 2.3 om at det kan gis tillatelse til vedlikehold og rydding av skog og kratt omkring utmarkshammene i Svarttjønnholet og Haldorbu for beiteformål i samsvar med forvaltningsplan. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

8.1.2.4 Dyreliv

Gausdal Jeger- og Fiskerforening, Mjøsen Skog BA, Oppland Bondelag, Gausdal allmenningssyre, Gausdal fjellstyre, Forum for Natur og Friluftsliv Oppland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Den Norske Turistforening, Statskog SF, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Sør-Fron kommune, Gausdal kommune og Oppland fylkeskommune mener at jaktforbundet i eksisterende Ormtjernkampen nasjonalpark ikke bør videreføres. Gausdal Jeger- og Fiskerforening henstiller om at det tas inn bestemmelser som sikrer trekkveier for elgstammen i Gausdal Vestfjell og sikrer den mot forstyrrelser i vinterbeiteområdet. Naturvernforbundet i Gausdal og Randsfjordmuseene AS ønsker å opprettholde jaktforbudet fordi området kan ha verdi både som referanseområde og fordi det er et viktig turområde der jaktforbud gir naturopplevelsen en ekstra dimensjon

Fylkesmannen mener området er så vidt lite at det ikke vil ha noen betydning for bevaring av de jaktbare artene det her er snakk om. Det finnes heller ikke andre biologiske argumenter for å ha et jaktforbud her. Dette inkluderer også behovet for referanseområder der jakt ikke er tillatt. Naturmangfoldloven hjemler ikke et jaktforbud som kun begrunnes ut fra friluftsliv og naturopplevelse. Fylkesmannen foreslår derfor at jaktforbudet innenfor eksisterende nasjonalpark oppheves.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannens vurderinger. Når det gjelder hensynet til elgstammen i Gausdal Vestfjell vises det til vurderingene i kapittel 7.7.4.

8.1.2.5 Ferdsel

Yddin og Javnlie løypelag SA, Øvre Svatsum utmarkslag mfl, Gausdal allmenningssyre, Skrautvål sameie mfl, Valdres Løypelag, noen enkeltpersoner og Statskog SF viser til at det er kvista hovedløyper som berører nasjonalparken og det bør kunne etableres nye preparerte skiløyper i parken. Øystre Slidre kommune viser til planlagt sykkelsti i nasjonalparken fra Skindro mot Bjørnhølen. Gausdal kommune påpeker at dette området skal være et bruksområde der økt tilrettelegging kan tillates sammenliknet med nasjonalparker som er mer sårbare for ferdsel.

Fylkesmannen viser til at nasjonalparken skal gi anledning til og være forbeholdt uforstyrret naturopplevelse gjennom utøvelse av et naturvennlig og enkelt friluftsliv. Samtidig skal den nye nasjonalparken skal være en "brukspark", men hvor bruken tilpasses verneverdiene. Friluftsliv som krever høy grad av teknisk tilrettelegging og omfattende motorisert ferdsel, må derfor foregå utenfor nasjonalparken. Fylkesmannen vil tilrå at det innenfor nasjonalparken ikke legges til rette for flere enn de to preparerte skiløypene som er registrert i forbindelse med verneplanprosessen. Løypa til Tapptjerdalsbua fra området ved Hundslægeret, og som har blitt sporsatt til påske med snøskuter, er opprinnelig ment å være en transportløype eller stikka løype. Den er ikke med på noe løypekart verken i Etnedal eller i Nord-Aurdal, og kan komme i konflikt med en rovfugllokaltet. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå at dette skal være en framtidig preparert skiløype. Det foreslås en bestemmelse som hjemler bygging av bruer og klopper i forbindelse med stier og skiløyper. Fylkesmannen har forstått det slik at det ikke er planlagt sykkelsti fra Skindro mot Bjørnhølen, men at en slik sykkelsti i Øystre Slidre kommune har vært omtalt

som en mulighet. I nasjonalparken er det hjemmelsgrunnlag for å anlegge nye stier. Hvorvidt eksisterende eller nye stier skal kunne benyttes til sykling, vil drøftes i forvaltningsplanen. Dersom det skal tilrettelegges for bruk av sykkel på stier innenfor nasjonalparken, må dette være en enkel form for tilrettelegging. En standard som tilsvarer en bred, oppgruset sykkeltrase vil ikke være aktuelt.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannens vurderinger.

8.1.2.6 Motorferdsel

I uttalelsene fra Bølhaug Felæger, Javnlie sameige, Øystre Slidre Fjellstyre, Øystre Slidre Sau og Geit og fra privatpersoner pekes det bl.a på behov for transport, særlig om vinteren, i forbindelse med vedlikehold av buer, frakt av varer og ved. Det påpekes at utfordringene knyttet til motorferdsel vil ivaretas bedre gjennom landskapsvern.

Fylkesmannen viser til kommentarer om frakt av ved, varer og utstyr, samt materialer til vedlikehold i kapittel 7.7.7.

Direktoratet for naturforvaltning viser til de tilrådte grenseendringene i nasjonalparken omkring Storhøa i Sør-Fron kommuner og tilradd grenseendring omkring Haldorbu i Øystre Slidre. Direktoratet mener nødvendig motorferdsel for å videreføre eksisterende bruk, drift og vedlikehold av utmarkshamningene i Svarttjønnholet og Haldorbu ikke vil være i vesentlig konflikt med verneformålet. Samtidig som en tilrår de nevnte grenseendringene, tilrår derfor direktoratet at det tas inn en hjemmel i forskriften for nasjonalparken pkt. 6.3 om at det kan gis tillatelse til motorferdsel på barmark langs kjørespor mellom Kvitfeten og Haldorbu og mellom Storhøliseter og Svarttjønnholet i forbindelse med jordbruksnæring og arbeid med vedlikehold av kjøresporene i samsvar med forvaltningsplan. Direktoratet tilrår også en egen hjemmel om at det kan gis tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med rydding av skog og kratt for beiteformål omkring utmarkshamningene i Svarttjønnholet og Haldorbu. Direktoratet kan ikke tilrår en egen hjemmel om bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for ettersyn av buer og hytter i nasjonalparken. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

8.1.3 Miljøverndepartementets tilrådning om Langsua nasjonalpark

Med utgangspunkt i en helhetlig vurdering av verneverdier og andre interesser i de foreslåtte verneområdene i denne verneplanen, slutter departementet seg til Fylkesmannens forslag til avgrensning av nasjonalparken. Miljøverndepartementet viser til at det ikke ligger støler i drift innenfor nasjonalparken, og departementet mener at bestemmelsene i verneforskriften ivaretar aktuelle bruksinteresser i nasjonalparken. Nasjonalparken grenser ned mot reguleringsmagasin for kraftproduksjon i Vinstervassdraget og Hornsjøen. Vernegrensen følger høyeste regulerte vannstand (HVR) slik at vernet ikke berører reguleringsmagasinet. Det vises til kapittel 7.7.11.2 vedrørende forholdet til avgrensning mot reguleringsmagasin. Departementet mener at med den avgrensning og det restriksjonsnivå som nå foreslås for nasjonalparken, vil ikke vernet hindre den eksisterende bruken av området i vesentlig grad samtidig som verneverdiene ivaretas på en god måte. Departementet slutter seg for øvrig til Direktoratet for naturforvaltning og anbefaler opprettelse av Langsua nasjonalpark i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

8.2 Haldorbu landskapsvernområde og Storlægeret landskapsvernområde

Høringsuttalelse og tilrådningene fra Fylkesmannen i Oppland og Direktoratet for naturforvaltning som gjengis under er knyttet til forslaget om Fullsenn landskapsvernområde som nå foreslås tatt ut av verneplanen. Landskapsvernområdene Haldorbu og Storlægeret erstatter deler av det foreslåtte Fullsenn landskapsvernområde og ligger begge i sin helhet innenfor det opprinnelige foreslåtte landskapsvernområdet. Disse landskapsvernområdene omtales derfor her samlet.

8.2.1 Avgrensing

I uttalelsene fra flere privatpersoner, Ole sameige, Javnlie sameige, Brumma og Dale sameige, Stølseigarane på Etnelien mfl, Stølseiare på Skindro mfl, TINE Øystre Slidre Produsentlag, Norges Skogeierforbund, Javnlie sameige, Øystre Slidre Bondelag, Øystre Slidre fjellstyre og hytteeiere pekes det på at Fullsenn landskapsvernområdet bør reduseres, at grensen bør følge statsallmenningsgrensen og at støler og hytter tas ut av det foreslåtte landskapsvernområdet. Uttalelsene begrunnes med at stølsdrift, beitebruk og bruk, eventuelt utvidelse av hytter, ikke skal hindres av et vern. Øystre Slidre kommune går imot etablering av Fullsenn landskapsvernområde. Konsekvensutredningen viser generelt negative konsekvenser for næringsinteressene for hele planområdet, og er spesielt store i Øystre Slidre. Verneplanen omfatter totalt 17 % av arealet i kommunen i et område der landbruket er i en særstilling på grunn av en sterk og aktiv stølsdrift. Kommunen vil ta ansvar for å ta vare på stølsområdene gjennom rettslig bindende hensynssoner, jf. ny plan- og bygningslov. En slik prosess bør involvere både lokale og regionale plan- og miljømyndigheter i et samarbeid med Nord-Aurdal kommune og Valdres natur- og kulturpark. DNT Gjøvik og Omegn og noen privatpersoner ønsker en utvidelse av landskapsvernområdet slik at det bl.a. omfatter ”Mellene”

Fylkesmannen viser til at det er betydelige verneverdiene knyttet til våtmarker for fugl og store arealer med myr og vierområder innenfor forslaget til Fullsenn landskapsvernområde. Den sterkt truede arten handmarinøkkel finnes i området. Området er svært verdifullt med tanke på kulturmiljø og kulturlandskap i tillegg til generelt store landskapsverdier. Av hensyn til verneverdiene bør det ikke foretas ytterligere grensejusteringer.

Fylkesmannen mener at hensynssoner i plan- og bygningsloven, utvalgte naturtyper og prioriterte arter i naturmangfoldloven vil være viktige virkemidler for å utfylle områdevernet. Valdres Natur- og Kulturpark vil ikke være noe selvstendig virkemiddel, men vil kunne dra nytte av verneområdene i sin merkevarebygging.

Fylkesmannen viser til at stølslaget Lie er det største stølslaget i aktiv drift i Øystre Slidre. De biologiske verdiene i dette området er representert også i andre deler av verneforslaget. Etter en totalvurdering der hensynet til brukerinteressene har veid tungt, vil Fylkesmannen derfor tilrå at stølslaget Lie tas ut av verneforslaget.

Fylkesmannen viser til at det ikke er grunnlag for utvidelser av landskapsvernområdet. Området ved Mellene inngikk tidligere i det opprinnelige utredningsområdet, men ble tatt ut etter en helhetsvurdering av verneverdier og brukerinteresser.

Fylkesmannen viser ellers til foreslåtte grenseendringer mellom Fullsenn landskapsvernområde og nasjonalparken jf kapittel 8.1.1.

Direktoratet for naturforvaltning støtter ikke forslaget om grenseendring mellom nasjonalparken og Fullsenn landskapsvernområde slik at området rundt Bøllhaugbua og Haldorbu blir liggende i landskapsvernområdet og ikke i nasjonalparken, jf. kapittel 8.1.1. Direktoratet vil imidlertid presisere at det ved utformingen av forskriftene er vektlagt at eksisterende bruk skal kunne holde fram. Med de tilpasninger som tilrås i verneforskriften for nasjonalparken med tanke på fortsatt bruk og drift av utmarkshamningen ved Haldorbu, kan ikke direktoratet se at tilrådommen om nevnte grenseendring kommer i vesentlig konflikt med brukerinteressene i området. På bakgrunn av ovennevnte tilrådning direktoratet at grensen mellom nasjonalparken og Fullsenn landskapsvernområde fastsettes i samsvar med grensebeskrivelsen i vedlegg A i høringsdokumentet. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannens tilrådommen om avgrensning av landskapsvernområdet.

8.2.2 Forskrifter

Øystre Slidre Bondelag mener at det meste vedrørende landbruksdrift skal være lov uten søknad og ”beiting er tillatt” endres til ”landbruksdrift er tillatt”. Sykling, organisert bruk av hest, organisert kjøring med hundespenn og jakthundtrening skal ikke reguleres. Bruk

av husdyrgjødsel, kunstgjødsel, kalk og sprøytemiddel på dyrka mark og stølsvoller skal kunne skje uavhengig av forvaltningsplan. Bruk av salt på veger og sand til snøsmelting samt bruk av plantevernemiddel for stubbebehandling ved rydding av stølsvoller bør heller ikke være søknadspliktig. Skrautvål sameige mfl. påpeker at uttak av virke og skjøtsel av utmarka er helt nødvendig for å bevare et åpent landskap rundt stølsgrendene og i beiteområdene, og har ingen tiltro til at hensiktsmessig skogsdrift med felling, utfrakt og nødvendig vegbygging vil tillates. Privatpersoner peker på behov for grøfting for å øke produksjonsevnen av beitegras. Torpa fjellstyre og Torpa allmenningssyre ønsker mulighet for å kunne sette opp gapahuk.

Fylkesmannen mener at de foreslåtte forskriftene gir nødvendig handlingsrom for å ivareta stølsbruken og dermed den bruken som i hovedsak har utviklet vernverdiene. De sikrer også den bruken som i framtiden skal holde disse verdiene vedlike. Fylkesmannen er innstilt på at nydyrking og beitekulturvering ikke bare skal være mulig i tilknytning til eksisterende setrer. Av hensyn til biologisk mangfold, kulturmiljøer, kulturminner og landskap kan det noen ganger være fordelaktig at slik aktivitet legges utenom eksisterende virksomhet. Fylkesmannen mener også at det bør være mulig å få utvist nye setrer innenfor landskapsvernområdet. Fylkesmannen vil understreke at om det skal gis tillatelse til nydyrking og nye setrer eventuelt også utenom der det er eksisterende virksomhet, må bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Retningslinjer for dette må fastsettes i forvaltningsplanen. Det viktige er å tilrettelegge for et hjemmelsgrunnlag som på sikt vil kunne tjene verneformålet. Et viktig moment i en slik konkret vurdering vil være behovet for å bygge ny atkomstveg ved etablering av nydyrking/nye setrer vekk fra eksisterende. Dette er et moment som gjør at det både av miljømessige og økonomiske hensyn oftest vil skje slike etableringer i tilknytning til eksisterende virksomhet.

8.2.2.1 Inngrep

I uttalelser fra Øystre Slidre fjellstyre, TINE Øystre Slidre Produsentlag, Øystre Slidre Bonde- og Småbrukarlag, Skrautvål sameige mfl., flere enkeltpersoner, Nordre Land kommune, Torpa fjellstyre og Torpa allmenningssyre vises det til behov for nye veier, opprusting av eksisterende veier og vedlikehold av kjørespor som er nødvendig for stølsdrift og sanking av beitedyr. Det pekes på behov for buffersone langs Vestfjellvegen og at det kan bli aktuelt å åpne for helårsveg gjennom området, inkludert nødvendig opprusting. Statens vegvesen Region øst skriver at det ikke foreligger planer for omlegginger eller større tiltak på de aktuelle strekningene av Vestfjellvegen. Vegvesenet forutsetter at et vern ikke er til hinder for drift og vedlikehold i tillegg til mindre trafikksikkerhetstiltak som lokale kurveutbedringer og siktutbedringer i kryss og avkjørsler mv. DNT Oslo og Omegn ønsker at verneforskriften åpner for å kunne erstatte selvbetjent hytte ved Storeskag, enten i samme område i Fullsenn landskapsvernområde alternativt innenfor nasjonalparken. Støls- og hytteeiere mener vernet ikke må hindre ulike utbyggingsbehov og gjerde rundt hytte og noen enkeltpersoner viser til at det er behov for å kunne ta ut grus blant annet til vedlikehold i tilnytning til stølene.

Fylkesmannen viser til at nybygg i dette åpne landskapet vil være svært uheldig. Vedrørende ønske om en ny selvbetjent hytte som erstatning for den som er på Storeskag i dag, vil Fylkesmannen bemerke at i tillegg til å kunne benytte eksisterende bygning på Storeskag, er det i omkringliggende stølslag en forholdsvis stor bygningsmasse der det bør være muligheter for leie. Det er heller ikke stor avstand fra Storeskag og ut av landskapsvernområdet med tanke på etablering av en hytte utenfor verneområdet. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå at det tas inn en hjemmel bygging av turisthytte innenfor Fullsenn landskapsvernområde.

Fylkesmannen viser til at det foreslås hjemmel for å kunne tillate nye bygninger, anlegg og innretninger for jordbruksformål. Dette inkluderer også inngjerding av beitedyr. Gjerding for å holde beitedyr ute fra et område, inklusive rundt ei hytte, er imidlertid i utgangspunktet ikke tillatt. Slik gjerding kan likevel inngå som et tiltak i forbindelse med skjøtsel av naturbeitemark i regi av forvaltningsmyndigheten.

Fylkesmannen viser til kapittel 7.7.2 om sammenbindingsveger og forholdet mellom kjørespor/traktorveger og bilveg, samt kapittel 7.7.7 om motorferdsel. Fylkesmannen mener en vei mellom Etnlii-Rognsfeten eller eventuelt Etnlii-Etnbekkstølen vil ligge i et åpent eller forholdsvis bratt og vanskelig terreng der vegbygging vil kunne medføre store sår i landskapet. Vegbygging vil dessuten kunne komme nær det varig verna vassdraget Etna. Fylkesmannen tilrår derfor ikke at det tas inn en hjemmel for å bygge en slik veg. Fylkesmannen er enig i at vegen Fullsennlii-Ranheimstølen, den såkalte Doblaugvegen, kan betraktes som en veg som kan være åpen for allmenn ferdsel. Fylkesmannen er også enig i at kjøresporet mellom Bergset og Bjørnhaug må kunne benyttes i forbindelse med stølsbruken i tillegg til behovet Bioforsk Løken har for bruk av samme kjørespor. Det samme gjelder enkelt vedlikehold av et slikt kjørespor. Fylkesmannen slutter seg også til at traseen fram til nordre ende av Heisenn er en bilveg. Herfra og inn til stølene ved Røssjøen er traseen imidlertid å betrakte som et kjørespor.

Vedrørende Vestfjellveien viser Fylkesmannen til at det foreslås at det etter søknad kan hjemles opprusting og mindre omlegging av denne veien. Et vern vil ikke være til hinder for drift og vedlikehold av vegen. Fylkesmannen mener det ikke er nødvendig med en generell buffersone langs Vestfjellvegen for blant annet omlegging av vegen, vegvedlikehold og etablering av veggsideanlegg. Av hensyn til friluftsliv og rekreasjon er det imidlertid allerede tilrettelagt med veggsideanlegg i form av mindre rasteplasser og parkeringslommer. Fylkesmannen ser at det kan være behov for en viss videreutvikling av dette. Det bør derfor tas inn en hjemmel for mindre tilrettelegging av denne karakter som også kan tjene informasjonsinnretninger i forbindelse med vernet. Dette vil bli nærmere vurdert i forbindelse med forvaltningsplanen.

Fylkesmannen viser til kapittel 7.7.2 om behovet for grus og grusuttak. Fylkesmannen har kartlagt grusressursene og det har det vært en prosess med Skrautvål sameige og Nord-Aurdal kommune for å finne en egnet lokalitet for et stamgrusuttak. Et aktuelt område er sør for stølslaget Etnsenn. Dette vil kunne dekke behovet i de indre områdene av landskapsvernområdet inklusive behov til vei og ellers innenfor jordbruket. Andre uttaksområder vil ikke være aktuelt innenfor Skrautvål Sameige. Det er ikke registrert andre aktuelle lokaliteter for stamgrusuttak innenfor det foreslåtte Fullsenn landskapsvernområde. For grusing av stølsvegene må det hentes grus utenfor verneområdet. Om det eventuelt kan åpnes for uttak av mindre mengder grus andre steder, må vurderes i forbindelse med forvaltningsplanen.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannens tilrådning og viser til de generelle vurderingene og tilrådingene vedrørende etablering av nye støler/setre og vedrørende spørsmålet om nye veger og sammenbindingsveger i kapittel 7.7.2.

Verneforskriften § 3 pkt 1.3 som omhandler nye støler presiseres. Direktoratet tilrår at dette eventuelt kun kan skje i tilknytning til eksisterende støler. Direktoratet tilrår også at det tas inn en egen hjemmel i forskriften § 3 pkt. 1.3 om at det kan gis tillatelse til:

”forlengelse av veg/kjørespor ved etablering av kjøreatkomst til nye støler og oppdyrking/beitekultur av nye areal.”

8.2.2.2 Planteliv

En hytteeier peker på gjengroingsproblematikk på Hundslægeret, ødeleggelse på grunn av hestetråkk og muligheter for fortsatt vedhogst rundt hytte. Synnfjell Dokksfløy Utmarkslag påpeker nødvendigheten av å kunne rydde langs Vestfjellvegen for å få utsikt og foreslår en 30 m vegetasjonsfri sone på hver side av vegen. Østre Slidre Bondelag ber om at *”beiting er tillatt”* i forskriften endres til *”landbruksdrift er tillatt”*.

Fylkesmannen viser til at det aktuelle beitet kan tas vare på gjennom hogst og rydding av kratt. Forvaltningsplanen må vurdere om det i regi av forvaltningsmyndigheten skal foretas aktiv skjøtsel av dette beiteområdet inklusive vedlikehold av tidligere drenering. Hogst

rundt hytter vil være tillatt. Rydding av skog og kratt innenfor landskapsvernområdet vil i all hovedsak kunne foregå etter gjeldende vernskogbestemmelser i skogbruksloven. Landskapsvernområdet vil derfor ikke legge spesielle begrensninger på slik rydding langs Vestfjellvegen.

Direktoratet for naturforvaltning viser til merknader om at eksisterende drift knyttet til jordbruk og skogbruk i all hovedsak skal kunne videreføres innenfor verneområdene. Beiting er direkte unntatt fordi det normalt er fortsettelse av en avgrenset og ønskelig aktivitet. "Landbruksdrift" er derimot et svært vidt begrep som ikke gir forutsigbare nok rammer for fremtidig utvikling med hensyn til verneformålet. Direktoratet kan derfor ikke tilrå at formuleringen i forskriften for Fullsenn landskapsvernområde pkt. 2.2 a) endres slik Øystre Slidre Bondelag foreslår. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannen.

8.2.2.3 Ferdsel

Privatpersoner forutsetter at de fortsatt kan ha båt ved Baustin/Etnsenn. Torpa fjellstyre og Torpa allmenningsstyre viser til planlagt trase for ny hundekjøringsløype mellom Lenningen og Lundsætra som også vil berøre Skardberga naturreservat. Yddin og Javnlie løypelag SA påpeker behov for legging av klopper i forbindelse med eksisterende og nye traseer.

Fylkesmannen viser til at forvaltningsplanen vil ha en gjennomgang av hvordan opplag av båter skal reguleres, men regner med at nåværende praksis med båtopplag i hovedsak vil kunne fortsette. Fylkesmannen viser til kapittel 7.7.2 når det gjelder hundekjøringsløyper. Også her må forvaltningsplanen gi anvisninger.

Direktoratet for naturforvaltning understreker at det må settes vilkår for opplag av båt i forvaltningsplan.

8.2.2.4 Motorferdsel

Flere privatpersoner peker på behov for motorisert ferdsel bl.a. pga uførhet/alder, til frakt av båt, materialer og utstyr, ved og settefisk. Det vises til at jakt og fiske regnes som næring og en del av inntekt til gårdsdriften. Det er nødvendig med motorferdsel i forbindelse med blant annet utkjøring av saltstein, gjerdemateriell, tilsyn av landbruksbygg og jakt og fiske. Skrautvål sameige mfl. og Øystre Slidre Bondelag viser til at frakt av båt må kunne foregå hele året. Det nevnes også at kjørespor brukes i jaktsammenheng. Nord-Aurdal Bondelag mener at snøskuterkjøring etter søknad som erstatning for dagens kjøring på barmark virker lite gjennomtenkt, da kun halve vegen er vinterbrøytet og området ligger ca. 30 km fra bygda.

Fylkesmannen viser til kommentarene om bruk av snøskuter for transport av ved, varer og utstyr, samt motorferdsel i forbindelse med tilsyn/ettersyn av landbruksbygg og jakt, bruk av kjørespor, transportbehov i forbindelse med utleie i utmarksnæring, utfrakt av elg og hjort og uttak av ved og tømmer i kapittel 7.7.7. Fylkesmannen viser til at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av snøskuter eller luftfartøy for transport av båt etter søknad. Fylkesmannen ser at det kan være hensiktsmessig at båt fraktes med motorkjøretøy der det finnes etablerte traseer og der avstanden fra støls-/seterveger er kort, framfor lange turer med snøskuter. Det samme gjelder for frakt av materialer i forbindelse med vedlikehold og byggearbeid. Områder der denne problemstillingen er aktuell, bør avgrenses i en forvaltningsplan. Ut fra den kjennskap Fylkesmannen har til dette i dag, er det spesielt kjøresporet til stølsområdet ved Røssjøen som er aktuelt. Fylkesmannen tilrå å ta inn bestemmelser som åpner for frakt av båt samt materialer og utstyr på barmark langs etablerte kjørespor etter søknad i Fullsenn landskapsvernområde.

Fylkesmannen viser til at forskriften hjemler tillatelse til bruk av snøskuter til utkjøring av saltstein og gjerdemateriell. I spesielle tilfeller kan det også gis tillatelse til motorferdsel på barmark i forbindelse med vedlikehold og oppsetting av nye gjerder og sankekeveer.

Fylkesmannen presiserer at når det gjelder bruk av kjørespor, vil tillatt kjøring i all hovedsak bare gjelde jordbruksformål. Forskriften er ikke til hinder for motorferdsel på vinterføre for hogst i jord- og skogbrukssammenheng, herunder vedhogst til bruk både innenfor og utenfor verneområdet. Det kan videre søkes om tillatelse til motorferdsel i forbindelse med annen hogst, inkludert vedhogst, og rydding av kratt. Bruk av snøskuter i forbindelse med fiske er ikke lov, verken etter verneforskriften eller motorferdselloven. Det er heller ikke anledning til å frakte jegere inn og ut av jaktområder med motorisert kjøretøy etter motorferdselloven, uten etter spesiell tillatelse og ved særlige behov.

Direktoratet for naturforvaltning tilrår ikke en egen hjemmel om bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for ettersyn av buer, hytter og støler i landskapsvernområdet. Direktoratet tilføyer at bestemmelsen om motorferdsel på barmark langs kjørespor i forbindelse med jordbruksnæring også må omfatte motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av kjørespor. Veger vil kunne benyttes i tråd med hjemmel i forskriftenes § 3 pkt. 6.2. Direktoratet viser til kapittel 7.7.7 og forskriften § 3 pkt 6.3 når det gjelder uttransport av felt elg og hjort. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

8.2.2.5 Forurensning

Privatpersoner påpeker behov for å bruke sprøytemiddelet Starane på kratt som vokser inn i gjerdene ved Rokvamsetra.

Fylkesmannen viser til at det i all hovedsak vil være tillatt med bruk av sprøytemidler på dyrket mark. Forvaltningsplanen vil gi nærmere retningslinjer for dette. Sprøyting i utmark vil ikke være tillatt. Generelt skulle det heller ikke være behov for bruk av slike sprøytemidler i dette aktuelle høgdelaget.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannen.

8.2.3 Miljøverndepartementets tilrådning om landskapsvernområdene Haldorbu og Storlægeret

Miljøverndepartementet viser til at det er store nasjonale landskapsverdier knyttet til de foreslåtte landskapsvernområdene. Ut i fra en helhetlig vurdering av verneverdier og andre interesser i området som var foreslått som Fullsenn landskapsvernområde, mener Miljøverndepartementet at verneverdiene blir ivaretatt gjennom opprettelse av de to landskapsvernområdene Haldorbu og Storlægeret. Stølsdriften preger deler av landskapet og vitner om menneskers drift gjennom tidene. Verneverdiene er således knyttet til både naturgrunnlag og kulturlandskap. Miljøverndepartementet understreker at vernet legger til rette for at stølsdriften innenfor de to foreslåtte landskapsvernområdene kan opprettholdes og kunne videreutvikles på en bærekraftig måte. Departementet legger til grunn at tiltak som er nødvendige av hensyn til stølsdriften, f.eks. oppdyrking, etablering av nye støler og forlengelse av veier, skal kunne tillates. Alle tiltak må skje i samsvar med verneformålet og naturmangfoldloven. Dersom slike tiltak blir aktuelt innenfor verneområdene, bør det primært skje i tilknytning til eksisterende støler. Oppdyrking av myr, fuktmark, sump eller andre verdifulle naturtyper vil imidlertid ikke tillates. Dersom det blir aktuelt med veibygging, må trasevalg og utforming vurderes i forhold til verneformålet og naturmangfoldloven. Generelt bør en være varsom med nye tiltak dersom dette kan få negativ betydning for verneverdiene innenfor landskapsvernområdet. Slike tiltak bør derfor primært etableres utenfor verneområdet.

Det følger av forskriftene at tiltak som f.eks. oppdyrking/ beitekultivering av nye arealer og utvising av nye støler, forlengelse av vei/kjørespor og omlegging og opprustning av eksisterende veier må være "naudsynt". I begrepet "naudsynt" ligger at søker må

dokumentere et behov for tiltaket og tiltaket må bygge opp under eller være nøytral i forhold til verneformålet.

Miljøverndepartementet mener at overnattingsbehov i forbindelse med naturbasert reiseliv primært bør dekkes innenfor den eksisterende bygningsmassen i landskapsvernområdene. I forskriftene åpnes det også for at det kan gis tillatelse til bygging av enkle gapahuker som kan være aktuelt i denne forbindelse. I helt spesielle tilfelle kan i henhold til generelle dispensasjonsbestemmelsen, jfr verneforskriften § 4, eventuelt gis dispensasjon til oppføring av enkle bygg til dette formålet i forbindelse med eksisterende bygningsmasse.

Departementet viser til at forskriftene er justert i forhold til forslaget som forelå for det opprinnelige foreslåtte Fullsenn landskapsvernområde slik at de nå er tilpasset de foreliggende forslagene. Dette innebærer blant annet bestemmelsen om å kunne gi tillatelse til uttak av løsmasser til veivedlikehold og jordbruksformål fra områder spesielt avsatt til formålet i forvaltningsplan, er tatt ut. Løsmasseforekomstene som var aktuelle for slike uttak, ligger nå utenfor verneplanen. Uttaket langs veien sør for Storeskag innenfor forslaget til Haldorbu landskapsvernområde er under avslutning og har ingen formell godkjenning i kommunen. Tilsvarende er bestemmelsen om å kunne tillate parkering av comingvogner og bobiler på arealer spesielt avsatt til formålet tatt ut. Slike arealer er ikke ansett som aktuelle innenfor Haldorbu landskapsvernområde.

Etter Miljøverndepartementets vurderinger legger forslaget til Haldorbu landskapsvernområde og Storlægeret landskapsvernområde slik de nå foreligger, godt til rette for utøvelse av nødvendig aktivitet og utvikling av stølsdriften i områdene. Miljøverndepartementet anbefaler opprettelse av Haldorbu landskapsvernområde og Storlægeret landskapsvernområde i samsvar med vedlagte forskrifter og kart.

8.3 Dokkfaret landskapsvernområde

8.3.1 Avgrensing

Naturvernforbundet i Gausdal, Naturvernforbundet i Oppland, Forum for Natur og Friluftsliv Oppland og Friluftslivets Fellesorganisasjon mener at resterende uutbygde deler av Dokkavassdraget blir underlagt vern, og det foreslås at grensen for landskapsvernområdet trekkes der Dokkelva renner ut i Dokkfløy på grunn av verneverdier knyttet til blant annet små stryk og fossefall som er viktig biotop for fossekallen. De tradisjonsrike setrene Toftsætra og Ormtjernssætra inkludert veien, bør være med i landskapsvernområdet, alternativt i nasjonalparken.

Fylkesmannen er ikke kjent med at det finnes særlig store verneverdier på sørsida av Vestfjellvegen ved Holsbrua. For å få med dette området måtte også en rekke tekniske inngrep blitt inkludert.

Arronderingsmessig ville det blitt et svært lite og smalt verneområde. Fylkesmannen mener derfor det ikke bør foretas grenseendringer i dette området. Fylkesmannen forutsetter at verneverdiene knyttet til setrene ivaretas gjennom øvrig forvaltning. Fylkesmannen viser ellers til forslag til grenseendringer mellom Dokkfaret landskapsvernområde og nasjonalparken ved flere setrer og en sandfuruforekomst, jf kapittel 8.1.1.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannens vurderinger.

8.3.2 Forskrift for Dokkfaret landskapsvernområde

8.3.2.1 Inngrep

Privatpersoner påpeker at vegen opp til Tortjønnplassen er i grensebeskrivelsen til verneforslaget definert som en traktorveg, men er i likhet med de andre setervegene bilveg og blir vedlikeholdt til denne standarden. DNT Oslo og Omegn har planer om utvidelser på Liomseter. I tillegg til utvidelser ønsker de nye selvstendige bygg og tillatelse til mikrokraftverk ved turisthytta selv om det ikke er konkrete planer om dette nå.

Fylkesmannen viser til at Liomseter er den eneste betjente turisthytte innenfor planområdet. Fylkesmannen mener derfor at Liomseter bør gis rom for nødvendige bygningsmessige utvidelser og tilpasninger. Fylkesmannen vil derfor tilrå at dersom det ikke er mulig å omdisponere bygningsmassen DNT Oslo og Omegn disponerer i dag, eller leie tilsvarende bygningsmasse i nærheten, bør det være hjemmel til eventuelle nye bygg og ikke bare nødvendige utvidelser av eksisterende bygninger. Fylkesmannen mener at det bør være mulig for turisthytta på Liomseter å bygge et mikrokraftverk innenfor landskapsvernområdet på tilsvarende måte som dette er mulig av hensyn til jordbruksformål. Vedrørende forholdet mellom kjørespor og veier, vises det til kapittel 7.7.2. Fylkesmannen mener det bør være en strengere holding til inngrep i sentrale deler av planområdet som Dokkfaret landskapsvernområdet enn områder som ligger mer mot utkanten som Fullsenn og Espedalen landskapsvernområder. Fylkesmannen tilrå derfor at det innenfor Dokkfaret landskapsvernområde bare blir tillatt med oppdyrking/beitekultur av nye areal i tilknytning til eksisterende setrer. Fylkesmannen mener at med de grensejusteringene som er foretatt i tilknytning til seterområdene, er det tilstrekkelig rom for utvidelse av seterdriften inkludert felles-/samdriftstilrettelegginger. Fylkesmannen presiserer at atkomstvegene til eksisterende setrer innenfor Dokkfaret landskapsvernområde er å anse som bilveg og ikke kjørespor/traktorveger.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at etablering av et verneområde blant annet skal hindre nye inngrep og tekniske installasjoner som kan forringe landskapsverdiene. Irreversible tiltak og inngrep er i utgangspunktet forbudt og bør bare vurderes som aktuelle i områder der det av hensyn til verneformålet vil være behov for slike tiltak. Etablering av ny turistforeningshytte er ikke nødvendig av hensyn til verneformålet. Direktoratet vil likevel peke på at arealene innenfor foreslåtte verneområder er mye brukt og svært viktige for friluftslivet i området. Fordi Liomseter allerede er etablert i området, slutter direktoratet seg til Fylkesmannen om at det bør gis rom for nødvendige bygningsmessige utvidelser og tilpasninger for fortsatt drift. Direktoratet vil imidlertid presisere at det ikke kan åpnes for etablering av nye bygninger på Liomseter så fremt behovet for overnatting kan dekkes gjennom kjøp eller leie av eksisterende bygninger. Direktoratet vil også peke på at det skal settes vilkår for eventuell bygging av hytte i forvaltningsplan. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannens tilrådning.

8.3.2.2 Plante- og dyreliv

Privatpersoner påpeker behov for rydding av bjørkeskog og kratt på Dokkholmen og Buholmen i Dokkvatnet, ikke bare rundt bebyggelsen der. Mjøsen Skog BA og Oppland Bondelag og Norges Skogeierforbund ber om at eksisterende lovverk, forskrifter samt bransjestandard (Levende Skog) blir lagt til grunn for skogsdrift i området. Disse reguleringene sikrer verneformålet tilstrekkelig, og det er derfor ikke behov for noe strengere regime enn det som går fram av vernskogforskriften. De påpeker at forvaltningsplan og arbeid med skogbruksplan i disse områdene bør samordnes. Gausdal Jeger- og Fiskerforening henstiller om at det tas inn bestemmelser som sikrer trekkveier for elgstammen i Gausdal Vestfjell og sikrer den mot forstyrrelser i vinterbeiteområdet.

Fylkesmannen viser til at det er tatt inn en bestemmelse som gir hjemmel for å kunne rydde skog og kratt omkring hytter i samsvar med retningslinjer i forvaltningsplanen. Det kan også tillates hogst av ved til de aktuelle hyttene. Av hensyn til verneverdier knyttet til deler av skogen, er det forutsatt at skogen skal drives etter en egen plan. Denne planen vil i hovedsak måtte bygge på de vernskogbestemmelsene som allerede gjelder i tillegg til visse tilpasninger til de spesielle verneverdiene. Skogbruksplanen for disse to områdene må samordnes med- og innlemmes i forvaltningsplanen.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til fylkesmannens kommentar.

8.3.2.3 Motorferdsel

Privatpersoner ber om at det holdes igjen et område utenfor gjerdene på Tortjønnplass seter som reguleres som innmark slik at det kan kjøres med motorredskaper for vedlikehold av gjerder og hus og at det etter søknad kan gis tillatelse til bruk av motorbåt på Dokkvatnet i forbindelse med transport av materialer til vedlikehold av bygninger på Dokkholmen og Buholmen. Motorbåt må også tillates ved fiskekultivering, kalking mm. av Dokkvatnet.

Fylkesmannen viser til kommentarene om motorferdsel på innmark og støls-/setervoller i forbindelse med drift og vedlikehold av jordbruksareal under kapittel 7.7.7. Fylkesmannen er kjent med at setereiere bruker motorbåt på Dokkvatnet for atkomst til setrer i drift, og vil foreslå at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til bruk av motorbåt på Dokkvatnet i forbindelse med jordbruksdrift og transport av materialer. Det er også hjemmel for å tillate bruk av motorbåt i forbindelse med fiskekultivering, kalking mm. Fylkesmannen viser for øvrig til at det må søkes om all motorferdsel i forbindelse med vedhogst. Hogsten må være i samsvar med retningslinjer som fastsettes i forvaltningsplanen for å sikre spesielle skogverdier i disse områdene. Støler og setrer i drift med årlig gjentakende uttak av ved vil kunne få flerårige tillatelser. Dersom vedhogsten inngår i skogbruksplanen, kan motorferdsel også eventuelt foregå uten søknad. Det er en fordel at slik virksomhet foregår vinterstid av hensyn til å unngå terrengskader, men det vil også kunne åpnes for vedhogst og transport i den forbindelse på barmark.

Direktoratet for naturforvaltning føyer til at bestemmelsen om motorferdsel på barmark langs kjørespor til værstasjonen i Dokkplia i forbindelse med vedlikehold også må omfatte motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av kjørespor. Direktoratet viser ellers til kapittel 7.7.7 og slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

8.3.3 Miljøverndepartementets tilrådning om Dokkfaret landskapsvernområde

Miljøverndepartementet viser til at det foreslåtte landskapsvernområdet omfatter landskap med store nasjonale verdier. Deler av landskapet er preget av stølsdrift og vitner om menneskers drift gjennom tidene. Verneverdiene er således knyttet til både naturgrunnlag og kulturlandskap. Miljøverndepartementet understreker at vernet legger til rette for at stølsdriften innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet kan opprettholdes og kunne videreutvikles på en bærekraftig måte. Departementet legger til grunn at tiltak som er nødvendige av hensyn til stølsdriften, f.eks. oppdyrking, etablering av nye støler og forlengelse av veier, skal kunne tillates. Alle tiltak må skje i samsvar med verneformålet og naturmangfoldloven. Dersom slike tiltak blir aktuelt innenfor verneområdene, bør det primært skje i tilknytning til eksisterende støler. Oppdyrking av myr, fuktmark, sump eller andre verdifulle naturtyper vil imidlertid ikke tillates. Dersom det blir aktuelt med veibygging, må trasevalg og utforming vurderes i forhold til verneformålet og naturmangfoldloven. Generelt bør en være varsom med nye tiltak dersom dette kan få negativ betydning for verneverdiene innenfor landskapsvernområdet. Slike tiltak bør derfor primært etableres utenfor verneområdet. Det følger av forskriften at tiltak som f.eks. oppdyrking/ beitekultivering av nye arealer og utvising av nye støler, forlengelse av vei/kjørespor og omlegging og opprustning av eksisterende veier må være "naudsynt". I begrepet "naudsynt" ligger at søker må dokumentere et behov for tiltaket og tiltaket må bygge opp under eller være nøytral i forhold til verneformålet.

Miljøverndepartementet mener at overnattingsbehov i forbindelse med naturbasert reiseliv primært bør dekkes innenfor den eksisterende bygningsmassen i landskapsvernområdene. I forskriftene åpnes det også for at det kan gis tillatelse til bygging av enkle gapahuker som kan være aktuelt i denne forbindelse. I helt spesielle tilfelle kan i henhold til generelle dispensasjonsbestemmelsen, jfr verneforskriften § 4, eventuelt gis dispensasjon til oppføring av enkle bygg til dette formålet i forbindelse med eksisterende bygningsmasse. Etter Miljøverndepartementets vurderinger legger forslaget til Dokkfaret

landskapsvernområde slik det nå foreligger godt til rette for utøvelse av nødvendig aktivitet og utvikling av stølsdriften i området.

Vedrørende den sårbare elgstammen i Gausdal Vestfjell viser departementet til kapittel 7.7.4 om at denne skal ivaretas gjennom forvaltningen av verneområdet. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler opprettelse av Dokkfaret landskapsvernområde i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

8.4 Espedalen landskapsvernområde

8.4.1 Avgrensing

En privatperson mener grensen for landskapsvernområdet bør følge vernskogsgrensen. Øvre Svatsum utmarkslag mfl. mener at grensen for landskapsvernområdet bør endres slik at arealene i Svatsum sameie ved Ongsjøfjellet tas ut. Fron fjellstyre mener at områdene i Fron statsallmenning, som allerede er sterkt berørt av kraftutbygging, ikke skal inngå i Espedalen landskapsvernområde. Gausdal kommune mener på bakgrunn av høringsuttalelsen til Blackstone Ventures Inc. at det bør tas ut 4,5 km² av Espedalen landskapsvernområde. Kommunen vurderer verneverdiene til først og fremst å være knyttet til landskapet. Kommunen påpeker at andre lokale høringsparter har lagt vekt på mulig arbeidsplasser og samfunnsutvikling i denne delen av Gausdal kommune. Kommunen er opptatt av at landskapet rundt Nedre Megrundstjern ikke skal ødelegges, men mener at verneplanen ikke må stenge for at malmletingen kan fullføres. Blackstone Ventures Inc. ber om at alle deres mutingsområder i Espedalen tas ut av verneforslaget, inkludert ved Megrund. De påpeker at de allerede har investert mye til malmleting i Espedalen og mener området har et stort potensiale, bl.a. gjennom ny teknologi for malmleting. Blackstone Ventures Inc. ønsker å ha arealet tilgjengelig for å lete etter nikkelmalm. Forekomstene av nikkel er ikke dokumentert, men selskapet mener at dette kan være en forekomst som kan være meget viktig for helhetsvurderingene av gruvedrift i Espedalsområdet.

Norges Geologiske Undersøkelser (NGU) viser til at deres kartlegging av bergartene og mineraliseringer i dagen, og mutingsselskapets geofysiske målinger og kjerneboringer, viser at det er gode muligheter til å finne økonomisk lønnsomme forekomster her. Ved en eventuell gruvevirksomhet i Espedalen bør alle aktuelle forekomster sees i sammenheng. NGU har i publikasjonen "Mineralressurser i Norge 2008" definert nikkelforekomstene i Espedalen til å være av nasjonal interesse. For å sikre en langsiktig og bærekraftig forvaltning av landets mineralressurser mener NGU at det i den nasjonale arealplanleggingen skal tungtveiende grunner til for ikke å ta hensyn til slike forekomster. Direktoratet for mineralforvaltning viser til at en framtidig gruvedrift på dyptliggende malmer i det vestligste området i Espedalen eventuelt vil bli drevet som underjordsdrift med atkomst fra utsiden av det foreslåtte landskapsvernområdet, men vil ha behov for mindre konstruksjoner som ventilasjonssjakter etc. på overflaten samt muligheten for undersøkelser av forekomstens utstrekning gjennom boringer fra dagen. Det vises til at det er tatt hensyn til tilsvarende behov i flere andre nasjonalparker/landskapsvernområder.

Statnett påpeker at verneforslaget så vidt berører eksisterende 300 kV-linje mellom Slangen og Breidsjøen og som innebærer et byggeforbudsbelte rundt linjen med totalbredde 38 meter. Nettløsningen i området skal vurderes i forbindelse med at enkelte ledninger og stasjoner nå nærmer seg sin tekniske levetid. Statnett ber om at det åpnes for bygging av en framtidig parallell kraftledning på 420 kV på strekningen mellom Slangen og Breidsjøen og som vil øke byggeforbudsbeltet til totalt 71 meter. Alternativt kan grensene for verneområdet endres slik at framtidig parallell kraftledning ligger utenfor. Naturvernforbundet i Gausdal og Naturvernforbundet i Oppland mener at verneforslaget også bør omfatte hele Ongsjøfjellet da dette er et populært turområde med enestående utsikt over det meste av foreslått nasjonalpark. De mener videre at Hornsjøen minst bør få status som landskapsvernområde.

Fylkesmannen viser til at det innenfor Fron statsallmenning er betydelige verneverdier knyttet til kvartærgeologi, naturtypen bekekløft, slåttemark, gammel barskog og landskap. Disse verneverdiene bør innlemmes i et eventuelt landskapsvernområde. Fylkesmannen mener at vernskoggrensa ikke er noen naturlig avgrensning av verneområdet. Hele høgdegradienten fra fjell ned til innsjøene bør med i landskapsvernområdet. I det aktuelle området er det også verneverdier knyttet til gammel barskog. Fylkesmannen kan derfor ikke tilrå en slik grenseendring.

Fylkesmannen viser til at verneforslaget tidligere er redusert av hensyn til malmforekomstene ved at de østvendte delene av Ongsjøfjellet er tatt ut. Den minste av forekomstene og den med dårligst gehalter synes å være forekomsten ved Megrundstjønna. Dette området utgjør 3-4 % av mutingsområdet til Blackstone Ventures Inc. i Espedalen-området. Det hevdes at denne forekomsten ved Megrundstjønna kan være den marginalforekomsten som avgjør om det kan bli kommersiell drift i Espedalen. Grensa for det foreslåtte landskapsvernområdet er her lagt ut fra hensynet til landskap/landskapsrom og arrondering. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå en grenseendring her. Dersom kommersiell drift etter nikkelmalm blir aktuelt, forutsetter Fylkesmannen, i likhet med bl.a. Gausdal kommune, at drivingen kan foregå under bakken fra områder utenfor det foreslåtte landskapsvernområdet. Fylkesmannen vil derfor tilrå at det i forskriften for forslag til Espedalen landskapsvernområde tas inn bestemmelser som gir mulighet for fortsatt malmleting og mindre konstruksjoner som ventilasjonssjakter og lignende, i forbindelse med eventuell kommersiell drift under bakken fra områder utenfor verneområdet. Hornsjøen er et regulert kraftmagasin, og det er ikke nødvendig å ta Hornsjøen inn i landskapsvernområdet for å få med andre viktige områder. Det er derfor ikke naturlig at dette blir en del av landskapsvernområdet.

Fylkesmannen viser til at eksisterende 300 kV-kraftlinje mellom Slangen og Breidsjøen ligger utenfor forslag til landskapsvernområde. Dette inkluderer også byggeforbudsbeltet på 38 m.

Dersom det blir aktuelt å bygge en ny kraftledning på 420 kV, mener Fylkesmannen denne kan legges parallelt med eksisterende på nordsida av denne og dermed utenfor forslag til landskapsvernområde.

Fylkesmannen viser ellers til forslag til grenseendring mellom Espedalen landskapsvernområde og nasjonalparken i området ved Storhøa. I tillegg viser Fylkesmannen til forslag til grenseendring mellom landskapsvernområdet og Hynna naturreservat som omtales i kapittel 8.9.1.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at landskapskvalitetene innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet er av nasjonal verdi. Direktoratet slutter seg derfor til fylkesmannen om at det ikke kan tilrås grenseendringer. Når det gjelder eventuell framtidig framføring av ny kraftlinje finnes alternative løsninger utenfor det foreslåtte verneområdet. Det vises ellers til kapittel 8.1.1. om avgrensningen mellom nasjonalparken og Espedalen landskapsvernområde i områdene rundt Storhøa med Svarttjønnholet.

8.4.2 Forskrift for Espedalen landskapsvernområde

8.4.2.1 Inngrep

I uttalelsene fra privatpersoner, Fron skogeigarlag, Mjøsen Skog BA, Oppland Bondelag, Nord-Fron kommune, Sør-Fron kommune, Gausdal kommune, Lillehammer og Omland Turistforening og Randsfjordmuseene AS, Fron skogeigarlag, Kvikne-Skåbu grunneierlag, Espedalen Bygdeallmenning, Gausdal Bondelag, Gausdal Skogeierlag, Øvre Svatsum utmarkslag mfl og Gausdal Fellesdrift pekes det på at det må gis muligheter til uttak fra eksisterende skiferbrudd og klebersteinsbrudd ved Venlia, at det må kunne settes opp fiskebu med tilhørende båtnaust for å kunne drive næringsfiske og at verneforslaget må tilpasses setermiljøet. Det pekes på at det må tas høyde for en eventuell nyåpning av Storhøliseter som reiselivsbedrift, inkludert hensyn til nødvendige utbygginger og utvikling av bærekraftige reiselivs- og opplevingsprodukter knyttet til driften, og at det kan

etableres/bygges en selvbetjeningshytte på strekningen Kittilbu-Liomseter, der den mest aktuelle lokaliseringen er Bødalsnysætra. Det pekes det på forhold bl.a. knyttet til bruk av kjørespor i forbindelse med jordbruksnæring og transport av utstyr, samt nødvendig vedlikehold av kjøresporene. Det må gis tillatelse til kraftutbygging i Gulliksbekken og åpnes for terskelbygging og andre elveløpsjusteringer i Vinstra elv tilsvarende som i Hersjømyrin naturreservat. NVE opplyser om mini-/mikrokraftverk at det er gitt konsesjonsfritak til Ongsjoa kraftverk i Ongsjoa og et mikrokraftverk i Gryta, men disse er ikke utbygd. For sistnevnte er oppstartsfristen på fem år utgått. Det er per i dag ingen andre planer om småkraftverk i planområdet.

Fylkesmannen er ikke kjent med at det er kommersielle interesser knyttet til klebersteinsbrudd ved Venlia. En eventuell gjenopptagelse av driften vil være uheldig for landskap, innsyn og støy, og det vil komme i konflikt med verneformålet. Dette stiller seg derfor annerledes enn gjenopptagelse av drift på nedlagte setrer som kan være i tråd med verneformålet. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå at det tas inn bestemmelser som kan hjemle gjenopptagelse av drift i dette skifer- og klebersteinsbruddet.

Fylkesmannen viser til at Storhøliseter fortsatt bærer preg av seterbebyggelse og har viktige kulturmiljøverdier. Storhøliseter bør derfor ikke bli gjenstand for tyngre reiselivsutbygging, men basere seg på den småskala reiselivstradisjonen seterområdet har i dag. I forslag til forskrift er det tatt inn en bestemmelse som åpner for ombygging og utvidelse av bygninger. Dette vil kunne ivareta det behovet som måtte komme for mindre utvidelser av reiselivsvirksomheten, men fortsatt slik at verneverdiene i området blir ivaretatt og innenfor rammene av verneformålet. Fylkesmannen ser at det vil være formålstjenlig med en overnattingsmulighet mellom Kittilbu og Liomseter hvor Bødalsnysetra vil være den mest egnede plassering. Denne setra har verneverdier både knyttet til naturmangfold og kulturmiljø. Behovet for overnatting bør kunne dekkes innenfor den bygningsmassen som allerede finnes i området. Dersom dette likevel ikke viser seg å være mulig, vil fylkesmannen tilrå at det tas inn en bestemmelse i forskriften som hjemler adgang til bygging av et mindre overnattingskvarter i forbindelse med turiststinettet. Dersom et slikt bygg skulle bli aktuelt, må det tilpasses den øvrige bygningsmassen på setra når det gjelder byggeskikk i tillegg til at det må tas hensyn til naturmangfoldet, estetikk og landskap. Fylkesmannen vil presisere at det bare bør bli snakk om ett bygg med eventuelt tillegg av sikringsbu, do og vedskåle.

Fylkesmannen mener det skal svært mye til før et fiske i Hornsjøen får et slikt næringsmessig omfang at det er berettiget ei egen fiskebu, jf. forvaltningspraksisen når det gjelder slike buer etter plan- og bygningsloven. Fylkesmannen viser også til gjeldende forvaltningspraksis som Statskog gjennomfører for slike saker, der det ikke gis anledning til oppføring av fiskebu ved deling av fiskeretter. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå hjemmel for oppføring av et slikt bygg.

Fylkesmannen viser til at kraftverket i Ongsjoa og det tidligere konsesjonsgitte mikrokraftverket i Gryta ligger utenfor foreslått verneområde. Fylkesmannen minner om at det er hjemmel for å kunne tillate mikrokraftverk innenfor landskapsvernområdene i en jordbruksmessig sammenheng. Den samme hjemmelen gjelder for et eventuelt mikrokraftverk i Gulliksbekken. Noe større anlegg vil ikke kunne tillates på grunn av omfanget av inngrep i forbindelse med slike anlegg. Fylkesmannen foreslår også en bestemmelse både for etablering av terskler/elveløpsjusteringer og for motorisert ferdsel i den forbindelse for landskapsvernområdet.

Fylkesmannen viser til at videre behandling av kjørespor og traktorveier må skje i forbindelse med forvaltningsplanen.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at irreversible tiltak og inngrep i er utgangspunktet forbudt og bør bare vurderes som aktuelle i områder der det av hensyn til verneformålet vil være behov for slike tiltak. Direktoratet mener at etablering av ei ny turistforeningshytte ikke er nødvendig av hensyn til verneformålet. Direktoratet vil likevel

peke på at arealene innenfor foreslåtte verneområder er mye brukt og svært viktige for friluftslivet i området. Direktoratet ser at det kan være behov for et overnattingskvarter på strekningen mellom Kittilbu og Liomseter, og slutter seg til Fylkesmannens tilrådning. Direktoratet vil imidlertid presisere at det ikke kan åpnes for etablering av nye bygninger på Bødalsnysetra så fremt behovet for overnatting kan dekkes gjennom kjøp eller leie av eksisterende bygninger. Direktoratet vil også peke på at det skal settes vilkår for eventuell bygging av hytte i forvaltningsplan. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannens tilrådning.

8.4.2.2 Plante- og dyreliv

En privatperson påpeker behov for bygging av nye skogsveger, flatehogst der dette er ønskelig og markberedning og planting. Nord-Fron kommune påpeker at naturlig forynging av skog som regel bare er aktuelt i furuskog. Dette vil bl.a. i Fron allmenning være vanskelig grunnet sterke skader av store mengder elg som beiter på småfurua. Mjøsen Skog BA og Oppland Bondelag og Norges Skogeierforbund ber om at eksisterende lovverk, forskrifter samt bransjestandard (Levende Skog) blir lagt til grunn for skogsdrift i området. Disse reguleringene sikrer verneformålet tilstrekkelig, og det er derfor ikke behov for noe strengere regime enn det som går fram av vernskogforskriften. Deler av Espedalen landskapsvernområde ligger lavere enn vernskoggrensen og de ber derfor om at kravet til hogstform som "skal skje som plukkhogst" blir moderert. De påpeker at forvaltningsplan og arbeid med skogbruksplan i disse områdene bør samordnes. Gausdal Jeger- og Fiskerforening henstiller om at det tas inn bestemmelser som sikrer trekkveier for Gausdal elgstammen i Gausdal Vestfjell og sikrer den mot forstyrrelser i vinterbeiteområdet.

Fylkesmannen viser til kapittel 7.7.2 og forskriften § 3 pkt 2.5 når det gjelder skogsveger og hogst. Ut over dette vil Fylkesmannen også vise til muligheten for planting slik det framgår av forslag til forskrift. Om det skal gis rom for markberedning for lettere å få naturlig foryngelse og dermed unngå planting, må tas opp i planen for skogsdrift som skal utarbeides som en del av forvaltningsplanen. Det samme gjelder treslagsskifte. Det skal imidlertid legges stor vekt på å unngå slikt treslagsskifte for ikke å endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Av hensyn til verneverdier knyttet til deler av skogen, er det forutsatt at skogen skal drives etter en egen plan. Denne planen vil i hovedsak måtte bygge på de vernskogbestemmelsene som allerede gjelder i tillegg til visse tilpasninger til de spesielle verneverdiene. Skogbruksplanen for disse to områdene må samordnes med- og innlemmes i forvaltningsplanen.

Direktoratet for naturforvaltning vil presisere at det ikke er hjemmel for markberedning dersom det kan gå ut over landskapets art. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannen.

8.4.2.3 Motorferdsel

Privatpersoner peker bl.a. på behov for eventuell nyåpning av Storhøliseter og frakt av utstyr til vedlikehold av fiskebu ved Agnsjøen, samt transport av bevegelseshemmede hit sommer og vinter. Eventuell nyåpning av Storhøliseter som reiselivsbedrift nevnes også av Nord-Fron kommune. Oppland Hesteeierforening påpeker at det kan bli behov for bruk av beltegående jernhest ved eventuell utfrakt av skadet hest fra Svarttjønnholet. Torkild Ovrums Jaktlag viser til at det benyttes muskegg i Langsudalen-Raudgrova/Veslehø fordi det er lange avstander med ulendt terreng og flere elvekryssinger samt at det ofte skytes flere elg per dag som med en muskegg kan fraktes ut med kun én tur slik at slaktet ikke blir liggende i terrenget.

Fylkesmannen viser til at det ikke er hjemmel for å gi tillatelse til frakt av personell med snøskuter i høringsforslaget. Fylkesmannen ser at det i forbindelse med eventuell gjenopptagelse av betjent drift på Storhøliseter kan være grunnlag for å tillate transport av personell på lik linje med Liomseter. Kjøring må i tilfelle foregå langs vegtraseene i området. Fylkesmannen vil derfor tilrå at det tas inn en bestemmelse som etter søknad

hjemler tillatelse til transport av personell i tillegg til bagasje, varer, materiell etc. ved bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy i forbindelse med drift av betjent turishytte. Fylkesmannen presiserer at denne bestemmelsen ikke hjemler frakt av personell i forbindelse med utleievirksomhet.

Fylkesmannen viser til at det er en generell bestemmelse i alle verneforskriftene om nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe, der det skal gis melding til ansvarlig oppsyn i forkant av kjøring. Fylkesmannen viser til kommentarene om frakt av materialer og utstyr, samt transport av bevegelseshemmede under kapittel 7.7.7.

Fylkesmannen viser for øvrig til at det må søkes om all motorferdsel i forbindelse med vedhogst, der hogsten må være i samsvar med retningslinjer som fastsettes i forvaltningsplanen for å sikre spesielle skogverdier i disse områdene. Støler og setrer i drift med årlig gjentakende uttak av ved vil kunne få flerårige tillatelser. Dersom vedhogsten inngår i skogbruksplanen, kan motorferdsel også eventuelt foregå uten søknad. Det er en fordel at slik virksomhet foregår vinterstid av hensyn til å unngå terrengskader, men det vil også kunne åpnes for vedhogst og transport i den forbindelse på barmark.

Direktoratet for naturforvaltning viser til vurderingene i kapittel 7.7. og tilrår at den aktuelle bestemmelsen i forskriften § 3 pkt 6.3 presiseres slik at det kan gis tillatelse til bruk av bl.a. muskegg som ikke setter varige spor i terrenget for uttransport av felt elg og hjort i samsvar med forvaltningsplan i forbindelse med jakt. Det er vektlagt at det er tradisjon for bruk muskegg i området og at den ikke setter varige spor i terrenget. Direktoratet tilføyer at bestemmelsen om motorferdsel på barmark langs kjørespor i forbindelse med jordbruksnæring også må omfatte motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av kjørespor. Direktoratet føyer også til at bestemmelsen om motorferdsel på barmark langs kjørespor i forbindelse med jordbruksnæring også må omfatte motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av kjørespor. Direktoratet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen.

8.4.3 Miljøverndepartementets tilrådning om Espedalen landskapsverneområde

Miljøverndepartementet viser til at det foreslåtte landskapsvernområdet omfatter landskap med store nasjonale verdier. Deler av landskapet er preget av stølsdrift og vitner om menneskers drift gjennom tidene. Verneverdiene er således knyttet til både naturgrunnlag og kulturlandskap. Miljøverndepartementet understreker at vernet legger til rette for at stølsdriften innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet kan opprettholdes og kunne videreutvikles på en bærekraftig måte. Miljøverndepartementet understreker at vernet legger til rette for at stølsdriften innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet kan opprettholdes og kunne videreutvikles på en bærekraftig måte. Departementet legger til grunn at tiltak som er nødvendige av hensyn til stølsdriften, f.eks. oppdyrking, etablering av nye støler og forlengelse av veier, skal kunne tillates. Alle tiltak må skje i samsvar med verneformålet og naturmangfoldloven. Dersom slike tiltak blir aktuelt innenfor verneområdene, bør det primært skje i tilknytning til eksisterende støler. Oppdyrking av myr, fuktmark, sump eller andre verdifulle naturtyper vil imidlertid ikke tillates. Dersom det blir aktuelt med veibygging, må trasevalg og utforming vurderes i forhold til verneformålet og naturmangfoldloven. Generelt bør en være varsom med nye tiltak dersom dette kan få negativ betydning for verneverdiene innenfor landskapsvernområdet. Slike tiltak bør derfor primært etableres utenfor verneområdet. Det følger av forskriften at tiltak som f.eks. oppdyrking/ beitekultivering av nye arealer og utvising av nye støler, forlengelse av vei/kjørespor og omlegging og opprustning av eksisterende veier må være "naudsynt". I begrepet "naudsynt" ligger at søker må dokumentere et behov for tiltaket og tiltaket må bygge opp under eller være nøytral i forhold til verneformålet.

Miljøverndepartementet mener at overnattingsbehov i forbindelse med naturbasert reiseliv primært bør dekkes innenfor den eksisterende bygningsmassen i landskapsvernområdene. I forskriftene åpnes det også for at det kan gis tillatelse til bygging av enkle gapahuker som kan være aktuelt i denne forbindelse. I helt spesielle tilfelle kan i henhold til generelle

dispensasjonsbestemmelsen, jfr verneforskriften § 4, eventuelt gis dispensasjon til oppføring av enkle bygg til dette formålet i forbindelse med eksisterende bygningsmasse. Etter Miljøverndepartementets vurderinger legger forslaget til Espedalen landskapsvernområde slik det nå foreligger godt til rette for utøvelse av nødvendig aktivitet og utvikling av stølsdriften i området.

Miljøverndepartementet mener at den foreslåtte avgrensingen av Espedalen landskapsverneområde ivaretar eventuell framtidig gruvedrift i Espedalsområdet. Forskriften åpner også for prøveboring og etablering av nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster med uttakssted utenfor verneområdet, jf forskriften § 3 pkt 1.3 y og punktene 6.3 w.

Vedrørende den sårbare elgstammen i Gausdal Vestfjell viser departementet til kapittel 7.7.4 om at denne skal ivaretas gjennom forvaltningen av verneområdet.

Landskapsvernområdet grenser ned mot reguleringsmagasin for kraftproduksjon i Hornsjøen. Grensen følger høyeste regulerte vannstand (HRV), og det vises til kapittel 7.7.11.1 vedrørende forholdet til avgrensing mot reguleringsmagasin.

Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler opprettelse av Espedalen landskapsvernområde i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

8.5 Kjølaåne naturreservat

8.5.1 Avgrensing Kjølaåne naturreservat

Flere privatpersoner, Stølseiere på Skindro mfl., Yddebu sameige, Øystre Slidre Bondelag og Øystre Slidre fjellstyre, Yddin og Javnlie løypelag SA mener verneområdet bør reduseres. Bl.a. beiteområder og rekreasjonsområde med bål plass og skiløype holdes utenfor verneområdet. Dagens bruk av robåt og kanoer, opplag av båt og fiske må kunne fortsette. Det påpekes at verneverdiene kan ivaretas ved landskapsvern, og ikke reservat som vil legge for sterke begrensninger på drift av støler og fellesbeite. Øystre Slidre kommune og Øystre Slidre Bondelag ber om at naturreservat tas ut av verneplanen.

Verneverdier i området bør kunne sikres gjennom en alternativ planprosess med hensynssoner i arealdelen til kommuneplanen. Bioforsk Øst Løken mfl. mener oppsetting av gjerder bør vurderes for å styre beitetrykket, og at myrkomplekset kan gro igjen hvis det ikke skal kunne ryddes kratt og hogges ved.

Fylkesmannen viser til at det er svært store verneverdier knyttet til våtmark/fugl, myr/myrtyper, plantearter/botanikk og kilder/kildehorisonter i tillegg til store landskapsmessige kvaliteter og verdier knyttet til vassdrag. Disse verdiene blir best ivaretatt gjennom bruk av verneformen naturreservat, jf bestemmelsene i naturmangfoldloven. Naturreservat gir også hjemmel til å kunne regulere bruken, herunder bl.a. ferdsel og jakt, der det måtte være nødvendig av hensyn til verneformålet. Fylkesmannen viser til kapittel 8.2.1 når det gjelder bruk av hensynssoner etter plan- og bygningsloven, mulighetene for skjøtsel av området av hensyn til verneverdiene og tilrettelegging for friluftslivet. Fylkesmannen vil derfor tilrå at forslaget om et naturreservat i området opprettholdes.

Fylkesmannen viser til at bl.a. oppsetting av gjerder, sankekveer og saltstein i forbindelse med beite vil kunne bli tillatt. Fylkesmannen foreslår noen grensejusteringer slik at det blir mer rom rundt stølene, og at mer av bjørkeskogen blir liggende innenfor landskapsvernområdet. Kjøresporet mellom Bergset og Bjørnhaug ligger utenfor forslag til naturreservat, og fylkesmannen mener det er ikke behov for mer rom rundt dette. Gjennom tidligere grensejusteringer er noen av dyrkingsteigene som ligger innenfor Yddebu sameige tatt ut av reservatforslaget. Teigene som fortsatt ligger innenfor forslaget, ligger inne i myr- og våtmarksområdet. Med de store, dokumenterte verneverdiene i dette området er det tvilsomt om det kunne gis tillatelse til oppdyrking etter nydyrkingsforskriften i jordloven. I kommuneplanen for Øystre Slidre er disse lagt ut som et viktig naturområde. Dyrking av myr er dessuten uheldig sett ut fra nasjonale klimamål. Fylkesmannen viser til at teigene fortsatt kan nyttes til beite og eventuelt også gjerdes inn

til dette formål. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå ytterligere grenseendringer for Kjølåne naturreservat.

Det tilrettelagte rekreasjonsområdet ved Yddeosen, inklusive båtplassene, ligger utenfor forslaget til reservat. Det er i forslag til verneforskrift gjort unntak for merking, rydding og vedlikehold av skiløypene i området, og det vil også bli tillatt med oppkjøring/preparering av disse. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå endringer av grensa ved Yddeosen.

Fylkesmannen vil imidlertid tilrå en endring av grensa langs stølsvegen mellom Rauåne og Selstølen slik at blant annet en jord- og steinfylling ved veien kommer utenfor reservatet.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannen.

8.5.2 Forskrift for Kjølåne naturreservat

8.5.2.1 Inngrep

Stølseigarar på Bustebakkstølen mfl. påpeker at det er sannsynlig at inngjerding vil bli en forutsetning for videre stølsdrift og melkeproduksjon basert på utmarksbeite.

Fylkesmannen viser til at det i forskriften er tatt inn en hjemmel som vil kunne tillate slik inngjerding.

Direktoratet for naturforvaltning viser til Fylkesmannens kommentar.

8.5.2.2 Planteliv

Stølseigarar på Bustebakkstølen mfl. gjennomfører i samråd med Øystre Slidre fjellstyre vedhogst i Gaukhøvd. Yddebu sameige og Fram Reinlag Da påpeker behovet for å rydde ”gater” i terrenget for inndriving av rein til samlekvæen på Selstølsdøgda. Det pekes også på behov for vedhogst til eget bruk i nærheten av gjeterbuene, og at restriksjoner på hogst generelt er bekymringsfullt med tanke på gjengroing.

Fylkesmannen viser til kapittel 7.7.3 om mulig hogst og rydding av kratt som en del av skjøtselen av våtmarksreservatene. Det er foreslått grenseendringer ved Gaukhøvd slik at mer av bjørkeskogen nå ligger innenfor forslag til landskapsvern. Det er dessuten en hjemmel i forslag til forskrift som gir mulighet for å kjøre ut ved som blir hogd ved bruk av beltekjøretøy på snødekt mark. Regulær vedhogst til buer/hytter som ligger utenfor naturreservatet, må foregå utenfor dette verneområdet.

Av hensyn til tamreindrifta tilrås en bestemmelse som gir hjemmel til å kunne rydde skog og kratt i flyttleier i forbindelse med inndrivingen til slakteinnhegningen på Selstølsdøgda.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannen.

8.5.2.3 Ferdsel

I uttalelsene fra Stølseigarar på Bustebakkstølen mfl., Vangsjøen Vel, Yddin og Javnlie løypelag SA og Øystre Slidre kommune pekes det på at friluftaktiviteter i nærmiljøet er en vesentlig del av stølslivet og Kjølåne (Fløten) nyttes til bading, padling og roing med gummibåt. Det bør tillates merking, rydding, vedlikehold og utbedring av eksisterende stier og eventuelle trillestier for sykkel, skiløyper og gamle ferdselsveger. Det må legges til rette for bygging av bru over Kjølåni i henhold til løypeplan fra kommunen. Brua er tenkt brukt som en kombinert passering av elva både for sykkel, fotturister og løypemaskin, og det må kunne etableres nye preparerte skiløyper og legges til rette for sykkelsti gjennom området.

Fylkesmannen tilrås at det blir hjemmel for å tilrettelegge for stiene, løypene og traseene i form av anlegg og innretninger som buer og klopper. Det er allerede en bestemmelse i

forskriften som hjemler merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og skiløyper og gamle ferdselsveger. Det er ikke foreslått å legge restriksjoner på bading innenfor forslag til naturreservat. Fylkesmannen viser til at det er tilrådd at begrensningene i den allmenne båtbruken innenfor våtmarksreservatene skal gjelde fram til 20. juni. For å begrense forstyrrelsene på fuglelivet under hekkeperioden er det også for området Kjølåane viktig med en slik bestemmelse. Fylkesmannen tilrår derfor at bestemmelsen om forbud mot bruk av robåt, kano eller lignende blir beholdt, men at slik bruk i Etna og Kjølåane kan foregå fra 20. juni.

Direktoratet for naturforvaltning presiserer at forutsetningen for eventuell dispensasjon til opparbeiding og merking av nye stier, skiløyper og hundekjøringsløyper, er at det ikke er til skade for verneverdiene, og tiltaket skal eventuelt ha en kanaliserende effekt med tanke på verneformålet. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannen.

8.5.2.4 Motorferdsel

Stølseigarar på Bustebakkstølen mfl. opplyser at de i forbindelse med vedhogsten rundt Gaukhøvd bruker snøskuter og at det i noen områder kan bli behov for traktor både i forbindelse med hogst av ved og til inngjerding. Yddebue sameige mener det vil bli umulig å hente ut felt storvilt hvis det blir reservat. De påpeker at reindriften fører til stor bruk av snøskutere i området gjennom hele vinteren.

Fylkesmannen viser til forslag til verneforskrift som åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved på snødekt mark, samt motorferdsel for oppsetting av gjerder, sankekvever og saltstein, etter søknad. Det foreslås hjemmel i forskriften som gir mulighet for å kjøre ut ved med beltekjøretøy på snødekt mark. Forskriften åpner også for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan tillate utfrakt av felt elg og hjort med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Bruk av snøskuter i forbindelse med reindriften, er hjemlet som et unntak fra vernebestemmelsene i samtlige forskrifter.

Direktoratet for naturforvaltning kan ikke gå inn for en generell hjemmel om utkjøring av felt elg og hjort med motorkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, men tilrår at bestemmelsen presiseres til: "Bruk av lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget eller luftfartøy for uttransport av felt elg og hjort i samsvar med forvaltningsplan, jf. § 10." Direktoratet kan heller ikke tilrår en egen hjemmel om bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for tilsyn av buer. Det vises til kapittel 7.7.6 om det må gis mulighet for omlegging av eksisterende og anlegg av nye stier og løyper i naturreservatene, samt til etablering av nye ski- og hundekjøringsløyper. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannen.

8.5.3 Miljøverndepartementets tilrådning om Kjølåane naturreservat

Miljøverndepartementet mener de foreslåtte bestemmelsene i verneforskriften ivaretar bruken av området på en tilfredsstillende måte samtidig som verneverdiene også sikres. Departementet slutter seg til direktoratet for naturforvaltning og anbefaler opprettelse av Kjølåane naturreservat i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

8.6 Røssjøen naturreservat

8.6.1 Avgrensing av Røssjøen naturreservat

Noen privatpersoner Baustin jaktlag og Ton Sameige Setereierforening ønsker å redusere arealet, eventuelt ikke bruke reservat status, fordi deler av området har betydning for elgjakt, fordi det er fiskebu brukt i næringsfiske og som er bygd som landbruksbygg hvor det er behov for lett tilgjengelighet hele året for tilsyn, næringsbruk og eventuell utleie. T-merket sti bør ligge utenfor reservatet slik at den kan etableres som sykkeltrase og at bjørkeskog ikke bør inngå i reservatet. Torpa fjellstyre og Torpa allmenningsstyre vil

redusere arealet for å forenkle bruken av området. Bl.a. bør reservatgrensen trekkes bort fra Vestfjellvegen. Nordre Land kommune er enig i dette. Etnedal kommune foreslår å ta ut fastmarksarealene fra våtmarksreservatet. Kommunen mener naturverdiene likevel vil bli sikret.

Fylkesmannen viser til at forslag til Røssjøen naturreservat har svært store verneverdier som leveområde for sjeldne og sårbare plante- og fuglearter i tillegg store verdier knyttet til myr/myrtyper, bl.a. store arealer rikmyr, høgstaudebjørkeskog, gammel barskog samt store landskapsmessige kvaliteter. Verneverdiene er ikke knyttet til bare til våtmarksverdiene. Området som påpekes som viktig for elg og elgjakt er også et viktig hekkeområde for våtmarksfugl. Fylkesmannen mener at bestemmelsene vedrørende ferdsel, ikke legger restriksjoner som i vesentlig grad vil vanskeliggjøre tilgjengeligheten til hytter. Fylkesmannen vil tilrå at det skal kunne etableres sykkeltraseer gjennom våtmarksreservatene. Skogbruk på de aktuelle fastmarksholmene anses som marginalt. Friluftslivsinteressene mener fylkesmannen blir ivaretatt på en god måte med de bestemmelser som nå foreslås. Fylkesmannen mener avgrensingen mot Vestfjellvegen er tilstrekkelig for å ivareta vanlig vedlikeholdsbehov. Fylkesmannen ser imidlertid at det kan være hensiktsmessig med en grensejustering i østre ende av Sebu-Røssjøen. Dette vil også ivareta friluftslivsinteressene på en bedre måte uten at vesentlige verneverdier går tapt. Fylkesmannen vil tilrå at deler av en bjørkeholme og myr og noe vannareal i Sebu-Røssjøen tas ut av reservatforslaget, samtidig som grensen blir lagt mellom to odder i innsjøen. Utover dette vil fylkesmannen vil tilrå at forslaget om et naturreservat i området opprettholdes.

Direktoratet for naturforvaltning presiserer at forslaget om Røssjøen naturreservat har svært store nasjonale verneverdier som leveområde for sjeldne og sårbare plante- og fuglearter, samt store verdier knyttet til naturtypen rikmyr, høgstaudebjørkeskog og gammel barskog. Direktoratet slutter seg til Fylkesmannens tilrådning om avgrensning av Røssjøen naturreservat.

8.6.2 Forskrift Røssjøen naturreservat

8.6.2.1 Inngrep

Steinsethbygda sameie planlegger en åpen bu som base for naturbaserte aktiviteter i området. Nordre Land kommune mener det bør tillates bruk av båt og kano i Sebu-Røssjøen fra 15. juni. Torpa fjellstyre og Torpa allmenningssstyre mener det bør være mulighet for oppsetting av mobile jakttårn innenfor naturreservatet.

Fylkesmannen kan ikke tilrå at det blir tatt inn bestemmelser i forskriften som gir mulighet for bygging av buer til dette formålet innenfor dette våtmarksområdet fordi det vil stride mot verneformålet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at naturreservater har et generelt vern mot oppføring av nye bygninger, både varige og midlertidige. Nye bygninger innebærer en nedbygging av arealer, noe som kan legge grunnlag for en uheldig utvikling som på sikt kan redusere verneverdiene. Direktoratet ser at det ut fra de topografiske forholdene i området kan være behov for bruk av mobile jakttårn i forbindelse med jakt på storvilt. Vurderingen om å ta inn en egen hjemmel for bruk av mobile jakttårn i denne forbindelse er også basert på tradisjonen med å bruke slike innretninger i området. Direktoratet presiserer at det skal knyttes vilkår til eventuelle tillatelser om bruk av mobile jakttårn i forvaltningsplan.

8.6.2.2 *Planteliv*

Ton Sameige Setereierforening mener at uttak av ved må tillates på tider av året da fuglelivet ikke forstyrres.

Fylkesmannen viser til at det i forskriften foreslås å hjemle uttak av ved til buer og hytter i reservatet.

Direktoratet for naturforvaltning presiserer at det vil kunne gis tillatelse til begrenset uttak av ved til eget bruk etter nærmere retningslinjer.

8.6.2.3 *Ferdsel*

Etnedal og Nord-Aurdal kommuner ber om at det kan brukes båt også på Steinbui, i tillegg til de vann som er listet opp i høringsforslaget. Privatpersoner ber om at det ikke innføres restriksjoner på båtbruken på Røssjøen, alternativt utvider den perioden da slik ferdsel er tillatt, at ridning langs turstier tillates fordi hest er en viktig del av kulturlandskapet om sommeren, og har lange tradisjoner med utgangspunkt i Lenningen og Tronhus, at preparering av skiløyper kan videreføres og at det kan bli behov for kloppegging på enkelte stier. Steinsethbygda sameie opplyser at det i dag ligger 4-5 båter innenfor sameiets deler av verneområdet.

Fylkesmannen mener det er behov for å regulere båtbruken for å begrense forstyrrelsene på fuglelivet i hekkeperioden, samtidig som restriksjonene må fungere hensiktsmessig. Sebu-Røssjøen er mye brukt med bl.a. utleie av båter. Fylkesmannen tilrår at det ikke legges spesielle restriksjoner på bruk av robåt og lignende i Rotvollfjorden. Tilsvarende bestemmelser foreslås i Steinbui i Røssjøen og i Sebu-Røssjøen. Båtbruken i Steinbui kan reguleres gjennom antall båter det gis tillatelse til kan ligge i opplag. Tidspunktet for allmenn tillatelse til bruk av robåt og lignende foreslås endret fra 1. august til 20. juni. Hytteeierne ved Røssjøen og ved Sebu-Røssjøen får tillatelse til bruk av robåt for atkomst til hytta utenom den angitte perioden for allmenn båtbruk. Det er hjemmel for å kunne tillate opplag av båt. Nærmere vilkår må også tas opp i forbindelse med forvaltningsplanen. Fylkesmannen mener at foreslåtte justeringer ivaretar behovet for bruk av båt samtidig som det tas tilstrekkelig hensyn til fuglelivet og at forslag til bestemmelser ikke vil legge så sterke restriksjoner på tilgjengeligheten til hyttene at verneforslaget skulle frafalles. Fylkesmannen tilrår at det åpnes for å kunne tillate ridning og sykling langs bestemte traseer i samsvar med forvaltningsplan. Fylkesmannen viser til at det er tatt inn en bestemmelse i forskriften om at det kan gis tillatelse til bruk av snøskuter eller prepareringsmaskin for merking og oppkjøring av eksisterende skiløyper. Fylkesmannen tilrår også at det kan åpnes for nye skiløyper og kloppegging sett i sammenheng med det øvrige sti- og skiløypenettet i og omkring verneområdene.

Direktoratet for naturforvaltning understreker at det er en forutsetning for eventuell dispensasjon til opparbeiding og merking av nye stier, skiløyper og hundekjøringsløyper, at det ikke er til skade for verneverdiene, og tiltaket skal ha en kanaliserende effekt. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannen.

8.6.2.4 *Motorferdsel*

Fylkesmannen viser til bestemmelsene som hjemler motorisert ferdsel for vedlikehold av bygninger og frakt av ved, varer og utstyr til hytter. Fylkesmannen tilrår at det i tillegg til bruk av beltekjøretøy vinterstid også etter søknad kan benyttes et kjørespor inn til Røssjøen fra Heisenn.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kapittel 7.7.7 og forskriftens § 7y når det gjelder uttransport av felt elg og hjort. Direktoratet kan ikke tilrå en egen hjemmel om bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for tilsyn av buer. Eventuelle tillatelser for transport av varig bevegleseshemmede langs kjøresporet mellom Sebuhaugen og

Hundslægeret må begrenses til kjøring til egen hytte/bu. Direktoratet slutter seg ellers til Fylkesmannen.

8.6.3 Miljøverndepartementets tilrådning om Røssjøen naturreservat

Miljøverndepartementet mener de foreslåtte bestemmelsene i verneforskriften ivaretar bruken av området på en tilfredsstillende måte samtidig som verneverdiene også sikres. Departementet slutter seg til direktoratet og anbefaler opprettelse av Røssjøen naturreservat i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

8.7 Skardberga naturreservat

8.7.1 Avgrensing Skardberga naturreservat

En grunneier er i mot vern fordi det vil hindre framtidige planer for utnyttelse av eiendommen, blant annet sannsynlig kommersiell vedhogst. Vedkommende mener erstatningssummen som er tilbudt ikke gjenspeiler det økonomiske tapet. Gausdal kommune understreker at det er viktig at kvaliteten på verneverdiene vurderes når grensen fastsettes.

I uttalelsene fra Nordre Land kommune, Torpa fjellstyre og Torpa allmenningssyre, Synnfjell Dokksfløy Utmarkslag pekes det på at avgrensingen vil komme i konflikt med planlagt utvisning parseller av setrer/tilleggsjord og områder som er aktuelle for dyrking. Muligheten for skogbruk må opprettholdes. Det må være mulig å etablere setre. Områdene foreslås omgjort til landskapsvern. Det foreslås imidlertid også en liten utvidelse for å innlemme en natursti i reservatet.

Fylkesmannen viser til at en gjennom drøftinger er kommet fram til en felles forståelse om at de tilgjengelige dyrkingsarealene langs Synnfjellvegen er tilfredsstillende for å dekke dette behovet. For å ivareta de helhetlige verneverdiene, skog og våtmark, er Fylkesmannen ikke innstilt på å endre grensene for åpne opp for beitekulturering på et fastmarksområde med bjørk i myra ned mot Synnfjorden.

Det er et område øst for Lundsetra som er viktigst for å ivareta mulige framtidige interesser for nydyrking, beitekulturering og nye setrer. Dette arealet med eldre granskog på anslagsvis 100 daa har ingen spesielle verneverdier. Fylkesmannen tilrår derfor at dette arealet tas ut av verneforslaget for Skardberga naturreservat og i stedet inngår i forslag til Fullsenn landskapsvernområde.

Fylkesmannen viser til at de skogområdene som foreslås tatt ut opp mot Vestfjellvegen har store verneverdier sett i sammenheng med de øvrige skogarealene innefor dette verneforslaget. En slik grenseendring ville derfor medføre en betydelig reduksjon av verneverdiene i Skardberga naturreservat. Et landskapsvernområde vil ikke kunne ta vare på disse verdiene. Det vises til at skogvernet skal ivareta de vernehensyn som ikke kan ivaretas med vanlige flerbrukshensyn innenfor det ordinære skogbruket. Fylkesmannen viser til at det i forslag til Fullsenn landskapsvernområde ikke er lagt begrensninger på skogbruket ut over de vanlige vernskogbestemmelsene. Fylkesmannen viser også til at Skardberga naturreservat skal bidra til å oppfylle viktige målsettinger i den nasjonale skogvernpolitikken hvor det også lagt til grunn at statskogarealer, inkludert statsallmenninger, skal bidra for å oppnå disse målsettingene. Fylkesmannen vil derfor ikke tilrå grenseendringer opp mot Vestfjellvegen.

Fylkesmannen tilrår ikke utvidelse for å innlemme hele naturstien i området fordi verneverdiene knyttet til skogen ikke tilsier en slik utvidelse.

Fylkesmannen viser til at det er i gang forhandlinger med de private grunneierne for å komme fram til en frivillig avtale om vern av skog i det foreslåtte Skardberga naturreservat. Det var enighet om at det kunne gjennomføres høring før slike avtaler forelå. Avtale er inngått for to av fire eiendommer. En deleier for en av eiendommene i sameiet som ser ikke ut til å ville inngå en avtale om vern. Fylkesmannen mener dette er uheldig

både fordi verneverdier vil gå tapt, men også fordi et klart flertall av grunneierne går inn for vern. Kommersiell vedhogst i det aktuelle området synes lite realistisk. Fordi ikke alle grunneierne er enige om skogvern i dette området, kan ikke Fylkesmannen nå tilrå vern av Skardberga slik dette ble sendt på høring. Fylkesmannen tilrå derfor at de deler av verneforslaget det er inngått avtale for, eller der dette er i ferd med å skje, blir en del av det foreslåtte naturreservatet. Eiendommen der en av deleierne motsetter seg vern, inngår ikke i denne tilrådingen. Av arronderingsmessige årsaker innebærer dette at også en av de teigene det er i ferd med å bli inngått avtale for, tas ut av forslaget. Dersom det eventuelt oppnås enighet før endelig vernevedtak er fattet, vil Fylkesmannen komme med en ny tilråding for det foreslåtte Skardberga naturreservat.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannen.

8.7.2 Forskrift for Skardberga naturreservat

8.7.2.1 *Inngrep*

Torpa fjellstyre og Torpa allmenningsstyre ber om at det gis rom for mindre opprustning av små parkeringslommer langs vegen mot Gardsetra for å unngå unødig trafikk videre opp mot Gardsetra. Det foreslås at hjemmelen for framføring av strøm med jordkabel i forskriften for Skardberga naturreservat også skal gjelde Lundsetra, Nysetra og eventuell nye setrer.

Fylkesmannen viser til at det i dag to små parkeringslommer langs vegen til Gardsetra innenfor det foreslåtte reservatet. Fylkesmannen mener etablering av nye parkeringslommer vil være i konflikt med verneformålet og må derfor skje utenfor reservatet. Det tilrås at det i forslag til forskrift hjemles vedlikehold av de eksisterende parkeringslommene. Fylkesmannen vil tilrå at det tas inn en hjemmel for å kunne utvide eksisterende eller eventuelt etablere mindre nye parkeringslommer langs Vestfjellvegen innenfor forslaget til Fullsenn landskapsvernområde. Fylkesmannen viser til at det er en hjemmel for å kunne legge jordkabel for framføring av strøm til jordbruksformål innenfor forslag til Fullsenn landskapsvernområde. En slik jordkabel, f.eks. til Lundsetra eller Nysetra, kan legges utenom forslag til naturreservat.

Direktoratet for naturforvaltning viser til Fylkesmannens vurderinger. Direktoratet presiserer at all vegetasjon og dyreliv i utgangspunktet er vernet i et naturreservat, og det vil være forbud mot å iverksette tiltak som kan endre naturmiljøet. I forskriftens forbudsbestemmelser gis det eksempler på forbudte tiltak. Oppstillingen i denne forbudsbestemmelsen er ikke uttømmende. Det betyr at lignende tiltak som etablering av parkeringslommer også vil være forbudt, selv om de ikke eksplisitt nevnes i forskriften.

8.7.2.2 *Ferdsløp*

Torpa fjellstyre og Torpa allmenningsstyre viser til ny planlagt trase for ny hundekjøringsløype mellom Lenningen og Lundsætra.

Fylkesmannen viser til at det er foreslått en bestemmelse om at det kan gis tillatelse til etablering av nye stier og løyper, herunder inngår også hundekjøringsløype.

Direktoratet for naturforvaltning viser til Fylkesmannens kommentarer og presiserer at det er en forutsetning for eventuell dispensasjon til opparbeiding og merking av nye stier, skiløyper og hundekjøringsløyper, at det ikke er til skade for verneverdiene og tiltaket skal eventuelt ha en kanaliserende effekt med tanke på verneformålet

8.7.3 Miljøverndepartementets tilrådning om Skardberga naturreservat

Miljøverndepartementet viser til at deler av det foreslåtte Skardberga naturreservat utgjør en del av det frivillige skogvernet. Departementet viser til at det i januar 2011 er oppnådd

enighet med alle private skogeiere om en avtale om frivillig vern av reservatforslaget slik det nå foreligger. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratet for naturforvaltning og anbefaler opprettelse av Skardberga naturreservat i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

8.8 Oppsjømyra naturreservat

8.8.1 Avgrensing

I uttalelsene fra Gausdal kommune, Gausdal skogeierlag, Gausdal Jeger- og Fiskerforening, Gausdal allmenningsstyre, Gausdal fjellstyre og Statskog SF pekes det på at verneverdiene vil være tilstrekkelig ivaretatt ved omgjøring fra naturreservat til nasjonalpark, som vil hjemle dagens bruk av området, og det vises til at Snæra og Toftsætervatnet er av de mest populære fiske- og utfartsstedene knyttet til vann i Gausdal Vestfjell. En privatperson og Synnadalen hytteeielag ber om utvidelse av reservatet mot sør blant annet for å unngå ytterligere hyttebygging nordover fra Spåtind.

Fylkesmannen viser til at det er større krav til at en nasjonalpark skal være uten inngrep enn et naturreservat. Toftsætervatnet er oppdemt i fiskestellsøyemed, og bør følgelig ligge innenfor naturreservatet. Verneverdiene i området tilsier det samme, jf. hjemmelsgrunnlaget i naturmangfoldloven for oppretting av naturreservater. Også ønsket om regulering av ferdsel og jakt av hensyn til fuglelivet gjør at naturreservat anses som den riktige verneformen for disse to vannene. Fylkesmannen vil etter dette ikke tilrå endringer av grensene mellom forslag til Oppsjømyra naturreservat og nasjonalpark i området ved Toftsætervatnet og Snæra. Av hensyn til etablerte oppstillingsplasser for campingvogner og parkeringslommer langs veien til Toftsætra tilrår fylkesmannen at grensene for Oppsjømyra naturreservat endres på to steder slik at disse oppstillingsplassene går ut av verneforslaget.

Fylkesmannen viser til at verneverdiene i den foreslåtte utvidelsen mot sør ikke tilfredsstiller kravene til vern etter naturmangfoldloven. Arealbruken må her avklares gjennom bruk av plan- og bygningsloven.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til vurderingene om at naturreservat er den riktige verneformen i dette området, og presiserer at naturreservatet omfatter et verdifullt, stort og variert våtmarkskompleks. Det har en stor spennvidde i ulike myrutforminger og gradienten mellom fattigmyr-rikmyr. I området finnes også naturtyper som naturbeitemark og høgstaudebjørkeskog. Direktoratet viser ellers til Fylkesmannens vurderinger.

8.8.2 Forskrift for Oppsjømyra naturreservat

8.8.2.1 Inngrep

Nordre Land kommune mener det bør avsettes en buffersone med 50 m bredde på hver side av Vestfjellvegen for omlegging av vegen, vedlikehold og veggsideanlegg. Torpa fjellstyre og Torpa allmenningsstyre mener det bør være mulighet for oppsetting av mobile jakttårn innenfor naturreservatet.

Fylkesmannen viser til at et vern ikke vil være til hinder for drift, vedlikehold og eventuelt mindre omlegging av veien. Dette vil bli nærmere konkretisert i forvaltningsplanen. Fylkesmannen mener det ikke er nødvendig med en generell buffersone langs Vestfjellvegen. Det foreslås at eksisterende rasteplasser og parkeringsplasser for campingvogner og bobiler fortsatt kan brukes og vedlikeholdes i samsvar med forvaltningsplanen. Tre mindre anlegg krever tydeligere avgrensning. Nye slike anlegg vil imidlertid komme i konflikt med verneformålet og kan derfor ikke tillates. Fylkesmannen tilrår derfor ingen endring i forslag til forskrift for Oppsjømyra naturreservat.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannen og viser til at de tre nevnte anleggene bør avgrenses nærmere i forbindelse med forvaltningsplanarbeidet. Direktoratet ser at det ut fra de topografiske forholdene i området kan være behov for bruk av mobile jakttårn i forbindelse med jakt på storvilt. Vurderingen om å ta inn en egen hjemmel for bruk av mobile jakttårn i denne forbindelse er også basert på tradisjonen med å bruke slike innretninger i området. Direktoratet presiserer at det skal knyttes vilkår til eventuelle tillatelser om bruk av mobile jakttårn i forvaltningsplan.

8.8.2.2 *Planteliv*

Synnfjell Dokksfløy Utmarkslag påpeker nødvendigheten av å rydde langs Vestfjellvegen der en kan se Jotunheimen, Rondane og Synnfjell samtidig. De foreslår en 30 m vegetasjonsfri sone på hver side av vegen. Også Torpa fjellstyre og Torpa allmeningsstyre nevner Oppsjøhøgda som spesielt viktig.

Fylkesmannen viser til at det i forbindelse med drift og vedlikehold av Vestfjellvegen og de etablerte rasteplassene vil være nødvendig med rydding av noe bjørkeskog langs vegen. Omfanget av dette må avklares i forbindelse med forvaltningsplanen. Regulær rydding av skogen i et belte på opptil 30 m på begge sider av vegen vil imidlertid ikke være aktuelt da dette vil være i konflikt med verneformålet for naturreservatet.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannen.

8.8.2.3 *Ferdsel*

En hytteeier på Snæresholmen viser til at robåtforbud vil redusere bruken hytta og ber om hjemmel til å kunne bruke robåt til hytta. Det blir også pekt på at Rokvamsetra i Fullsenn landskapsvernområde ønsker å kunne fortsette å ride til Toftsetervegen langs to traseer som går gjennom foreslått Oppsjømyrene naturreservat

Fylkesmannen viser til at det foreslås endret dato for bruk av båt og lignende innenfor våtmarksreservatene fra 1. august til 20. juni. Det er tilrettelagt for utleie og bruk av båt på Snæra, men også Toftsætervatnet har en del båtbruk. Disse vannene har imidlertid en sårbar hekkefuglfauna, bl.a. en storlom som er en sky og truet art. Snæra og Toftsætervatnet er dessuten små, noe som gjør fuglelivet ekstra sårbart for forstyrrelser i hekkeperioden. Av hensyn til fuglelivet, vil Fylkesmannen fortsatt gå inn for at det om våren er et generelt forbud mot bruk av robåt og lignende. Endring av forbudsperioden for båt skulle gi tilfredsstillende forhold også for friluftsb Bruken av vannene. Når det gjelder atkomst til hytta på Snæresholmen, viser Fylkesmannen til at det etter søknad kan gis tillatelse for bruk av robåt med mer ut over bestemmelsene nevnt foran.

Direktoratet for naturforvaltning viser til Fylkesmannens vurderinger. Direktoratet presiserer at det er en forutsetning for evt. dispensasjon til opparbeiding og merking av nye stier, skiløyper og hundekjøringsløyper at det ikke er til skade for verneverdiene, og tiltaket skal evt. ha en kanalisierende effekt med tanke på verneformålet, jf. kapittel 7.7.2.

8.8.2.4 *Motorferdsel*

Direktoratet for naturforvaltning tilrår at bestemmelsen om at det kan gis tillatelse til nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget også skal omfatte luftfartøy.

8.8.3 Miljøverndepartementets tilrådning om Oppsjømyra naturreservat

Miljøverndepartementet slutter seg til direktorat og anbefaler at Oppsjømyra naturreservat opprettes i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

8.9 Hynna naturreservat

8.9.1 Avgrensning

I uttalelsene fra flere privatpersoner, Gausdal kommune, Øvre Svatsum utmarkslag mfl., Gausdal skogeierlag, Gausdal Bondelag, Gausdal fjellstyre, Gausdal allmenningsstyre og Bygdalista i Gausdal foreslås grenseendringer for å skape mer rom rundt setre, det vises til en gammel plan for nydyrking, produktivt skogareal og gode dyrkingsareal. Det vises til at aktiviteten på Reinsjøene har stor betydning for utleievirksomheten på Helleberg seter og benyttes bl.a. til roing, fiske og bading. Det har også blitt brukt motorbåt i forbindelse med uttak av sik, og det er nødvendig å vedlikeholde og eventuelt utvide brygger/båtoppstillingsplasser. Gausdal kommune ber spesielt om at arealene rundt Reinsåsen og langs Reinsåsvegen tas ut av verneforslaget.

Fylkesmannen viser til at verneverdiene i det aktuelle området for utvidelse av Hynna naturreservat er godt dokumentert. Verneverdiene er både knyttet til våtmark/fugl, myr/myrtyper, gammel barskog, bekkekløft/bergvegg og naturbeitemark. Det understrekes at eksisterende Hynna naturreservat er et Ramsarområde med internasjonale verneverdier. Fylkesmannen viser til at det tidligere er gjort flere grenseendringer i forslaget for utvidelsen Hynna naturreservat. Fylkesmannen viser også til at nydyrking skal kunne tillates innenfor bl.a. Espedalen landskapsvernområde. Etter en helhetsvurdering der særlig de ulike arealenes verdi som en del av våtmarksøkosystemet og forekomsten av arter knyttet til våtmark er vurdert, tilrår fylkesmannen enkelte grense endringer av hensyn til jord- og skogbruket. Fylkesmannen viser til at Nedre Reinsjøen har et rikt fugleliv, med bl.a. rødlistede arter som storlom og bergand, noe som gjør at innsjøen er en naturlig del av et eventuelt utvidet naturreservat. Det vises til at det generelle forbudet mot bruk av båt og lignende er tilrådd endret til 20.juni Fylkesmannen mener dette gir et tilfredsstillende rom for utøvelse av friluftsliv ved Nedre Reinsjøen. Vedlikehold av eksisterende anlegg, som f.eks. brygger, er tillatt. Derimot vil oppføring av nye eller utvidelse av eksisterende brygger ikke være tillatt. I Øvre Reinsjøen vil bruk av båt i forbindelse med fiske for de med fiskerettigheter i dette vatnet være tillatt. På denne bakgrunn vil Fylkesmannen ikke tilrå grenseendring i området omkring Nedre og Øvre Reinsjøene.

Direktoratet for naturforvaltning kan ikke se at det har kommet nye opplysninger i saken med tanke på avgrensning av arealene av verneområdene i Gausdal kommune, og direktoratet slutter seg til Fylkesmannens vurderinger om utvidelsen av eksisterende naturreservat og den foreslåtte grensa for Hynna naturreservat.

8.9.2 Forskrift for Hynna naturreservat

8.9.2.1 Dyreliv

Gausdal Jeger- og Fiskerforening henstiller om at det tas inn bestemmelser som sikrer trekkveier for Gausdal elgstammen i Gausdal Vestfjell og sikrer den mot forstyrrelser i vinterbeiteområdet.

8.9.2.2 Ferdsel

I uttalelser fra en privatperson, Gausdal fjellstyre og Øvre Svatsum utmarkslag mfl. påpekes at det bør gis lov til bruk av robåt i forbindelse med fiske også i Svabekktjønnnet, det pekes på telting, at råket mellom Nedre og Øvre Reinsjøen fortsatt kan ryddes og merkes og at det kan åpnes for nye preparerte skiløyper i reservatet. Gausdal kommune peker på behov for oppkjøring og merking av skiløypa knyttet til turrennet Vestfjell-løpet også etter 10. april fordi skirennet arrangeres i påsken.

Fylkesmannen har registrert at det fram til i dag er brukt båt i forbindelse med fiske også på Svabekktjønnnet. Selv om båtbruk på dette tjernet er uheldig for forstyrrelse av fuglelivet, vil omfanget av denne bruken være liten. Fylkesmannen vil derfor tilrå at denne bruken kan fortsette. Fylkesmannen viser til at det i utkast til forskrift er tatt inn en bestemmelse som etter søknad gir anledning til vedlikehold av eksisterende stier. Det vises også til generelle kommentarer om å se friluftsinteressene i de ulike foreslåtte verneområdene i sammenheng, herunder å kunne etablere også nye preparerte skiløyper og hundekjøringsløyper innenfor våtmarksreservatene.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens vurdering. Direktoratet vil samtidig presisere at omfanget bruk av robåt må begrenses i forbindelse forvaltningsplan av hensyn til verneverdiene. Dette kan for eksempel gjøres slik det er gjort frem til i dag gjennom eksisterende forskrift for Hynna naturreservat; at hver fiskerett har adgang til å benytte kun en båt. Direktoratet presiserer at det er en forutsetning for evt. dispensasjon til opparbeiding og merking av nye stier, skiløyper og hundekjøringsløyper at det ikke er til skade for verneverdiene, og tiltaket skal eventuelt ha en kanalisierende effekt med tanke på verneformålet, jf. kapittel 7.7.2.

8.9.2.3 Motorferdsel

Direktoratet for naturforvaltning viser til at eksisterende Hynna naturreservat er et Ramsarområde, som også vil være del av det foreslåtte utvidete Hynna naturreservat. Direktoratet understreker at motorferdselen i området må begrenses til et minimum og at eventuell preparering av skiløyper og hundekjøringsløyper bør ha som mål å kanalisere ferdsele i området med tanke på verneverdiene. Det kan bare kjøres opp slike løyper der de ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Tillatelse til oppkjøring av slike løyper kan skje til og med den 10. april.

8.9.3 Miljøverndepartementets tilrådning om Hynna naturreservat

Naturreservatet grenser mot reguleringsmagasin for kraftproduksjon i Hornsjøen. Grensen følger høyeste regulerte vannstand (HRV), og det vises til kapittel 7.7.11.1 vedrørende forholdet til avgrensing mot reguleringsmagasin. For anlegg som ligger innenfor det foreslåtte reservatet vises det til at vernebestemmelsene ikke er til hinder for drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg, jf. verneforskriften § 4 punkt 1.

Vedrørende den sårbare elgstammen i Gausdal Vestfjell viser departementet til kapittel 7.7.4 om at denne skal ivaretas gjennom forvaltningen av verneområdet.

Vedrørende behov for oppkjøring og merking av skiløypa til Vestfjell-løpet viser departementet til at dette er hjemlet i verneforskriften § 7 der det framgår at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av snøskuter eller prepareringsmaskin for merking og oppkjøring av eksisterende skiløyper. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktoratet og anbefaler at Hynna naturreservat utvides i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

8.10 Hersjømyrin naturreservat

8.10.1 Avgrensing

Espedalen Bygdeallmenning og Kvikne-Skåbu grunneierlag ønsker å ta ut arealer av verneforslaget slik at det åpnes for ferdsel og telting i forbindelse med fiske i Vinstra elv. Grunneierlaget ønsker sitt areal tatt ut forslaget. Privatpersoner vil ta ut areal fordi det vil ødelegge planene om kommersiell utnyttelse av området.

NVE forutsetter at et mulig vern ikke vil være til hinder ved konsesjonsbehandling av kraftutbyggingsprosjektet Øyangen med tanke på utnyttelse av fallet i eksisterende overføringsstunnel mellom Kaldfjorden og Øyangen.

Fylkesmannen viser til at det er store verneverdier knyttet reservatforslaget, bl.a. fuglelivet ved Hersjøene med truede arter og arter som står på den norske rødlista som f.eks. storlom, stjertand og sjørør, i tillegg til at myrtypene i verneforslaget som bidrar til å utfylle myrtypespekteret. Fylkesmannen mener det må legges en økosystemtankegang til grunn for avgrensningen av naturreservatet. Nedre Hersjøen er demt opp og Vinstra elv er regulert med minstevassføring, og det er bygd terskler som en del av kraftutbygginga i Vinstravassdraget. Som en følge av konsesjonsvilkårene kan det bli aktuelt med bygging av flere terskler i tillegg til å grave tydeligere djupåler i elva. Selve vannstrengen bør derfor ligge innenfor naturreservatet og ikke nasjonalparken. Fylkesmannen viser til at det ved forslag til avgrensning er tatt høyde for en mulig framtidig utbygging av fallet i eksisterende overføringstunnel mellom Kaldfjorden og Øyangen. Det nødvendige rommet for en slik utbygging ved Øyangen er avklart i tidligere møter med Eidsiva Energi AS. Fylkesmannen tilrår at det tas inn bestemmelser for oppgradering/fornyelse av energi- og kraftanlegg i forslaget til verneforskrift. Fylkesmannen viser til at det ikke vil være noe generelt forbud mot kommersiell virksomhet innenfor et eventuelt naturreservat så lenge denne virksomheten holder seg innenfor regelverket for øvrig. Det er tiltakets virkning på verneformål og verneverdier som er avgjørende og ikke om dette er kommersielt eller ikke. Fylkesmannen tilrår på bakgrunn av dette ingen endring av grensene for forslag til Hersjømyrin naturreservat.

Direktoratet for naturforvaltning slutter seg til Fylkesmannens vurdering og tilrådning.

8.10.2 Forskrift for Hersjømyrin naturreservat

8.10.2.1 Inngrep

Espedalen Bygdealmennning mener det er behov for mudring ved nausta på Øvre Hersjøen for å komme godt inn med båt. Nord-Fron bondelag ber om at det fortsatt kan lagres båt ved Hersjøvatnet vinterstid.

Fylkesmannen viser til at vedlikehold av eksisterende anlegg er tillatt. Hva som kan regnes som vedlikehold i forbindelse med bruken av eksisterende naust, må avklares forvaltningsplanen. Mudringsarbeider ut over et slikt vedlikehold kan ikke påregnes tillatt. Opplag av båt ved Hersjøene og innenfor et eventuelt naturreservat, blir også en del av arbeidet med forvaltningsplanen. Det omfattende opplaget av båt i vestenden av Øvre Hersjøen som foregår i dag, er utenfor verneforslaget.

Direktoratet for naturforvaltning vil presisere at mudring ved nausta på Øvre Hersjøen ikke kan regnes som vedlikehold av naust. Direktoratet tilrår at det i forskriften for naturreservatet tas inn en hjemmel om at det kan gis tillatelse til mudring for tilkomst med båt til eksisterende naust.

8.10.2.2 Ferdsel

Sør-Fron kommune, Nord-Fron kommune og Espedalen Bygdealmennning mener at bruk av båt og kano må kunne tillates på Hersjøene. Det er få steder det blir gått i land og det er fiske som er den dominerende bruken. Dette må også gjelde de som kjøper fiskekort og ikke bare de bruksberettigede. Telting er det også minimalt av, så dette bør også kunne tillates. Atkomst til buene ved begge Hersjøene må sikres med båt, også til allmenningsbua i Skriurusta. DNT Oslo og Omegn ber om at det gis anledning til å bruke båt med et begrenset antall turer på Hersjøene i forbindelse med frakt av utstyr til selvbetjeningshytta Skriurusten.

Fylkesmannen viser til at det verdifulle fuglelivet må utsettes for minst mulig forstyrrelser under hekkeperioden. Det vises også til at det generelle forbudet mot bruk av båt og

lignende er tilrådd endret slik at dette oppheves fra 20. juni i stedet for 1. august. Fylkesmannen mener dette gir et tilfredsstillende rom for utøvelse av friluftsliv ved Hersjøene. Fylkesmannen minner dessuten om at det ikke er noen restriksjoner på fiske med båt før 20. juni for de med fiskerett i Hersjøene eller de som fisker på vegne av de som har denne fiskeretten. Dette siste omfatter ikke de som kjøper fiskekort. De som har behov for bruk av båt for atkomst og frakt av varer og utstyr til buer i området før 20. juni, kan eventuelt få dette etter søknad, jf. bestemmelsen i forslag til forskrift om å kunne tillate begrenset bruk av robåt o.l. så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Fylkesmannen tilrår imidlertid ikke at det åpnes for bruk av motorbåt for atkomst, ettersyn og frakt av varer og utstyr. Det vises her til muligheten for bruk av snøskuter vinterstid i tillegg til bruk av båt uten motor.

Direktoratet for naturforvaltning viser til vurderinger om regulering av ferdsel i kapittel 7.7.6. og slutter seg til Fylkesmannens vurderinger.

8.10.2.3 Motorferdsel

Uttalelsene fra Sør-Fron kommune, Nord-Fron kommune, Espedalen Bygdeallmenning, et jaktlag, Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag tar opp behovet for bruk av båt på Hersjøene i forbindelse med transport av utstyr og slakt under jakt på elg og hjort. Sterk vind kan gjøre det nødvendig med bruk av motor. Det forutsettes at fiskekultivering i Hersjøene med bruk av motorbåt og ruse til sikfiske kan videreføres slik kommunen har gitt rom for.

Fylkesmannen viser til de generelle kommentarene i kapittel 7.7.6 om behov for bruk av andre kjøretøy enn typen elgtrekk i forbindelse med utfrakt av felt elg og hjort. Motorbåt vil kunne vurderes i denne sammenheng. Det er ikke aktuelt å ta inn en bestemmelse som tillater bruk av motorbåt for frakt av jegere og hunder ut i terrenget. Fylkesmannen definerer snørydding av tak som tilsyn/ettersyn av bygninger. Dersom det er behov for kjøring gjennom verneområdene til buer og hytter som ligger utenfor disse, vil dette kunne vurderes etter den samme bestemmelsen. Fylkesmannen viser til at det er en egen hjemmel for å tillate nødvendig motorferdsel i forbindelse med fiskekultiveringstiltak.

Direktoratet for naturforvaltning viser til kapittel 7.7.7 om uttransport av felt elg og hjort, og slutter seg ellers til Fylkesmannen.

8.10.3 Miljøverndepartementets tilrådning om Hersjømyrin naturreservat

Miljøverndepartementet viser til at vernet ikke vil være til hinder for en mulig framtidig utbygging av fallet i eksisterende overføringstunnel mellom Kaldfjorden og Øyangen. Det nødvendige rommet for en slik utbygging ved Øyangen er tidligere avklart mellom Eidsiva Energi AS og Fylkesmannen i Oppland. Vedrørende bruk av robåt i forbindelse med fiske på Hersjøene viser departementet til at det vil være tillatt jf. verneforskriften § 6 punkt j. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til direktorat og anbefaler at Hersjømyrin naturreservat opprettes i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

Miljøverndepartementet
tilråd

Forskrifter om verneplan for Langsua fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1-11)